

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Sadni izbor za Slovenijo 2026

JAVNA SLUŽBA
V SADJARSTVU

JAVNA SLUŽBA
V OLJKARSTVU

Javna služba v vinogradništvu

SADNI IZBOR

ZA SLOVENIJO 2026

Eva IVANC
Biserka DONIK PURGAJ
Metka HUDINA
Valentina USENIK
Nika CVELBAR WEBER
Aljaž MEDIČ
Viljanka VESEL
Davor MRZLIĆ
Denis RUSJAN

Ljubljana 2026

Fotografije so prispevali:

- Eva IVANC
- Biserka DONIK PURGAJ
- Boštjan GODEC
- Anka ČEBULJ
- Metka HUDINA
- Valentina USENIK
- Darinka KORON
- Nika CVELBAR WEBER
- Anita SOLAR
- Aljaž MEDIČ
- Viljanka VESEL
- Denis RUSJAN

Fotografija na naslovnici: Eva Ivanc

Izdala in založila:

Javna služba v sadjarstvu, Ljubljana 2026

Urednica publikacije: Eva Ivanc

Publikacija bo izšla v elektronski obliki in bo objavljena na spletni strani Javne službe v sadjarstvu: <https://sadjarstvo.javnesluzbe.si/>

Elektronska izdaja

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 273958147
ISBN 978-961-95430-5-4 (PDF)

Nobenega dela te knjige ni dovoljeno ponatisniti ali reproducirati s kakršnimikoli sredstvi brez pisnega dovoljenja založnika.

Izid publikacije je koordiniran s strani strokovne naloge Javne službe v sadjarstvu – introdukcija, financirane s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS.

Avtorji prispevkov po sadnih vrstah:

Eva Ivanc, mag. inž. hort. (KIS) – jablana (sorte)

Biserka Donik Purgaj, mag. kmet. (KGZS ZAVOD MB) – jablana (podlage, sorte)

dr. Metka Hudina (BF) – hruška, breskev, kitajska breskev, nektarina,

dr. Valentina Usenik (BF) – češnja, sliva, marelica

dr. Nika Cvelbar Weber (KIS) – jagoda, malina, ameriška borovnica

dr. Aljaž Medič (BF) – oreh, leska, kostanj

mag. Viljanka Vesel (KGZS - Zavod GO) – oljka

Davor Mrzlić, univ. dipl. inž. agr. (KGZS - Zavod GO) – kaki, češnja, sliva, marelica

dr. Denis Rusjan (BF) – namizno grozdje

Koordinacija javne službe

dr. Matej Stopar (KIS)

KIS – Kmetijski inštitut Slovenije

BF – Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani

KGZS Zavod MB – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Maribor

KGZS Zavod GO – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

ZAHVALA vsem prejšnjim sodelavcem, ki so sodelovali in prispevali k rezultatom dela strokovnih nalog Javne službe v sadjarstvu. To so dr. Anka Čebulj (KIS) – jablana, Boštjan Godec, univ. dipl. inž. agr. (KIS) – jablana, dr. Anita Solar (BF) – lupinarji in dr. Darinka Koron (KIS) – jagodičje.

Vsebina

OBRAZLOŽITEV TERMINOV IN OKRAJŠAV	5
UVOD	6
JABLANA	9
HRUŠKA	43
BRESKEV	51
NEKTARINA	59
KITAJSKA BRESKEV	65
ČEŠNJA	67
SLIVA	77
MARELICA	82
JAGODA	87
MALINA	94
AMERIŠKA BOROVNICA	99
OREH	104
LESKA	113
KOSTANJ	123
OLJKA	128
KAKI	141
NAMIZNO GROZDJE	146

OBRAZLOŽITEV TERMINOV IN OKRAJŠAV

IME SORTE*	Sorta s svojim imenom je kot avtorsko delo zavarovana na nivoju Evropske unije pri CPVO (Community Plant Variety Office). Zavarovane so pravice žlahtnitelja ali njegovega zastopnika, ki s tem pridobi izključno pravico do razmnoževanja sorte.
IME SORTE®	Blagovna znamka oz. tržno ime sorte. Pod tem imenom je sorta poznana med pridelovalci in potrošniki.

UVOD

Obdobje štirih let od zadnje izdaje sadnega izbora je bilo za slovensko sadjarstvo zaznamovano s številnimi izzivi. V zadnjih letih se pridelovalci vse pogosteje srečujejo z nepredvidljivimi vremenskimi razmerami, kot so pozebe v času cvetenja, daljša obdobja suše, visoke poletne temperature, toča in drugi vremenski ekstremi. Vsi pojavi pomembno vplivajo na stabilnost in kakovost pridelka. Posledično je izbor ustrezne vrste in sorte še pomembnejši kot v preteklosti.

V ospredje tako zadnja leta vse bolj stopajo sort, ki poleg dobrih pomoloških lastnosti izkazujejo večjo prilagodljivost na zgoraj omenjene vremenske razmere. Posebno pozornost namenjamo sortam, ki so tolerantne ali odporne na najpomembnejše bolezni in škodljivce, saj si tako zagotovimo zmanjšano potrebo po varstvenih ukrepih in podkrepimo trajnostno pridelavo. Pri tem pa morajo biti potrošnikove zahteve in pričakovanja vseeno v ospredju. Zadnja leta vedno bolj posegamo po kakovostnem, okusnem in lokalno pridelanem sadju.

Sadni izbor za Slovenijo 2026 temelji na rezultatih poskusov, izkušnjah iz pridelave ter strokovnih spoznanjih zadnjih let. Dokument predstavlja strokovno priporočilo sadjarske stroke glede izbire sort, ki so primerne za pridelovalne razmere v Sloveniji. Poleg preverjenih sort vključuje tudi nekatere nove, perspektivne sorte, ki v Sloveniji kažejo dobre rezultate in lahko prispevajo k nadaljnjemu razvoju slovenskega sadjarstva.

Eva Ivanc, mag. inž. hort.

Pomen sadnega izbora in kriteriji razvrščanja sort

Sadni izbor je nabor sort sadnih vrst, ki so primerne za gojenje v slovenskih talnih in podnebnih razmerah. Vanj so uvrščene sorte, ki so bile v naših pridelovalnih razmerah že preizkušene in so se izkazale kot ustrezne za pridelavo. Tak seznam ne določa omejitev pri izbiri sort, temveč predstavlja priporočilo sadjarske stroke za uspešno pridelavo.

V sadnem izboru so sorte posameznih sadnih vrst razvrščene v dva seznama, označena kot seznam A in seznam B. V seznam A sodijo sorte, ki se zaradi svojih pomoloških in tehnoloških lastnosti ter tržne privlačnosti priporočajo za širšo pridelavo. Mednje se lahko uvrstijo tudi tiste sorte, ki so bile dalj časa predmet poskusov in so v tem obdobju pokazale zelo dobre rezultate.

Seznam B vključuje kakovostne sorte, ki pa na trgu še niso dovolj uveljavljene. V tej skupini so tudi sorte lokalnega značaja ter tiste, ki so sicer perspektivne in v nekaterih državah že razširjene, vendar pri nas še nimamo dovolj izkušenj z njihovo pridelavo. Prav tako se na seznamih B pojavljajo opraševalne sorte.

Pri razvrščanju sort v posamezen seznam se upoštevajo tudi dodatni kriteriji, na primer razpoložljivost sadilnega materiala ali pravni status sorte. Ob posodobitvah oziroma revizijah sadnega izbora se lahko posamezne sorte premaknejo iz seznama A v seznam B ali obratno.

Novi sadni izbor

Sadni izbor za Slovenijo 2026 je bil, tako kot do zdaj, izdelan na podlagi predhodnih podatkov in ugotovitev iz prejšnjega sadnega izbora. Dodana pa so tudi znanja in podatki, do katerih smo prišli tekom dela zadnjih 4 let. Pri preizkušanju sort poleg koordinatorskega Kmetijskega inštituta Slovenije (KIS) sodelujejo tudi Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, KGZS Zavod MB (Sadjarski center Maribor), KGZS Zavod GO (Sadjarski center Bilje in Poskusni center za oljkarstvo Koper). Posledično preizkušanje sort poteka na različnih lokacijah po Sloveniji, kar omogoča podajanje bolj natančnih informacij. Delo poteka v okviru Javne službe v sadjastvu, Javne službe v oljkarstvu in Javne službe v vinogradništvu, ki so financirane s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

V Sadni izbor 2026 smo na novo uvrstili 20 sort, izključili smo 14 sort, 12 sort pa smo premestili iz seznamov A v seznam B ali obratno. Novost je seznam starih sort pri oljki.

Novosti v sadnem izboru

Pri jablani smo izključili podlagi **Suporter 3 (SUPP 3)** in **Suporter 4 (pi 80)**, dodali pa novo sorto v skupino na škrlup občutljivih sort (seznam B) **KI2586* Alnova®**, do drugih sprememb ni prišlo. Pri breskvi sta bili dodani sorti **Extreme* 436** in **Zee Lady** na seznam B rumeno mesnatih sort. Pri nektarini smo na seznam B rumeno mesnatih sort prav tako umestili dve novi sorti **Rebus* 038** in **Pit Line**. Pri češnji smo iz seznama B izključili sorti **Early Lory** in **Hedelfinger**, na novo pa so vključene sorte **Nimba**, **Marysa** in **Irena**. Pri slivi je

bila iz seznama B izključena sorta **Hanita**. Pri marelici je iz seznama B izključena sorta **Bora**. Jagodi smo v skupini enkrat rodni sort na seznam A dodali sorto **Klodia*** in na seznam B dodali sorto **Federica***, **Arianna*** in **Sandra***, izločili pa sorte **Lycia***, **Arosa** in **Laetitia**. Sprememba pri malini v skupini enkrat rodni sort sort je premik sorte **Glen Ample** iz seznama A na seznam B, iz katerega smo tudi odstranili sorto **Meeker**. Pri malini smo v skupino dvakrat rodni sort na seznam A dodali sorto **Optima***, sorti **Polka** in **Regina** pa premestili na seznam B. Izločili smo sorte **Autumn Bliss**, **Kwanza** in **Himbo top**, iz seznama B na seznam A pa smo premestili sorto **Clarita**. Ameriški borovnici smo na seznam A iz seznama B dodali sorto **Liberty***, iz seznama A na seznam B pa smo uvrstili sorto **Bluecrop**. Na seznam B so bile uvrščene tudi nove sorte **Top Shelf®**, **Blue Ribbon®** in **Megas Blue®**. Pri orehu smo na seznam A iz seznama B dodali sorto **Mila**. Na seznam B smo uvrstili sorti **Zala** in **Fertignac**. Leski smo iz seznama A na seznam B uvrstili sorto **Istrska dolgoplodna leska**. Na seznam B smo dodali ameriško sorto **Jefferson**. Pri kostanju smo v skupino B dodali novo slovensko selekcijo **Kozjak**, umaknili pa sorto **Sobota**. Pri oljki smo iz seznama B na seznam A dodali sorto **Štorta**. Na novo je bil dodan seznam starih sort oljk, kamor smo iz seznama B uvrstili sorte **Buga**, **Črnica**, **Drobnica** in **Mata**.

Naslednja novost v Sadnem izboru 2026 je dodan podatek o cvetenju in brstenju sadnih vrst, katerih le-ta podatek je znan. Podatke smo navedli v tabeli ob času zorenja, kjer je bilo to mogoče (dovolj znanih podatkov). Ob tem je potrebno predpostaviti, da je čas brstenja in zorenja močno odvisen od lege in mikroklima trajnega nasada, prav tako pa na ta podatek vpliva pozeba in drugi nepredvidljivi vremenski pojavi.

Iz Sadnega izbora 2026 smo umaknili sadne vrste, ki se ne spremljajo v okviru nalog Javne službe v sadjastvu. To so kutina, naši, višnja, robida, rdeči ribez, črni ribez, aronija, mandelj, figa ter kivi.

JABLANA

Malus x domestica Borkh.

PODLAGE

M9 (Malling 9, 'Yellow Paradise de Metz')

Podlaga M9 je standardna vegetativna šibko rastoča podlaga za intenzivne nasade jablan v Evropi in Sloveniji. Odlikujejo jo šibka rast, zelo zgodnji vstop v rodnost ter visoka pridelovalna učinkovitost na enoto površine. Primerna je za gosto sajenje v sodobnih nasadih z obvezno oporo in urejenim namakanjem.

Drevesa na podlagi M9 so šibke rasti, z zgodnjo in obilno rodnostjo. Življenjska doba nasadov je običajno 15–20 let, odvisno od gostote sajenja, talnih razmer in intenzivnosti oskrbe. Koreninski sistem je plitev, zato je podlaga občutljiva na sušo in zahteva redno oskrbo z vodo in hranili. Občutljiva je tudi na zastajanje vode v tleh.

Podlaga je občutljiva na ognjevko (*Erwinia amylovora*), jablanovo plesen (*Podosphaera leucotricha*) ter na nizke zimske temperature. Na gnilobo koreninskega vratu (*Phytophthora cactorum*) je zmerno tolerantna. Slabše prenaša ponovno sajenje jablan na ista tla.

Kljub določenim pomanjkljivostim M9 ostaja osnovna podlaga za intenzivne nasade zaradi zgodnje rodnosti, visoke produktivnosti in dobre kakovosti plodov.

G 11 (Geneva 11®)

Podlaga G 11 je nastala s križanjem M.26 × 'Robusta 5' na New York State Agricultural Experiment Station (Geneva, ZDA). Po bujnosti je podobna podlagi M26 in nekoliko bujnejša od M9.

Drevesa na podlagi G 11 vstopajo zgodaj v rodnost in dosegajo visoko ter stabilno pridelavo. V primerjalnih poskusih pogosto dosegajo večji kumulativni pridelek kot M9, plodovi so praviloma večji in enakomernejši, opažene manj izmenične rodnosti kot M9. Zaradi šibkejšega koreninskega sistema drevesa potrebujejo oporo.

Podlaga je zmerno odporna na ognjevko (*Erwinia amylovora*) ter delno odporna na krvavo jablanovo uš (*Eriosoma lanigerum*). Dobro je tolerantna na gnilobo koreninskega vratu (*Phytophthora* spp.) in bolje prenaša ponovno sajenje na ista tla kot M9.

Primerna je za intenzivne nasade na srednje težkih in rodovitnih tleh, medtem ko je manj priporočljiva za zelo lahka in peščena tla. Zaradi dobrega razmerja med rastjo in rodnostjo jo uvrščamo med obetavne sodobne podlage.

G 41 (Geneva 41®)

Podlaga G 41 je križanec M.27 × 'Robusta 5', vzgojen na New York State Agricultural Experiment Station (Geneva, ZDA). Uvrščamo jo med najperspektivnejše šibko rastoče podlage nove generacije.

Po rasti je primerljiva ali nekoliko bujnejša od M9 Pajam® 2, zato omogoča zelo gosto sajenje. Drevesa vstopajo zelo zgodaj v rodnost in dosegajo visoko pridelovalno učinkovitost ter stabilen pridelek. Koreninski sistem je bolj razvit kot pri M9, vendar je opora še vedno priporočljiva.

Podlaga je zelo odporna na ognjevko (*Erwinia amylovora*), odporna na krvavo jablanovo uš (*Eriosoma lanigerum*) in zelo tolerantna na gnilobo koreninskega vratu (*Phytophthora* spp.). Dobro prenaša ponovno zasaditev na ista zemljišča ter nizke zimske temperature, kar ji daje pomembno prednost pred M9 v razmerah podnebnih stresov.

Zaradi visoke odpornosti na ključne bolezni, dobre prilagodljivosti na različne talne razmere in visoke pridelovalne stabilnosti se G 41 priporoča kot ena najobetavnejših podlag za sodobne intenzivne nasade jablan. Pri cepljenju se je izkazala kot krhka zveza.

SORTE

V Sadnem izboru 2026 smo sorte jablan tako kot do zdaj, razdelili v tri različne skupine. Prva je skupina na škrlup občutljivih jablanovih sort (neodporne sorte), sledi skupina na škrlup odpornih jablanovih sort in skupina starih jablanovih sorti, ki prav tako ostaja v Sadnem izboru 2026, saj predstavlja slovensko tradicijo sadjarstva. Prvi dve skupini sort sta razdeljeni na seznam A in seznam B. Čas zorenja je vrednoten glede na standardno sorto Zlati delišes. V letošnji izbor smo dodali tudi okviren čas cvetenja in brstenja, ki smo ju ocenili in razdelili v 4 skupine (zgodnja, srednje zgodnja, srednje pozna, pozna). Čas brstenja in cvetenja se prav tako kot zorenje vsako leto spreminja, zato je podaja ocene zelo okvirna in narejena na podlagi povprečnega datuma preteklih 30 let. Naj poudarimo, da na samo brstenje in cvetenje zelo vpliva lega sadovnjaka in vremenske razmere (dnevne in nočne temperature, količina padavin, pojav pozebe...), zato so lahko podatki med leti močno razlikujejo. V primeru neznanih oz. preveč različnih datumih tekom let, čas brstenja in cvetenja nismo navedli.

Skupina na škrlup občutljivih sort

Na seznamu A v skupini na škrlup občutljivih sort tudi v tem Sadnem izboru 2026 ni prišlo do sprememb in ostaja isti. Na seznam B pa smo dodali novo sorto KI2586* Alnova®. Pri seznamu A in seznamu B smo v preglednicah dodali čas cvetenja in brstenja, sorte smo razdelili v 4 časovne skupine. Čas brstenja je ponavadi na začetku do sredi marca, prišla pa so tudi leta (npr. 2024), ko so sorte brstile že konec februarja. Večina sort polno cvetenje doseže tekom meseca aprila.

Seznam A	Število dni od tehnološke zrelosti sorte Zlati delišes	Čas brstenja	Čas cvetenja
DELCORF	-35	srednje zgodnja	srednje zgodnja
DELBARESTIVALE®			
GALA	-20	srednje zgodnja	srednje zgodnja
ELSTAR	-15	srednje zgodnja	srednje pozna
JONAGOLD	-5	srednje zgodnja	srednje zgodnja
ZLATI DELIŠES	0	srednje zgodnja	srednje pozna
BRAEBURN	+15	zgodnja	srednje zgodnja
FUJI	+22	srednje zgodnja	srednje pozno

Čas zorenja sorte Zlati delišes v osrednji Sloveniji je med 15. in 20. septembrom.

Delcorf Delbarestivale® (-35)

Jablana sorte Delcorf je zgodnejša poletna sorta, ki je bila vzgojena v Franciji (drevesnica Georges Delbar) s križanjem sort Zlati delišes in Stark Jongrimes. Njeno uradno in tržno ime je Delbarestivale®. Rodnost je dobra in rodi dokaj redno. Na škrlup je srednje občutljiva, na pepelovko pa tolerantna. Plodovi so srednje do zelo veliki, obarvani so močno rdeče prižasto z rumeno osnovno barvo. Okus mesa rahlo spominja na janež. Kljub temu, da je poletna sorta, plodovi dokaj dolgo zdržijo in ne postanejo mokasti. Zaradi naštetih lastnosti je posledično ekonomsko zanimiva sorta. Delcorf je tudi eden od starš sorte Zari.

Gala (-20)

Gala je priljubljena svetovna sorta, ki zori okvirno 20 dni pred Zlatim delišesom, kar je konec avgusta oz. začetek septembra. Vzgojena je bila na Novi Zelandiji v Greytownu in je križanec med Kidd's Orange Red in Zlatim delišesom. Sorta je po literaturi zelo občutljiva na ognjevko, nekoliko manj na škrlup in še manj na pepelasto plesen. V praksi pa se je izkazalo ravno obratno, saj je bila prisotna občutljivost na škrlup in odpornost na ognjevko. Sami plodovi so rumeno-rdeče obarvani, s tipičnimi progami. Tekstura jabolk je hrustljava, okus pa slahek in aromatičen. Njeni različni tipi (kloni, mutanti) prihajajo iz izvirne države ter iz ZDA. Obstajajo številni različni izhodiščne sorte Gala. Ti se od standarda ločijo predvsem po večjem deležu krovne barve, prav tako pa tudi po načinu obarvanosti (prelit ali progast). Poleg osnovnega (standardnega) tipa Gale so poznani številni njegovi

različki, ki se zadnja leta v Sloveniji pogostejše pojavljajo kot osnovna Gala: Gala Mitchgla, Royal Gala, Mondial Gala, Red Gala, Rote Gala, Gala King, Gala Galaxy, Gala Schnitzer, Gala Baigent (Brookfield) in druge.

Elstar (-15)

Elstar je priljubljena sorta jablane v Sloveniji, vzgojena na inštitutu za žlahtnenje rastlin CPRO-DLO v Wageningenu, Nizozemska. Je križanec sorte Zlati delišes in Ingrid Marie, uvedena leta 1975. Plodovi so srednje velike, rumeno-zelene barve z rdečim prelivom. Okus je sladko- kisel in izrazito aromatičen. Za škrlup in za pepelasto plesen je malo občutljiva. Je tehnološko zahtevna sorta, pri kateri težko dosegamo visoke pridelke. V primerjavi s standardom ima večji delež pokrovne barve, ki je tudi bolj intenzivna. Obstajajo svetlo do temno rdeče obarvani različki: Elstar Elshof, Red Elstar, Elanared, Elshard, Daliest.

Jonagold (-5)

Jonagold je sorta jabolka, ki je nastala s križanjem sorte Zlati delišes in sorte Jonatan. Izhaja iz Amerike (New York) in je bil vzgojen okoli leta 1950. Sorta je triploidna, posledično ima bujno rast. Plodovi so veliki do zelo veliki, imajo rumeno osnovno barvo z rdečo pokrovno barvo, kožica pa je gladka. Meso je sladko-kislo in sočno. Na škrlup je sorta srednje občutljiva, malo bolj je občutljiva na pepelovko. Oblika plodov je okroglo kopasta do podolgovata. Plodovi imajo izraženo voščeno prevleko. Številni tipi se med seboj ločijo po odtenku obarvanja: standardni videz (Jonagold 2361, Jonagold 2381), svetlo rdeč tip (Jonagold Wilmuta, Jonagold Novajo, Jonica, Jonica Schneica) in temno rdeč tip (Jonagold Decosta, Jonagored, Jonaveld, Jonagold Rubinstar, Jonagold Daliryan).

Zlati delišes (0)

Omenjena sorta je priljubljena v Sloveniji in po svetu in pri nas velja kot standardna sorta, po kateri je vrednoten čas zorenja. Pri nas zori okvirno med 15. In 20. septembrom, enako velja za različke te sorte. Je naključni sejanec, ki je bil odkrit okoli leta 1890 v Virginiji. Izhaja kot potomec sorte Grimes Golden, opraševalna sorta je najverjetneje Golden Reinette. Gre za eno najbolj razširjenih sort, ki je znana po sočnem in prijetno sladkem mesu. Je značilno zeleno-rumene barve. Je zelo občutljiva na škrlup in potrebuje redno zaščito, manj občutljiva je na plesen in ognjevko. Poznamo veliko različkov te sorte, ki se med seboj razlikujejo po načinu razraščanja (brstikasti tipi) in po deležu rjavost na kožici. Med njimi so sorta Goldspur (brstikar), različki z manjšim deležem rjavosti pa so Zlati delišes klon B, Smoothee, Zlati delišes Weinsberg, Zlati Delišes Reinders. Eden od različkov je tudi Golden Parsi da rosa, kjer je lahko prisotno rdečkasto lice, sploh pri višje ležečih sadovnjakih. Barva se ohrani tudi po mesecih skladiščenja.

Braeburn (+15)

Braeburn izvira iz Nove Zelandije, leta 1952 jo je odkril O. Moran. Predvideva se, da je sorta potomec starša Lady Hamilton. Je precej občutljiva na škrlup, malo manj na pepelovko in ognjevko. Sorta je znana po sočnih, čvrstih in sladko-kislih plodovih in ima dobre skladiščne sposobnosti. Njena slabost je občutljivost na grenko pegavost. Poznani različki te sorte so Braeburn Hidala (Hillwell), Roter Braeburn, Braeburn Schneider, Joburn, Maririred, Redfield, Lochbuie, Toymac in drugi. Med sabo in od izhodiščne sorte se razlikujejo po deležu krovne barve in intenzivnosti le-te.

Fuji (+22) Kiku®

Sorta Fuji izhaja iz Japonske (kraja Morioka). Je križanec sort Ralls Janet in Rdeči delišes, ki je občutljiv na ognjevko in malo manj na škrlup in pepelovko. Sorta je znana po zelo sladkem okusu mesa in po intenzivni rdeči krovni barvi. Intenzivnost rdeče krovne barve je močno odvisna od klona in podnebja. Posebnost plodov je pojav steklavosti. Po svetu je poznanih veliko različkov: Nagafu 6, Fuji Kiku 7, Fuji Kiku 8, Fuji Myra Red, Fuji Yataka, Fuji Rakuraku, Nagafu 12, Rubin Fuji, Fuji Beni Shogun, Rising Sun Fuji, Fuji Aztec in drugi. Sorta je znana po svojem poznem zorenju. Kiku® je mednarodna blagovna znamka, pod katero se prodaja različek Fuji Kiku 8, k se je pri nas uveljavil. To sorto lahko pridelujejo le licenčni sadjarji.

Seznam B	Število dni od tehnološke zrelosti sorte Zlati delišes	Čas brstenja	Čas cvetenja
PIROS	-45	n.p.	n.p.
ZONGA*	-45	n.p.	n.p.
SUMMERRED	-30	n.p.	n.p.
ZARI*	-30	n.p.	n.p.
SANSA	-28	srednje pozna	srednje pozna
KI2586* Alnova®	-22	n.p.	n.p.
CIVNI* RUBENS®	-17	srednje pozna	srednje pozna
BAY 3484* BAYA® MARISA	-7	n.p.	n.p.
MILWA*DIWA® JUNAMI®	-5	srednje pozna	srednje pozna
PINOVA* CORAIL® PINATA®	-3	srednje zgodnja	srednje zgodnja
SONATA® EVELINA®			
NICOGREEN* GREENSTAR®	+2	srednje zgodnja	srednje pozna
NICOTER* KANZI®	+3	zgodnja	zgodnja
LA FLAMBOYANTE* MAIRAC®	+4	srednje zgodnja	srednje zgodnja
RDEČI DELIŠES	+7	n.p.	n.p.
IDARED	+10	srednje zgodnje ali zgodnje	zgodnja
CAUDLE* CAMEO® CAMELA®	+15	srednje zgodnja	srednje pozna
GRANNY SMITH	+20	srednje pozna	srednje pozna
CRIPPS PINK*	+40	n.p.	n.p.

Čas zorenja sorte Zlati delišes v osrednji Sloveniji je med 15. in 20. septembrom.
n.p. – ni podatka

Piros (-45)

Piros je zgodnja poletna sorta jabolk, ki izhaja iz Inštituta za rastlinsko genetiko in raziskave v Dresden-Pillnitzu (Nemčija). Sorta izhaja iz leta 1985, njuna starša pa sta sorta Helios in Apollo (Koksova oranžna reneta x Oldenburg). Zori zgodaj poleti (okvirno konec julija), pridelki so visoki in redni, v samo rodnost pa vstopa počasi. Plod je prekrit s prižasto razporejeno rdečo barvo. Okus plodu je sladko kisel. Sorta ni primerna za daljše skladiščenje in se uporablja predvsem za svežo porabo, kar je značilno za večino zgodnjih poletnih sort.

Zonga* (-45)

Sorta Zonga prihaja iz Belgije, saj je njen lastnik podjetje Better3fruit. Starša sorte sta Alkmene in Delcorf. Zonga je poletna sorta, zori v podobnem časovnem okvirju kot sorta Piros, kar je v Sloveniji 45 dni pred Zlatim delišesom. Plod je kopasto valjaste do okrogle oblike z osnovno rumeno barvo, ki jo prekrivajo rdeče proge. Drevo ima bujno rast. Okus je sladko kisel z dobro izraženo aromo, meso pa sočno in hrustljivo. Skladišči se podobno kot starševska sorta Delcorf, kar je za poletno sorto relativno dobro. Načeloma je sorta namenjena takojšnji porabi in je zanimiva za zgodnjo tržno ponudbo.

Summerred (-30)

Sorta Summerred je priljubljena poletna sorta, ki je bila predstavljena leta 1964 in izhaja iz raziskovalnega centra, imenovanega Pacific Agri-Food Research Centre (Kanada). Nastala je z oprašitvijo sorte Summerland. Med njenimi predniki je tudi sorta McIntosh. Njeni plodovi so podolgovati, ponavadi temno rdeče barve. Plod prekrivajo bele lenticele. Meso je čvrsto in hrustljivo, okus pa rahlo sladko-kisel s prijetno aromo. V Sloveniji zori okvirno konec avgusta. Skladiščna sposobnost je za poletno sorto izredno dobra (v navadni kleti se dobro skladišči en mesec). Uvrščamo jo med visoko kakovostne poletne sorte.

Zari* (-30)

Sorta Zari je poletna sorta, saj v Sloveniji okvirno zori v drugi polovici avgusta. Izhaja iz Belgije (Better3fruit N.V.). Starša sorte sta Elstar in Delcorf. Plod je svetlo rdeč, okoli pa so razporejene temnejše proge. Po okusu je sladek z značilno aromo, meso pa je zelo sočno in hrustljivo. Za sorto se priporoča, da je obrana dvakrat. Za poletno sorto se dobro skladišči in ima dobro izskladiščno sposobnost. Sodi med sorte, ki zapolnjuje vrzel med poletnimi in jesenskimi sortami.

Sansa (-28)

Sansa je zgodnja sorta, ki v Sloveniji zori konec avgusta. Sorta je bila razvita leta 1970 na Japonskem (Morioka Research Station) v sodelovanju z novozelandsko inštitucijo HortResearch. Njena starša sta sorti Gala in Akane (Primrouge). Je tolerantna sorta na škrlup, kar izvira iz sorte Worcester Parmene, ki je eden od staršev sorte Akane. Primerna je za ekološko in integrirano pridelavo. Plodovi so srednje veliki, rdeče rumeni, po sami obliki pa so podobni plodovom sorte Gala. Je zelo okusna in sladka. Skladiščna sposobnost je sicer dobra, sorta je primerna za svežo uporabo in zgodnjo prodajo.

KI2586* Alnova® (-22)

Sorta KI2586* je bolj znana pod tržnim imenom Alnova®. Izhaja iz žlahniteljske hiše Gruber Genetti, Italija. Sorta je dokaj nova in je klon sorte Pinova, znana je tudi kot zgodnja Pinova. Drevo ima šibko rast. Dobro prenese mehansko rez in načeloma nima zdravstvenih težav. Po okusu spominja na sorto Pinova, meso je hrustljivo in sočno ter ima značilno sladko aromo. Plodovi so srednje veliki. Od sorte Pinova se razlikuje po obarvanosti, saj ima bolj intenzivno rdečo krovno barvo z manj progami. Po obiranju je pripravljena na takojšnje zaužitje. Alnova® je komercialno zanimiva sorta, saj omogoča zgodnejšo prodajo pod imenom Pinova, ne da bi bila del klubske prodaje.

Civni* Rubens® (-17)

Sorta Civni se trži pod blagovno znamko Rubens®. Izhaja iz Italije, lastnik in žlahtnitelj sorte je C.I.V. (Italija), ki jo je razvil v 80. letih prejšnjega stoletja. Je potomec sorte Gala in sorte Elstar. Nagnjena je k izmenični rodnosti. V praksi se je izkazala občutljivost na grenko pegavost. Plodovi so srednje veliki in po obliki spominjajo na Galo, od katere je bolj aromatična. Sorta je tudi bolj hrustljava in čvrsta kot Elstar. Sam okus mesa je sladko kisel. Sorta zahteva natančno tehnologijo pridelave (redčenje, čas obiranja, skladiščenje). Primerna je za svežo uporabo. V času skladiščenja lahko hitro izgubi trdoto. Na trgu se je uveljavil tudi njen obarvani različek Civnired, ki se prav tako trži pod blagovno znamko Rubens®.

BAY 3484* Baya® Marisa (-7)

Največja posebnost sorte BAY 3484* je, da je rdečemesnata. Zori okvirno 7 dni po sorti Zlati delišes. Na trgu je poznana pod tržnim imenom Baya® Marisa. Je križanec sorte Weirouge in klon, imenovanega Zuchtklon 166. Žlahtnitelj je dr. Michael Neumüller iz inštituta Bayerisches Obstzentrum, Hallbergmoos, Nemčija. Poleg rdeče notranjosti plodov, so tudi cvetovi te sorte značilno rdeče barve. Tudi sam plod je temnejše rdeče barve in okroglasto kopaste oblike. Na plodu so dobro vidne bele lenticele. Skozi leta se je pokazala občutljivost na ognjevko. Izmed rdečemesnatih jablanovih sort je bila predstavljena kot prva z značajem namiznega jabolka. Trpek okus je pri njej še vedno prisoten, a ga je že precej manj. Zaradi značilne barve je zelo tržno atraktivna (sok, krhlji...) vendar tehnološko zahtevnejša za pridelavo.

Milwa* Diwa® Junami® (-5)

Sorta Milwa je bila vzgojena v Švici, leta 1982 na raziskovalni postaji FAW (Forschung Anstalt Wädenswil), ki je tudi lastnik žlahtniteljskih pravic. Na trgu je znana pod uveljavljeno blagovno znamko Diwa® in Junami®. Njeni starši sta sorti Idared in križanec med sortami Elstar in Maigold. Posledično so plodovi po videzu podobni sorti Elstar. So srednje veliki in okrogli. Značilnost plodov je prisotnost rjavosti v obliki zvezde ob muhi. Občutljivost na škrlup je srednja. Sorta je v času skladiščenja in v obdobju izskladiščenja podvržena padcu trdote, zato je pomembna natančna določitev optimalnega časa obiranja.

Pinova* Corail® Piñata® Sonata® Evelina® (-3)

Sorta Pinova je bila vzgojena v Nemčiji na raziskovalnem inštitutu Julius Kühn Institut (JKI) leta 1965. Sorta je križanec sorte Clivia (Oldenburg x Koksova oranžna reneta) in sorte Zlati delišes. Plod je srednje velik, obarvan temno do svetlo rdeče barve s podtoni rumene. Prisotne so tudi zelenkaste lenticle. Po okusu je plod aromatičen in sočen, sladkega okusa s pridihom kislosti. Meso je rumenkaste barve. V Sloveniji zori okvirno sredi septembra. Drevesa pocvitajo (posledično so bolj izpostavljena okužbi z ognjevko). Plodovi v skladiščenju občutljivi na skladiščne bolezni (Gloeosporium). Sorta je primerna za daljše skladiščenje. Ime sorte je tako Pinova, njeni različki so znani pod blagovnimi znamkami Corail®, Piñata® (znana v ZDA), Sonata® in Evelina®. Le- ta je trenutno najpomembnejši klon v Evropi.

Nicogreen* Greenstar® (+2)

Sorta Nicogreen je znana pod blagovno znamko Greenstar®. Sorta izhaja z Belgije (sodelovanje drevesnice Johan Nicolai in sadjarskega centra Univerze v Leuwnu). Je križanec sorte Delcorf in sorte Granny Smith. Na trgu je zato zanimiva, saj velja za alternative sorti Granny Smith. Plodovi so srednje veliki, okrogli ali rahlo podolgovati. So rumenkasto zelene barve, celoten plod prekrivajo tudi bele lenticle. Lahko se obarvajo rahlo rdečkasto na strani ploda, ki je na sončni strani. Slaba stran sorte je, da plodovi kmalu po obiranju postanejo voščeni (mastni), zato je nujna prava določitev optimalnega časa obiranja. Optimalen čas obiranja sorte Nicogreen je okoli 20. septembra, dva dni za standardno sorto Zlati delišes. Blagovna znamka sorte je Greenstar®. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte je Better3fruit iz Belgije.

Nicoter* Kanzi® (+3)

Belgijska sorta Nicoter je rezultat sodelovanja drevesnice Nicolai in sadjarskega centra Univerze v Leuvnu. Starševski par sta sorti Gala must, in sorta Braeburn Hidala (Hillwell). Rast drevesa je srednje bujna. Vstop v rodnost je zgoden. Plodovi so srednje veliki in zelo izenačeni. Oblika plodov je okroglo kopasta. Je dvobarvna sorta s prikupno živo rdečo krovno barvo. Aromatičnost in hrustljivost plodov je primerljiva z zelo kakovostno sorto Cripps pink (Pink lady®). Sorto odlikuje tudi izredna izskladiščna sposobnost. Zaradi postopnega obarvanja plodov se priporoča večkratno obiranje. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte je Better3fruit iz Belgije.

La Flamboyante* Mairac® (+4)

Sorta La Flamboyante se prodaja pod tržnim imenom Mairac®. Izhaja iz Švice, leta 1986 so začeli s križanjem v centru Forschungsanstalt Changins, Wallis. Njena starša sta Maigold in Gala. Po kar nekaj letih so sorto uspeli predstaviti svetu, tako da je od leta 2002 prisotna pod imenom La Flamboyante. Na škrlup in plesen je srednje občutljiva. Plodovi so veliki do srednje veliki z okroglo do stožčasto obliko. Osnovna barva plodu je rumeno-zelena, 70 % površine pa prekriva rdeča. Jabolko je hrustljivo, sočno in čvrsto. Ni primerno za direktno uporabo, pred prodajo se svetuje nekaj mesečno skladiščenje, saj šele takrat razvije polno aromo. Med skladiščenjem ohrani visoko trdoto in je primerna za zimsko prodajo.

Rdeči delišes (+7)

Sorta Rdeči delišes je bila odkrita po naključju, odkril jo je Jesse Hiat. Sorta je bila odkrita v Ameriki konec 19. stoletja. Licenco ima družbo Stark Brothers in od takrat ima sorta ime Delicious. Kasneje je nastalo zelo veliko različkov, med njimi Oregon, Otago, Red Chief, Red King, Red Spur, Richared, Starking, Starkrimson, Starkspur itd. Plodovi so srednje veliki in imajo visoko, stožčasto obliko. Zaradi temne intenzivno rdeče barve sodi med najbolj prepoznavna rdeča jabolka, prisotne so tudi bele lenticele. Okus je sladek z značilno aromo. Meso je sočno in rahlo hrustljivo, kožica precej trda. Sorta zadnja leta izgublja pomen zaradi slabšega razmerja med aromo in videzom, v preteklosti pa je bila ena najpomembnejših sort zaradi atraktivnega videza.

Idared (+10)

Sorta Idared izhaja iz Amerike, zvezne države Idaho, kjer jo je križal Leif Verner (Department of Agriculture, Univerza v Idahu). Starša sorte sta Jonatan in Wagener. Osnovna barva je zelenkasto rumena, plod pa v 70 % prekriva rdeča krovna barva. Kožica je gladka in sijoča. Plod je sočen in sladko kisel. V Sloveniji okvirno zori konec septembra, sorta pa je znana po dobri skladiščni sposobnosti. Tekom skladiščenja se njen okus še izboljša, saj se kislost zmanjša. Njena pozitivna lastnost je tudi zanesljivost v pridelavi.

Caudle* Cameo® Camela® (+15)

Sorta Caudle je bila odkrita kot naključni sejanec v ZDA. Odkril jo je Darrel Caudle v nasadu jablan sorte Stark Delicious leta 1987. Izvor sorte ni povsem znan, eden d staršev pa je Rdeči delišes. Drevo ima močno rast. Plodovi sorte so veliki do srednje veliki. Barva plodu je temno rdeča do živo rdeča, po obliki pa spominja na Rdeli delišes. Prav tako imajo plodovi po površini potresene bele lenticеле. Pri tej sorti se priporoča dvakratno obiranje. Okus jabolka je sladek, meso pa sočno. Lastnik sorte je Caudle Apple iz ZDA, zastopnik žlahtniteljskih pravic v Evropi je francoska drevnica Valois. Sorta Caudle se trži pod imenom Cameo®. Izjema je Italija, kjer so zaradi zasedenosti imena morali uporabiti drugo ime, to je Camela®.

Granny Smith (+20)

Granny Smith je svetovno znana sorta iz Avstralije. Leta 1868 jo je naključno odkrila Maria Ann Smith, po kateri je sorta dobila ime. Zaradi značilnega videza se sorta pogosto trži pod splošnim imenom »green apple« (zeleno jabolko). Plodovi so srednje veliki do veliki, pravilne okrogle oblike in enakomerne zelene barve, ki se ob polni zrelosti lahko rahlo rumenkasto obarva. Kožica je gladka, čvrsta in posuta z belimi lenticelami. Meso je zelenkasto belo, čvrsto, sočno in izrazito hrustljivo. Okus je osvežujoče kiselkast, z malo sladkorja, kar Granny Smith uvršča med bolj kisle sorte jabolk. Sorta zori pozno. Pomembna je točna določitev optimalnega časa obiranja, saj le-ta vpliva na kislost in skladiščno sposobnost. Primerna je za daljše skladiščenje, vendar so plodovi v skladišču lahko občutljivi na površinsko rjavenje kože. Poleg osnovne sorte je poznan tudi izboljšan različek Dalivair Challenger®.

Cripps Pink* (+40)

Cripps Pink je pozna sorta jabolk, ki izvira iz Avstralije in prihaja iz inštitucije Western Australian Agriculture Authority in je potomec sort Zlati delišes × Lady Williams (stara avstralska sorta). Plodovi so srednje veliki do veliki, z rumeno-zeleno osnovno barvo, prekriti z značilnim rožnato rdečim nadbarvnim prelivom. Meso je svetlo, čvrsto, zelo hrustljivo in sočno, okus pa uravnotežen sladko-kiselkast in aromatičen. Sorta dozori konec oktobra do začetka novembra, ima dobro skladiščno sposobnost in zahteva topla, sončna rastišča z milejšo klimo za razvoj kakovostnih plodov. Cripps Pink je zaščitena sorta, pridelava in trženje pod imenom Pink Lady® pa sta vezana na licenčne pogoje in izpolnjevanje strogih kakovostnih standardov. Nekaj različkov opisane sorte so Rosy Glow, Ruby Pink in Lady Laura. Zastopnik žlahtniteljskih pravic v Evropi je francoski Star Fruits.

Skupina na škrup odpornih jablanovih sort

V skupini na škrup odpornih jablan, tako na seznamu A kot tudi na seznamu B, nismo izvedli sprememb.

Seznam A	Število dni od tehnološke zrelosti sorte Zlati delišes	Čas brstenja	Čas cvetenja
SANTANA*	-15	srednje zgodnja	srednje zgodnja
MERKUR*	-15	n.p.	n.p.
DALINBEL*	-8	srednje zgodnja	srednje zgodnja
ANTARES®			
CIVG 198* MODI®	-8	srednje zgodnja	srednje zgodnja
UEB 32642* OPAL®	0	srednje zgodnja	srednje pozna
ECOLETTE	+5	pozna	srednje pozna
TOPAZ*	+5	srednje zgodnja	srednje pozna
KARNEVAL*	+7	n.p.	n.p.
LUNA*	+10	srednje zgodnja	srednje pozna
FUJION*	+22	srednje zgodnja	srednje zgodnja
COOP 38*	+25	srednje pozna	srednje pozna
GOLDRUSH®			

Čas zorenja sorte Zlati delišes v osrednji Sloveniji je med 15. in 20. septembrom.

n.p. – ni podatka

Santana* (-15)

Sorta Santana izhaja iz Univerze v Wagningenu (Centre for Plant Breeding and Reproduction Research), Nizozemska. Nastala je s križanjem sorte Elstar in ameriške na škrlup odporne sorte Priscilla (Coop 4), od katere je podedovala genetsko odpornost proti škrlupu. Plodovi sorte Santana so srednje veliki do veliki, nekoliko večji kot pri sorti Elstar. Kožica je gladka in pretežno živo rdeče barve, ki je lahko prelita ali progasto razporejena na rumenkasto-zeleni osnovi. Meso je svetlo, čvrsto in sočno, okus pa prijetno sladko-kiselkast in aromatičen. Drevesa rastejo srednje bujno ter zgodaj in redno rodijo. Santana je še posebej priporočljiva za hladnejša območja severozahodne Evrope, kjer se dobro prilagaja podnebnim razmeram in dosega stabilne pridelke. Posebnost sorte Santana je njena hipoalergenost. Sorta zori sočasno s sorto Elstar.

Merkur* (-15)

Sorta Merkur izhaja iz Češke, njen žlahtnitelj je dr. Jaroslav Tupý (Institute of Experimental Botany, Praga). Kot ostale sorte na tem seznamu, je odporna na škrlup. Njena starša sta sorti Topaz in Rajka. Sorta je prišla v javnost leta 2012. Drevo ima šibko do srednjo rast, sam plod pa je srednje velik in ima rahlo ploščato obliko. Kožica je gladka, osnovna barva je rumena, po večini pa je plod prekrit s škrlatno rdečo barvo, pojavljajo se rahle proge. Meso je rumeno, rahlo oranžkasto, trdo, sočno in hrustljivo. Sam okus je zelo aromatičen (ima rahel okus po marelicah), sladkega in sadnega okusa. Zaradi okusa predstavlja kakovostno alternativo sorti Topaz, vendar je slabše rodna. Skladišči se srednje dobro, plodovi v navadni hladilnici zdržijo do konca februarja. Plodovi zorijo okvirno 15 dni pred Zlatim delišesom.

Dalinbel* Antares® (-8)

Sorta Dalinbel je bila razvita v Franciji. Njen žlahtnitelj je bil Davodeau Ligonnière, starša sorte pa sta Elstar in nosilec odpornosti na škrlup s selekcijsko oznako X3191. Žlahtnitelja sorte sta INRA (Institut National de la Recherche Agronomique) in ELARIS, oba iz Francije. V Evropi je bila sorta predstavljena z imenom Antares® leta 2006. Drevo je šibkejše rasti. Plod je srednje debeline, okrogle oblike. Osnovna barva je zelenkasta, rožnata rdeča krovna barva pa prekriva 50 % ploda. Skladiščenje je dobro, v hladilnici zdrži 4-5 mesecev. Občutljivost sorte na pepelasto plesen rešujejo z uvajanjem novih klonov osnovne sorte (Dalinbel 16 in Dalinbel 48).

CIVG 198* Modi® (-8)

Sorta z oznako CIVG 198 je italijanskega porekla (C.I.V). Nastala je s križanjem na škrlup odporne sorte Liberty in sorte Gala. Je prva odporna sorta iz te žlahtniteljske inštitucije. Na trgu je sorta poznana pod imenom Modi®. Drevo je srednje bujne rasti. Plodovi so srednje veliki do veliki in tehtajo tudi do 200 g. Površina plodov je ob zrelosti škrlatno rdeče obarvana, prelit način obarvanja plodov. Na plodu so dobro vidne bele pikičasto razporejene lenticle. Oblika ploda je elipsasto jajčasta, podolgovata oz. prisekano stožčasta. Meso plodov je rumeno, zelo hrustljivo, čvrsto in sočno ter harmoničnega sladko kislega okusa. Sorta Modi® se odlikuje po zelo dobri skladiščni sposobnosti in odličnem ohranjanju kakovosti po izskladiščenju. Prepozno obrani plodovi postanejo v času skladiščenja voskasti (mastni). V praksi se je izkazala občutljivost na pojav mrežavosti kože, kar zmanjša tržno kakovost plodov.

UEB 32642* Opal® (0)

Sorta z oznako UEB 32642 je nastala s križanjem sort Zlati delišes in Topaz. Razvita je bila na žlahtniteljski poskusni postaji v Stržovicah na Češkem. Drevesa te sorte so srednje bujne rasti. Sorta izkazuje nizko občutljivost na pepelovko, kar prispeva k lažjemu varstvu nasadov. Plodovi so srednje veliki, značilne okroglasto-kopaste oblike. Osnovna barva kože je zelenkasto rumena, na osončenih delih pa se lahko pojavi oranžen nadbarvni odtenek. Rjavost je najpogostejše izražena v območju peceljne jamice.

Meso plodov je izrazito aromatično, okus pa se giblje od sladko-kislega do pretežno sladkega. Plodovi dosežejo užitno zrelost v novembru. Sorta se dobro skladišči in tudi po izskladiščenju ohranja kakovost. Na ravni Evropske unije je sorta zaščitena od leta 2006, imetnik žlahtniteljskih pravic pa je Institute of Experimental Botany iz Prage.

Ecolette (+5)

Sorta Ecolette je nizozemskega izvora, vzgojena je bila na raziskovalni postaji CPRO (Center for Plant Breeding & Reproduction Research) v Wageningenu. Starša sorte sta Elstar in Prima. Plod je precej rdečkast in podoben sorti Elstar. V primerjavi s sorto Elstar so plodovi sorte Ecolette bolj trpežni za skladiščenje in po velikosti manjši. Sorta je nagnjena k izmenični rodnosti. Plodovi so kiselkastega okusa. Na organoleptičnih ocenjevanjih dosega sorta Ecolette zelo dobre rezultate. Odporna je na škrlup in visoko tolerantna na pepelovko. Sorti ponekod pravijo tudi "odporni Elstar". Nagnjena je k izmenični rodnosti. Zori 5 dni za sorto Zlati delišes.

Topaz* (+5)

Topaz je sorta jabolane češkega porekla, vzgojena na žlahtniteljski postaji Střížovice. Nastala je s križanjem sort Rubin (Zlati delišes × Lord Lambourne) in Vanda (Jolana × Osborne), lastnik sorte pa je Institute of Experimental Botany iz Prage. Plodovi so srednje veliki, z značilno prižasto, rdeče do rdeče-oranžno kožico. Meso je čvrsto in sočno, okus pa izrazito kiselkast in aromatičen. Sorta je odporna proti škrlupu in le malo občutljiva na pepelovko, vendar je nagnjena k izmenični rodnosti. Zaradi odpornosti in kakovosti plodov je Topaz ena vodilnih sort v ekološki pridelavi jabolk v Sloveniji. V pridelavi zahteva dosledno redčenje v izogib izmenični rodnosti. V pridelavi je tudi klon Red Topaz, ki ima bolj enakomerno rdeče obarvane plodove.

Karneval* (+7)

Karneval je sorta jablane češkega porekla, nastala s križanjem na škrlup odporne sorte Vanda in sorte Cripps Pink. Žlahtnitelj in imetnik pravic je Institute of Experimental Botany iz Prage. Drevo je srednje bujne rasti. Plodovi so srednje veliki, okroglasto-kopaste oblike, z gladko kožico. Na rumeni osnovni barvi se pogosto pojavljajo široke, rahlo razmazane rdeče proge, ki dajejo plodovom značilen videz. Meso je belo, sočno in rahlo kiselkasto z izrazito aromo. Skladiščna sposobnost je srednje dobra; v navadni hladilnici plodovi ohranijo kakovost do konca februarja.

Luna* (+10)

Sorta Luna prihaja iz Češke, razvita je bila leta 1999 na Inštitutu eksperimentalne botanike, Praga. Je potomka Zlatega delišesa in Topaza, v javnost pa je prišla leta 2006. Od novejših štirih na škrlup odpornih sort, ki prihajajo iz omenjenega inštituta (Orion, Sirius, UEB 32642 Opal®, Luna) in imajo skupno blagovno znamko "Sunshine Line" je glede na čas dozorevanja najkasnejša. Jabolka so rumenkaste barve, meso je čvrsto, hrustljivo in zelo sočno. Sam okus je sladko kiselkast in aromatičen.

Fujion* (+22)

Sorta Fujion je križanec sorte Fuji z nosilcem odpornosti na škrlup. Je najkasneje zoreča sorta izmed sort tako imenovane skupine Sweet resistant. Izhaja iz Italijanskega inštituta C. I. V. Rast drevesa in krošnje je podobna sorti Fuji, tudi sami plodovi so si med seboj zelo podobni. Barva kože je intenzivno rdeča, z očitnimi progami. Meso je hrustljivo in sočno, rumene barve. V primerjavi s sorto Fuji ima ožje obiralno okno. Skladiščna in izskladiščna sposobnost sta odlični. Plodovi v skladiščenju ohranjajo visoko trdoto, plodovi se ohranijo do meseca maja.

Coop 38* Goldrush® (+25)

Sorta Coop 38* izhaja iz ZDA (Universities of Purdue/Rutgers/Illinois), javnosti je bila predstavljena leta 1994 pod blagovno znamko Goldrush®, katere patentne pravice ima PRI. Starša sorte sta Zlati delišes in selekcija Coop 17, samo križanje pa so izvajali v Illinoisu. Rast drevesa je šibka, sorto uvrščamo med semipur tipe. Barva ploda je rumeno zelene barve, sladkega okusa (podoben sorti Zlati delišes). Na plodu so prisotne številne lenticele, ki so lahko dokaj velike in moteče. Tekom skladiščenja se barva spremeni v izrazito rumeno, lahko celo rahlo rdečkasto. Zaradi nižjega pridelka se priporoča malo gostejše sajenje, sorta je nagnjena k izmenični rodnosti. Zastopnik sorte v Evropi je drevesnica Valois iz Francije.

Seznam B	Število dni od tehnološke zrelosti sorte Zlati delišes	Čas brstenja	Čas cvetenja
GAIA*	-29	n.p.	n.p.
GEMINI	-23	n.p.	n.p.
COOP 39* CRIMSON CRISP®	-10	srednje zgodnja	srednje pozna
RENOIRCIV RENE®	-10	n.p.	n.p.
SMERALDA*	-10	n.p.	n.p.
LADINA*	-6	srednje zgodnja	srednje zgodnja
CIV 323* ISAAQ®	-5	n.p.	n.p.
SIRIUS*	-2	srednje zgodnja	srednje pozna
ORION*	0	n.p.	n.p.
BONITA*	+7	zgodnja	srednje zgodnja
ARIANE* LES NATURIANES®	+7	srednje pozna	srednje zgodnja
RUBELIT*	+7	srednje zgodnja	srednje zgodnja
INORED* STORY®	+11	srednje zgodnja	zgodnja
SHALIMAR*	+14	n.p.	n.p.
SQ 159* NATYRA®	+15	srednje zgodnja	srednje zgodnja

Čas zorenja sorte Zlati delišes v osrednji Sloveniji je med 15. in 20. septembrom.

n.p. – ni podatka

Gaia* (-29)

Sorta Gaia izhaja iz italijanskega inštituta C.I.V. in je odporna na škrlup, saj je potomka sorte Gala in nosilca, odpornega na škrlup. Drevo dobro rodi, sama rast pa je srednje bujna. Plod je srednje velik, okrogel do rahlo sploščen. Skoraj v celoti je plod prekrit z živo rdečo barvo. Meso je kremaste barve, sočno in hrustljivo. Okus mesa je zelo sladek z intenzivno aromo, podobno kot njen starš, sorta Gala. Skladišči se lahko do konca januarja, podobno kot sorta Gala. Zori 29 dni pred sorto Zlati delišes, v slovenskih razmerah okvirno konec avgusta, odvisno od lege in logacije nasada.

Gemini (-23)

Sorta Gemini (Gala x nosilec odpornosti na škrlup) je italijanskega porekla, CIV. Drevo sorte Gemini je srednje bujne in odprte rasti. Plod je kopasto okrogle oblike. Krovna barva je rubinasto rdeča in svetleča ter je razporejena praktično po celotni površini ploda. Meso ploda je kremaste barve, hrustljivo ter sočno. V okusu prevladuje sladek okus. Zori v zadnji dekadi avgusta, 23 dni pred Zlatim delišesom. Glede skladiščnih lastnosti je podobna sortama Gaia in Gala. Plodovi se v razmerah navadne hladilnice dobro ohranijo do januarja.

Coop 39* Crimson Crisp® (-10)

Coop 39 (tržno, bolj znano ime sorte je Crimson Crisp®) je ameriška sorta jablane iz programa COOP (Purdue, Rutgers, Illinois), v pridelavi od leta 2006. Plodovi so srednje veliki do veliki, okrogle oblike, z rumeno osnovo, drugače pa skoraj v celoti prekriti z intenzivno karminasto rdečo. Meso je zelo hrustljivo, sočno in aromatično, okus plodu pa rahlo kiselkast. Drevo raste šibko, rodi na bolj oddaljenih poganjkih, zato je priporočljiva dolga rez. Zaradi čvrstega mesa je primerna za svežo uporabo in daljše skladiščenje. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte Coop 39 je Purdue Research Foundation iz ZDA, njegov zastopnik v Evropi je drevesnica Valois iz Francije.

Renoirciv Rene® (-10)

Renoirciv (Rene®) je sorta jablane italijanskega porekla, vzgojena pri CIV v Ferrari. Nastala je s križanjem Renete (najverjetneje Kanadske renete) in nosilca odpornosti proti škrlupu. Nekaj časa je bilo njeno ime Civren, sedanje ime je Renoirciv. Drevo je srednje bujne rasti, dobro oblikovano in zelo rodno. Odporno je na škrlup in le malo občutljivo na pepelasto plesen. Plodovi so veliki, okrogli do rahlo sploščeni, z rumeno-zeleno osnovno barvo, prekrito z 50–60 % rjavosti, na osončeni strani pa se lahko pojavi rdeč nadih. Sorta zori približno 7 dni po Gali. Meso je rumeno, čvrsto in sočno, okus zelo aromatičen, podoben renetam, vendar slajši. Plodovi so primerni za takojšnje uživanje in se dobro skladiščijo do aprila.

Smeralda* (-10)

Sorta Smeralda je italijanskega porekla (CIV), križanec sorte Granny Smith z nosilec odpornosti na škrlup. Drevo je dokaj kompaktne rasti s kratkimi rodnimi poganjki. Plod je srednje velikosti (160 – 170 g) ter kopaste oblike. Površina ploda je ob obiranju zelena, kasneje postane rumenkasta. Meso plodov je rumeno, hrustljivo ter sočno. Po okusu nekoliko spominja na sorto Granny Smith, v primerjavi z njo je sorta bolj aromatična in bolj sladka. Sposobnost skladiščenja sorte Smeralda je zelo dobra, plodovi v razmerah navadne hladilnice zdržijo najmanj do konca aprila.

Ladina* (-6)

Sorta Ladina je švicarskega porekla, njena starša sta Topaz in Fuji, sorta pa je bila vzgojena na Agroscope v Wädenswilu (žlahtnitelj dr. Markus Kellerhals). Drevo je srednje bujno, zgodaj in redno rodi ter ima majhno nagnjenost k izmenični rodnosti, zato je redčenje enostavno. Plodovi so srednje veliki, okroglasto sploščeni, z vsaj 80 % temno rdeče obarvanosti. Meso je rumeno, čvrsto, hrustljivo in sočno, okus sladek, z izvirnimi aromami breskve in ličija. Sorta dozori v srednjem času, približno 6 dni pred sorto Zlati delišes.

CIV 323* Isaaq® (-5)

Jablana z žlahtniteljsko oznako CIV 323, tržno poznana kot Isaaq®, je bila razvita v sodelovanju med CIV (Centro Innovazione Varietale) in klubom KIKU. Sorta sodi v skupino t. i. »snack« jabolk, namenjenih neposredni in priročni porabi. Drevo je srednje bujne rasti, z odprtim habitusom in kratkimi poganjki, enostavno za vzgojo in obvladovanje. Sorta je odporna proti jablanovemu škrlupu. Plodovi so majhni do srednje veliki (okoli 120 g), rahlo podolgovate, pravilne oblike. Kožica je svetlo rdeča, ki prekriva skoraj 100 % površine ploda, osnovna barva pa je zeleno-rumena. Meso je svetle, kremne barve, drobne strukture, čvrsto, hrustljivo in zelo sočno. Okus je zelo sladek, z prijetno uravnoteženo kislino. Ker so manjši plodovi zaželeni, redčenje praviloma ni potrebno. Odlikujejo jo zelo dobra skladiščna sposobnost ter odlična obstojnost po izskladiščenju.

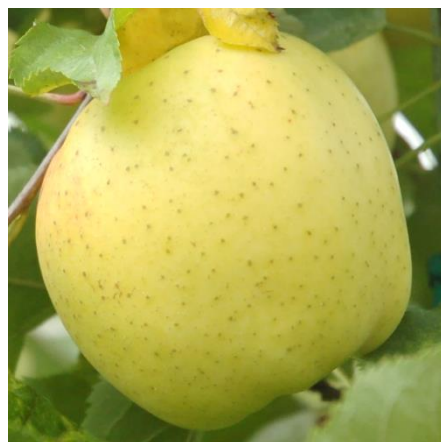
Sirius* (-2)

Sirius je sorta jablane, ki prihaja iz Češke, na tržišče je prišel leta 2008. Sorta je bila vzgojena na češkem inštitutu Strizovice (Inštitut za eksperimentalno botaniko v Pragi). Njegova starša sta sorti Zlati delišes in Topaz. Drevo je triploidno, bujne rasti in redno rodno, tolerantno na pepelasto plesen. Plodovi so srednje veliki do veliki, okrogli, zeleno-rumeni, z rahlo oranžno progavostjo in pogosto rjavostjo v peceljni jamici. Meso je svetlo rumeno, čvrsto, hrustljivo in zelo sočno. V času skladiščenja plodovi dokaj hitro izgubijo trdoto.

Orion* (0)

Orion je namizna sorta jablane, odporna proti jablanovemu škrlupu, znana tudi pod oznako UEB 2718/1. Gre za sorto češkega porekla, vzgojeno na Inštitutu za eksperimentalno botaniko v Pragi, Češka. Sorta je triploidna in bujne rasti. Plodovi so veliki in okrogli, osnovna barva je zeleno rumen, na osončeni strani se razvije nežna rdečkasta obarvanost. Meso je rumenkasto, čvrsto in hrustljivo, okus jabolka je sladek in aromatičen. Zori v podobnem času kot Zlati delišes.

Bonita* (+7)

Sorta Bonita je novejša na škrlup odporna sorta, češkega porekla. Je križanec sorte Topaz s sorto Cripps Pink (Pink Lady). Lastnik sorte je KSB (Konsortium Südtiroler Baumschuler). Drevo je srednje bujne rasti. Plod je srednje velikosti ter okroglo valjaste oblike. Če so plodovi dobro osvetljeni jih lahko v celoti prekriva rdeča barva, drugače barva ne prekrije celotnega ploda. Čas zorenja je teden dni za Zlatim delišesom, zaradi postopnega dozorevanja se priporoča dvakratno obiranje. Plod je sočen, hrustljav ter harmoničnega sladko kislega okusa.

Ariane* Les Naturianes® (-7)

Sorta je križanec sort križanca (Florina x Prima) in Zlatega delišesa. Žlahtnitelj sorte je INRA (Francija), imetnik licence je Novadi. Sorta je na škrlup odporna vendar dovzetna na mokasto jablanovo uš. Sorta ima srednje velike plodove, ki so do treh četrtin pokriti z rdečo barvo in vidnimi belimi lenticelami. Plodovi so čvrsti, vsebnost topne suhe snovi in kislin je visoka. Rast drevesa je srednje bujna. Posebna pozornost v pridelovanju velja nameniti redčenju, saj se sorta težje kemično redči. V primeru da sorta ni pravočasno zređena, tvori majhne plodove slabše kakovosti. Pri skladiščenju je možen pojav skalda (porjavenja kože). V navadni hladilnici zdrži do konca februarja.

Rubelit* (+7)

Sorta je nastala s križanjem Topaza in jablane z žlahtniteljsko oznako UEB 2732/2. Imetnik licence je Konsortium Südtiroler Baumschuler (KSB). Sorta je odporna proti jablanovemu škrlupu in tolerantna na pepelasto plesen. Drevo raste srednje bujno do bujno, obilno cveti ter redno in zanesljivo rodi. Plodovi so srednje veliki do veliki, skoraj v celoti (okoli 95 %) prekriti z rdečo krovno barvo, na kateri so lahko rahlo vidne proge. Zaradi dobre obarvanosti je sorta primerna tudi za rastišča, kjer je obarvanje plodov pri drugih sortah pogosto slabše. Meso plodov je sočno in mesnato, okus pa uravnotežen sladko-kiselkast.

Inored* Story® (+11)

Inored je sorta jablane francoskega porekla, nastala s križanjem sorte Pinova in genetskega vira odpornosti proti jablanovemu škrlupu z oznako X6398. Sorto odlikujeta zanesljiva rodnost in enakomerna razporeditev pridelka po drevesu. Plodovi so srednje veliki do veliki, značilne podolgovato-kopaste oblike. Kožica je intenzivno bleščeče rdeče barve, ki skoraj v celoti prekriva plod. Meso je pretežno sladkega okusa, plodovi pa so posebej prepoznavni po zelo dolgem peclju, ki je ena od njihovih značilnosti. Sorta se ponaša z odlično skladiščno sposobnostjo. V pogojih navadne atmosfere lahko plodovi ohranijo kakovost do osem mesecev, zelo dobra pa je tudi njihova obstojnost po izskladiščenju (dober shelf life). Imetnika sorte Inored sta Novadi iz Lyona in INRA iz Pariza, sorta pa je na ravni Evropske unije zaščitena od leta 2015.

Shalimar* (+14)

Shalimar je sorta jablane, nastala s križanjem sort Topaz in Zlati delišes. Žlahtnitelj in imetnik žlahtniteljskih pravic je Inštitut eksperimentalne botanike iz Prage. Sorta se odlikuje po zanesljivi in dobri rodnosti. Plodovi so srednje veliki do veliki, podolgovato-kopaste oblike. 80 % površine prekriva sprana rdeča nadbarva z rahlo izraženimi progami, pri čemer rjavost na kožici ni prisotna. Meso je rumenkaste barve, čvrsto, hrustljivo in sočno. Užitna zrelost se razvije v začetku januarja. V pogojih navadne atmosfere se plodovi dobro skladiščijo do aprila, obenem pa ohranijo dobro kakovost tudi po izskladiščenju. Za uspešno pridelavo sorte Shalimar so še posebej primerne tople in sončne lege, kjer plodovi razvijejo polno barvo in okus.

SQ 159* Natyra® (+15)

Sorta SQ 159 izvira iz Nizozemske in je nastala s križanjem hipoalergene sorte Elise ter genetskega vira odpornosti proti jablanovemu škrlupu z oznako 1980-015-047. Žlahtnitelj in imetnik pravic je Plant Research International iz Wageningena. Drevo raste šibko do srednje bujno in samo po sebi ne dosega visoke rodnosti. Za doseganje ustrezne velikosti plodov in enakomernega pridelka je zato redčenje plodičev nujen tehnološki ukrep. Plodovi so izrazito okrogle oblike in intenzivno rdeče obarvani, z jasno vidnimi belimi lenticelami, ki so pikičasto razporejene po površini kože. Meso je čvrsto in sočno, okus pa prijetno sladko-kiselkast. Sorta se odlikuje po zelo dobri skladiščni sposobnosti, saj plodovi tudi po daljšem skladiščenju dobro ohranjajo kakovost. Sorta je v ekološki pridelavi znana pod imenom Natyra®, v konvencionalni pridelavi pa se prodaja pod trgovskim imenom Magic Star®.

Skupina starih jablanovih sort

Jablana sodi med sadne vrste z najbogatejšim naborom sort na svetu. Razvoj sortimenta je potekal od spontanega izbiranja naravnih sejancev do današnjega znanstveno podprtega, ciljno usmerjenega žlahtnjenja, kar je skozi čas privedlo do nastanka več kot 7.000 opisanih sort jablane. Čeprav sodobno sadjarstvo temelji na nenehnem uvajanju novih sort, ki sledijo tržnim in pridelovalnim zahtevam, del priporočenega sortnega izbora še vedno sestavljajo sorte iz preteklosti. Te sorte, ki jih uvrščamo med stare jablanove sorte, imajo v današnjem prostoru večplastno vlogo. Pomembne so predvsem v okviru državnih podpornih ukrepov, namenjenih zasajanju kmetijskih površin, ohranjanju krajine in zmanjševanju zaraščanja podeželja. Poleg tega so stare sorte izjemno privlačne za ljubiteljske sadjarje, saj ponujajo raznolike okuse, izrazite arome ter pestro paleto barv in oblik plodov, ki jih sodobni sortiment pogosto ne ponuja v takšni meri. Za številne posameznike predstavlja izbira stare sorte čustveno odločitev, povezano s spomini, tradicijo in identiteto okolja, iz katerega izhajajo. Prav ta občutek navezanosti pogosto prevlada pri izbiri sorte za domači vrt, bodisi pred sodobnimi trendovskimi sortami bodisi ob njih. Seznam starih jablanovih sort v letu 2026 ni prinesel razlik in ostaja nespremenjen.

Seznam B	Število dni od tehnološke zrelosti sorte Zlati delišes
BELIČNIK	-55
GRAFENŠTAJNC	-20
KOKSOVA ORANŽNA RENETA	-15
ZLATA PARMENA	-15
PISANI KARDINAL	-10
CARJEVIČ	-3
BOSKOPSKI KOSMAČ	-2
DOLENJSKA VOŠČENKA	0
JONATAN	0
RUMENA LEPOCVETKA	+3
GORIŠKA SEVKA	+10
KANADSKA RENETA	+15
LONDONSKI PEPING	+15
ŠAMPANJSKA RENETA	+15
LONJON	+15
MAJDA	+17
ANANASOVA RENETA	+17
BELI ZIMSKI KALVIL	+20
GORENJSKA VOŠČENKA	+25
ŠTAJERSKI MOŠANCELJ	+25
ONTARIO	+30
BOBOVEC	+35
KRIVOPECELJ	+35

Čas zorenja sorte Zlati delišes v osrednji Sloveniji je med 15. in 20. septembrom.

Beličnik (-55)

Izvor sorte Beličnik ni povsem znan, verjetno pa je naključni sejanec ruskega porekla. Pri nas naj bi se razširila v drugi polovici 19. stoletja, uveljavil pa se je zaradi dobrega okusa in prilagodljivosti. Plodovi so srednje veliki, pogosto belo-rumenkaste do zelenkaste barve, okrogle oblike, proti muhi pa se plod zoža. Pri obiranju je potrebno biti previden, saj so plodovi občutljivi na otiske. Meso je sočno, prhko in aromatično, prijetnega vonja. Sorto se obira zelo zgodaj (sredina do konec julija), zaradi neenakomernega zorenja se priporoča večkratno obiranje. Plodovi so kratko obstojni, zato se priporoča takojšnja uporaba. Tuja poimenovanja sorte Beličnik so Petrovača, Papirovka, Naliv belyi, Weisser Klarapfel, Klarapfel, White transparent in Yellow transparent.

Grafenštajnc (-20)

Sorta Grafenštajnc je stara sorta jabolk, ki je znana tudi pod imenom Grafenštajner. Izvira iz Danske, kjer stoji tudi grad Graafenstein, Apenrade, od koder mu tudi ime. Goji se že več stoletij (17. stoletje). Plodovi so srednje veliki do veliki, pogosto nepravilne ali bolj sploščene oblike, ob muhi ima izrazita rebra. Ob zrelosti so zelenkasto rumene barve, prekrivajo pa jih karminasto rdeče proge, predvsem na sončni strain. Okus je sladko kisel in aromatičen, spominja na vonj cvetic. Sorta je občutljiva na škrlup. Uvrščamo jo med zgodnje sorte, okvirno zori konec avgusta. Prav tako so primerni predvsem za takojšnjo uporabo. Druga poimenovanja so še: Cvetlični kalvil, Poletni kalvil in Grafenštajn, tuja pa Paradis Apfel, Gravensteiner, Blumenkalvill, Ernteapfel in Gravensteinsko jabolko.

Koksova oranžna reneta (-15)

Sorta Koksova oranžna reneta izhaja iz Anglije (Buckinghamshire), kjer je veljalo za namizno jabolko. Okoli leta 1830 jo je iz množice sejancev odbral gospod Cox, po njemu je sorta tudi poimenovana. Plodovi so srednje veliki, rahlo sploščeni do okrogli. Osnovna barva plodu je rumeno zelena z značilnimi oranžnimi do rdečimi progami. Meso je sočno in aromatično, sladko kislega okusa. Sorta se obira okvirno v začetku septembra, plodovi pa so primerni za takojšnjo uporabo in niso primerni za dolgo skladiščenje, saj so nagnjeni k gnitju, če so stisnjeni eden ob drugega. Sinonimi sorte so še Koksova oranževka, Koksova, Cox's orange in Cox's orange pepping.

Zlata parmena (-15)

Sorta Zlata parmena je stara angleška ali francoska sorta, ki je bila poznana že v 16. stoletju. V Sloveniji je znana predvsem zaradi bogate arome, ki je kdaj nežno orehova, meso pa ima harmonično sladko kisel okus. Ko plod dozori, je osnovna barva kože zeleno rumenkasta, prekrivajo pa jo rdeče proge. Oblika je sploščena, okrogla ali kopasta. Plodovi so manjši. Sorta je občutljiva na škrlup, hkrati pa primerna za nižje temperature. Primerna je za svežo uporabo, čeprav se dobro skladišči tudi do decembra ali januarja. Njeni sinonimi so Zlato jabolko, Zlato plemo, Zlatman, Miklavževo jabolko, Pisanka in Rožmarinar.

Pisani kardinal (-10)

Pisani kardinal je stara evropska sorta jablane, katere točen izvor ni povsem znan; nekateri viri navajajo Nemčijo, drugi Avstrijo kot verjetno izhodišče ponekod v 19. stoletju. Med drugim je sinonim sorte Funtača, kar nakazuje na velike do zelo velike plodove, ki jih ima ta sorta (1 funt = 453,3 g). Plod ima ob zrelosti rumeno osnovno barvo, ki jo prekrivajo rdeče proge. Plodovi so nepravilnih oblik, podolgovato kopasti, rebrati in asimetrični. Plod je sladko kislega okusa, brez izrazite arome, koža lahko sčasoma postane voščena in na otip mastna. Na mokrih tleh je drevo zelo občutljivo na jablanovega raka. Plodovi so precej nagnjeni h gnilobi. Sinonimi sorte so Kardinal, Prižasti kardinal, Širokovna, Adamka in Funtača, tuji poimenovanji pa sta Kardinal flambant in Geflammtter Kardinal.

Carjevič (-3)

Carjevič je stara sorta jablane, ki je nastala kot naključna sejanka v drugi polovici 19. stoletja, njeno izvirno območje pa je Štajerska. Plodovi so pretežno majhni, le največji med njimi dosegajo srednjo velikost. Značilna je sploščeno okroglasta oblika, pri kateri se plodovi proti muhi lahko rahlo zožijo. Ob obiranju je osnovna barva rumeno-zelena, del površine pa prekriva značilna živordeča obarvanost. Meso je bele barve, drobnozrnato in ima prijeten sladko-kiselkast okus. Sorta se odlikuje po razmeroma dobri odpornosti proti boleznim in škodljivcem. Plodovi zorijo sredi septembra. Sinonimi sorte so Rdeči mašancgar, Rdečelička, Carjevička, Cesarjevič Rudolf, Kronprinz Rudolf in Kronprinz Rudolf von Österreich.

Boskopski kosmač (-2)

Boskopski kosmač je nastal kot naključna sejanka, odkrita leta 1856 v nizozemskem mestu Boskoop. Ob času obiranja so plodovi po skoraj celotni površini močno rjasti, kar je ena izmed najbolj prepoznavnih lastnosti sorte. Plodovi so ploščato okrogle, asimetrične oblike. Gre za sorto z velikimi do zelo velikimi plodovi, saj kot triploidna sorta pogosto dosega maso nad 300 g. Okus je kiselkast. Med pomanjkljivostmi sorte je nagnjenost k predčasnemu odpadanju plodov. Kljub temu je Boskopski kosmač razmeroma odporen na bolezni in škodljivce. Zelo razširjen in znan klon te sorte je Rdeči boskop, ki se odlikuje po izrazitejši rdeči krovni barvi. Sinonimi sorte in tuja poimenovanja so Boskop, Boskopska lepatica, Lepi boskop, Ledrerca, Krupna kožara, Schöner aus Boscoop in Schöner von Boscoop.

Dolenjska voščenska (0)

Dolenjska voščenska je slovenska avtohtona sorta jablane, ki je nastala samoniklo kot naključni sejanec domačega genskega materiala. Plodovi so srednje veliki, značilne ploščato okrogle oblike. Ob polni zrelosti so zeleno-rumene barve. Zanje so značilni voščena prevleka, kratek pecelj ter zvezdasto razporejena rjavost v peceljni jamici, ki plodove naredi lahko prepoznavne. Meso ima prijeten sladko-kisel okus, ki spominja na citrusne note. Drevo je malo občutljivo na bolezni, medtem ko so plodovi občutljivejši na škrlup ter na mehanske poškodbe in otiske med prevozom. V slovenskem prostoru je znana tudi pod imenom Sevniška voščenska, v tujini pa kot Unterkrainer Wachsapfel in Lichtenwalder Wachsapfel.

Jonatan (0)

Jonatan je sorta ameriškega porekla, ki je nastala kot naključna sejanka sorte Esopus Spitzenberg okoli leta 1800. Plodovi so srednje veliki in se pojavljajo v okrogli, okroglasto-kopasti ali sploščeno okrogli obliki. Značilna rdeča nadbarva pogosto prekrije večino ali celo celotno površino ploda. Meso je belkasto do rahlo kremasto, okus pa sladko-kiselkast, z izrazito in prijetno aromo. Zaradi svoje kakovosti je bila sorta Jonatan že leta 1928 vključena v slovenski sadni izbor kot priporočena sorta za pridelavo. V preteklosti je Jonatan zaradi svojih ugodnih kakovostnih lastnosti pogosto služil kot starševska sorta pri žlahtnjenju novih sort jablane. Med slabostmi sorte pa izstopa občutljivost plodov na pegavost ter nagnjenost k porjavenju mesa.

Rumena lepocvetka (+3)

Rumena lepocvetka je stara sorta jablane, odkrita kot naključni sejanec leta 1790 v ZDA (New Jersey), kmalu zatem pa razširjena tudi v Evropo. Ime je dobila po rumeni barvi plodov in velikih, lepih cvetovih. Drevo ima značilno povešavo rast. Plodovi so srednje veliki do veliki, ob obiranju citronasto rumeni, podolgovato kopaste oblike, proti muhi zoženi in z dobro izraženimi rebri. Meso je prijetno aromatično in sladko-kiselkastega okusa. Sorta je občutljiva na škrlup in krvavo uš, manj pa na pepelasto plesen in gnitje plodov. Zori v drugi polovici septembra. Poznana je pod številnimi sinonimi, med drugim Lepocvetka, Cvetač, Metzgerjev kalvil, Krasocvet, Krasnik, Yellow Bellflower in Gelber Bellefleur.

Goriška sevka (+10)

Goriška sevka sodi med avtohtone slovenske sorte jablane. Izvira iz vasi Seuce v Benečiji, kjer je nastala kot naključni sejanec iz domače populacije. V Sloveniji je najbolj razširjena v Posočju, na Idrijskem in Cerkljanskem. Po videzu plodovi nekoliko spominjajo na sorto Bobovec. Ob obiranju so plodovi prižasto rdeče barve, pogosto tudi v celoti prelito rdeči. Plodovi so srednje veliki, okrogle do rahlo podolgovate oblike. Okus je pretežno sladek, z nizko vsebnostjo kislin. Sorta je odporna oziroma malo občutljiva na škrlup in pepelasto plesen. Zorenje poteka proti koncu septembra. Sorta je poznana pod več sinonimi, med katerimi so Tolminka, Brkinka, Seuš, Štangerca in Zeuka.

Kanadska reneta (+15)

Kanadska reneta je sorta jablane, katere izvor najverjetneje sega v Francijo (Normandijo). Od tam se je razširila v Kanado, nato pa ponovno prišla nazaj v Evropo. Plodovi so ob obiranju zelenkasto rumene barve in imajo ploščato obliko z izrazito poudarjenimi rebri. Gre za velike plodove, s sladko-kislom okusom in značilno renetno aromo. Poseben videz jim dajejo rjaste lenticеле ter pogosto obsežna rjavost, ki lahko prekriva velik del površine. Med slabostmi sorte izstopa nekoliko slabša rodnost. Kljub temu je sorta razmeroma odporna na bolezni, čeprav je jablanov zavijač pogosto problematičen škodljivec. Zorenje nastopi v začetku oktobra. Poznan je tudi klon Canada grigio (Siva kanadska reneta). Sorta je poznana pod več sinonimi, med drugim Kanadka, Pariški rambur in Parizerca.

Londonski peping (+15)

Londonski peping je stara angleška sorta jablane, ki je bila poznana že v 16. stoletju. Plodovi so srednje veliki, ploščato okroglaste oblike, z dobro izraženimi petimi rebri. Okus je sladko-kiselkast, spremlja pa ga prijetna aroma. Med zorenjem se osnovna zelena barva postopoma spremeni v rumeno, na osončeni strani pa se razvije bakreno rdeč nadih. V preteklosti je bila sorta zelo cenjena kot kakovostno namizno jabolko, danes pa velja za sorto, ki je razmeroma občutljiva na boleznih in škodljivce. Obiranje poteka v začetku oktobra. V slovenskem prostoru se pojavlja tudi pod imenoma Londonski pepinek in Londonski jedrnjač.

Šampanjska reneta (+15)

Šampanjska reneta je stara sorta jablane, ki je bila odkrita kot naključni sejanec leta 1770 v francoski pokrajini Champagne. Drevo raste počasi, vendar zgodaj vstopi v rodnost. Zaradi goste razporeditve rodnihih brstov na vodilnem poganjku deluje kompaktno in zgoščeno. Ob obiranju so plodovi blede zelene barve, ploščato okrogle do sploščene oblike, po velikosti pa majhni do srednje veliki. V peceljni jamici je pogosto prisotna rjavost. Okus plodov je sprva izrazito kiselkast, po obiranju pa se kislina postopno zmanjšuje in omili. Med slabostmi sorte izstopa občutljivost na jablanovega raka. V Sloveniji je poznana tudi pod imenom Šampanjka, v tujini pa kot Herrenapfel, Glassapfel, Zwiebelapfel in Renette Champagne.

Lonjon (+15)

Sorta Lonjon je slovenskega izvora. Križanje je leta 1949 opravil prof. Josip Priol, selekcijo je nadaljeval in zaključil dr. Jernej Črnko. Sorta je bila uradno priznana leta 1975. Njeni starševski sorti sta Londonski peping in Jonatan. Drevo Lonjona je srednje bujne rasti. Plodovi so v večinskem deležu prekriti s svetlo rdečo barvo. Ta je prelito ali progasto razporejena. Meso je sočno, čvrsto, rumenkasto ter renetnega okusa z zelo prijetno aromo. Sorta zori konec septembra ali v začetku oktobra. V sadni kleti postanejo plodovi sorte Lonjon užitno zreli novembra ter zdrže do pomladi. Plodovi so ob obiranju zelo čvrsti ter neobčutljivi za otiske in prevoze.

Majda (+17)

Majda je sorta jablane slovenskega porekla, nastala z načrtnim križanjem sort Jonatan in Golden Noble. Plodovi so srednje veliki do veliki, okroglasti do sploščeno okroglasti in ne kažejo nagnjenosti k odpadanju. Osnovna barva kože je sprva zelena, ki med zorenjem preide v zelenkasto rumeno. Površino večinoma prekriva karminasto rdeča nadbarva, razporejena v prelitem vzorcu. Meso je belo z rahlim zelenim odtenkom, srednje čvrsto in sočno, okus pa je izrazito kiselkast. Posebna lastnost sorte je, da meso po prerezu ne porjavi. Obiranje poteka v prvi dekadi oktobra, plodovi pa v skladišču dosežejo užitno zrelost novembra in se lahko dobro skladiščijo do aprila. Sorta je malo občutljiva na škrlup in pepelasto plesen.

Ananasova reneta (+17)

Ananasova reneta je stara sorta jablane, ki se je pojavila kot naključna sejanka in je v pomološki literaturi znana že od 18. stoletja. Njeno izvirno območje je Nizozemska. Plodovi so manjši, ob obiranju svetlo, limonasto rumene barve, površina je prekrita z drobnimi rjastimi lenticelami, ki so enakomerno razporejene. Oblika plodov variira od okrogle do jajčaste. Okus je sladko-kiselkast, z izrazito aromo, ki spominja na ananas, po čemer je sorta tudi dobila svoje ime. Sorta je razmeroma odporna na bolezni in škodljivce, vendar je občutljiva na jablanov rak. Na lahkih in zelo prepustnih tleh, zlasti v sušnih letih, se pogosto pojavlja težava s premajhno velikostjo plodov. Sorta je znana tudi pod več drugimi imeni, med katerimi so Limonka, Limonček in Kosmač ananas.

Beli zimski kalvil (+20)

Beli zimski kalvil (tuje ime Weisser Wintercalvill) je sorta jablane, ki najverjetneje izvira iz Francije. V začetku 20. stoletja je bila razširjena tudi na območju Južne Tirolske. Sorta se dobro razvija na toplih vinogradniških legah. Plodovi so ob obiranju belo-rumene barve, na osončeni strani pogosto rumenkasti, v nekaterih primerih tudi z nežnim rdečkastim licem. Oblika plodov je pogosto asimetrična, z izrazito poudarjenimi petimi rebri, ki so ena od značilnih lastnosti sorte. Plodovi so srednje veliki do veliki, okus harmonično sladko-kiselkast, z izrazito in prefinjeno aromo, ki spominja na jagodičevje. Zaradi tega je sorta v preteklosti veljala za »kralja med jabolki«.

Med slabostmi sorte izstopa visoka občutljivost na jablanov škrlup, jablanov rak in krvavo uš, kar omejuje njeno uporabo v sodobni intenzivni pridelavi.

Gorenjska voščenska (+25)

Gorenjska voščenska je slovenska avtohtona sorta jablane, nastala kot naključni sejanec iz lokalne populacije. Njeno izvorno območje obsega okolico reke Besnice ter Martin vrh nad Besnico, kjer se je sorta tradicionalno ohranjala. Plodovi so ob obiranju zlatorumene barve, na osončenih straneh pa pogosto razvijejo rdečkast nadih. Po obliki so okroglasto sploščeni in razmeroma veliki. Okus je sprva izrazito kiselkast, vendar se kislina med skladiščenjem postopno omili. Značilna lastnost sorte je, da plodovi med skladiščenjem razvijejo izrazito voščeno prevleko, po kateri je sorta tudi dobila ime. V primerjavi s sorto Dolenjska voščenska imajo plodovi sorte Gorenjska voščenska pogostejše rdeče obarvano kožico. Sorta je malo občutljiva na jablanov škrlup, kar prispeva k njeni prilagodljivosti v tradicionalni pridelavi. V literaturi in ljudskem izročilu se pojavlja pod sinonimi Besniška voščenska, Martinvrhar, Martinvrharica, Kranjska voščenska, Voskovača in Wachsapfel.

Štajerski mošancelj (+25)

Štajerski mošancelj je sorta jablane, ki najverjetneje izvira s Štajerske, od koder se je kasneje razširila tudi na Češko, kjer je pridobila svoje današnje ime. Drevo raste šibkeje in ima rahlo povešav habitus. Plodovi so ob obiranju zeleno-rumene barve, na osončeni strani pogosto z nežnim rdečkastim nadihom. Oblika plodov je podolgovata, pri čemer sta tako peceljni del kot muha topo zaokrožena. Plodovi so večinoma majhni, le redko dosežejo srednjo velikost. Okus je vinsko-kiselkast, z značilno in prijetno aromo. Plodovi so izrazito čvrsti, zaradi česar so odporni proti mehanskim poškodbam, zato je sorta znana tudi pod imenom Trdič. Med slabostmi sorte izstopa visoka občutljivost na jablanov škrlup. Sinonimi sorte so Mošancelj, Mašancgar, Mošanckar, Mošancka, Mošanjka, Borsdorfska reneta, Trdič, Trdika, Dunajka in Borsovaška kraljična.

Ontario (+30)

Ontario je sorta jablane, vzgojena leta 1870 kot križanec sort Wagener in Northern Spy. Žlahtnil jo je Charles Arnold, ime pa je dobila po kanadski provinci Ontario, od koder tudi izvira. Sorta je glede rastnih in okoljskih razmer razmeroma nezahtevna. Po velikosti so plodovi srednje veliki do veliki, imajo slamnato rumeno osnovno barvo, ki je delno prekrita z značilnim rdeče-vijoličnim obarvanjem. Oblika plodov je ploščata do ploščato okrogla, z jasno izraženimi petimi rebri. Okus je kiselkast, brez izrazite arome. Sorta je razmeroma odporna na bolezni in škodljivce. Posebna odlika sorte Ontario je zelo dobra skladiščna sposobnost, zaradi katere je bila v preteklosti cenjena predvsem kot zimska sorta. V tuji literaturi se pojavlja pod imenom Ontarioapfel.

Bobovec (+35)

Njegov točen izvor ni povsem znan, vendar strokovnjaki večinoma domnevajo, da izhaja iz Porenja v Nemčiji iz 18. stoletja. Ob obiranju so plodovi zeleno rumeni, na sončni strani pa rdeče progasti. Oblika plodov je jajčasta ali valjasta. Plodovi so običajno majhni, vendar jih je na drevesu veliko, lahko se zgodi tudi, da so plodovi veliki. So kislega okusa ter ob obiranju brez posebne arome. V naših krajih se je sorta precej uveljavila, predvsem kot odlična za predelavo v jabolčni sok in jabolčno vino (mošt). Je izrazito izmenično rodna sorta. Sorta je občutljiva na jablanov rak, medtem ko na druge bolezni in škodljivce sorta ni posebej občutljiva. Sinonimi sorte so Veliki renski bobovec, Veliki bob in Bobovček, tuji poimenovanji pa sta Grosser rheinischer Bohnapfel in Grosser Bohnapfel.

Krivopecelj (+35)

Krivopecelj je stara tradicionalna sorta jablane, ki najverjetneje izvira iz Porenja v Nemčiji. V Sloveniji je znana tudi kot Porenski krivopecelj, v nemškem prostoru pa kot Reinischer Krummstiel oziroma Krummstiel. Značilnost sorte je kriv oziroma postrani rastoč pecelj, ki nastane zaradi pritiska peceljeve grbice in je prisoten pri velikem deležu plodov. Plodovi so srednje veliki do veliki, podolgovato ovalni, z zelenkasto rumeno osnovno barvo in rdečimi progami. Meso je belo, sočno in izrazito kislega okusa, brez posebne arome. Sorta zori pozno, običajno konec oktobra, sočasno s sorto Bobovec, s katero je po nekaterih virih tudi sorodna.

HRUŠKA

(*Pyrus communis* L.)

PODLAGE

Hruške razmnožujemo s cepljenjem na podlago, ki mora biti dobro skladna (kompatibilna) s sorto. Podlago izbiramo glede na gojitveno obliko, talne razmere in skladnost sorte s podlago. Podlaga vpliva na rast, bujnost, življenjsko dobo drevesa, čas cvetenja, rodnost (začetek, kakovost, količino), odpornost proti mrazu, suši in nekaterim boleznim. Kot podlage za hruške se uporabljajo: kutina MA, kutina BA 29, kutina MC, kutina Sydo, kutina Adams in sejanec hruške *Pyrus communis*. V Sloveniji se kot podlaga največ uporablja kutina MA, nekaj sejanec hruške in nekaj kutina BA 29.

Kutina MA je klon anžerske kutine, ki je bila selekcionirana leta 1920 v East Mallingu v Veliki Britaniji. Občutljiva je za sušo, zelo občutljiva za klorozo in za hrušev ožig ter viruse, srednje občutljiva za zimski mraz, malo do srednje občutljiva za ogorčice ter odporna na krvavo uš. Skladnost s sortami hrušk je srednja do dobra, vendar veliko sort zahteva posredovalko (Hardijeva, Pastorjevka). Bujnost sort na podlagi kutina MA je srednja. Podlaga vpliva na zgodnejši vstop v rodnost, rodnost je dobra. Hruške na kutini MA slabo prenašajo tla z večjim odstotkom fiziološko aktivnega apna, ker se na njih pojavlja kloroza.

Kutina BA 29 je klonska selekcija provansalske kutine, ki je bila selekcionirana leta 1966 v INRA v Angersu. Zelo dobro se prilagodi na glinasta tla in srednje dobro na peščena tla. Je manj občutljiva za sušo in klorozo kot kutina MA, srednje občutljiva za viruse in ogorčice in malo občutljiva za krvavo uš. Ni odporna na hrušev ožig. Skladnost s sortami hrušk je srednja do dobra. Rast dreves je za 15 do 20 % bolj bujna kot na podlagi kutina MA. Rodnost je stalna in zelo dobra. Podlaga kutina BA 29 vpliva tudi na večjo debelino plodov. Priporoča se za težja in sušna tla ter tla, kjer se na kutini MA pojavlja kloroza.

Sejanec hruške *Pyrus communis* se razmnožuje s semenom, zato so podlage neizenačene v rasti. Sejanec je zelo občutljiv za krvavo uš, ogorčice, hrušev ožig in viruse. Skladnost s sortami hrušk je zelo dobra oziroma optimalna. Rast drevesa na tej podlagi je bujna, hruške kasneje stopijo v rodnost, rodnost pa je zelo dobra. Plodovi dozorevajo nekoliko kasneje, prav tako pa drevesa kasneje zaključijo z rastno dobo.

SORTE

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Viljamovka	Čas cvetenja
JUNIJSKA LEPTICA	-50	Zgodaj
ZGODNJA	-21	Srednje zgodaj
MORETTINIJEVA		
VILJAMOVKA	0	Zgodaj
KONFERANS	+25	Srednje pozno
FETELOVA	+25	Srednje zgodaj
HARROW SWEET*	+30	Srednje zgodaj

Junijska lepota (Bella di giugno) (-50)

Sinonimi: Mirandino rosso, Precoce di moglia, Lipanjska lepota

Je stara italijanska sorta neznanih staršev. Drevo je bujne rasti. Skladnost s kutino je slaba. Cveti zgodaj in je občutljiva za pozebo med cvetenjem. Zarodi zgodaj in dobro rodi. Plod je zelo droben (40 do 70 g), izdolženo hruškaste oblike. Pecelj je kratek do dolg, srednje debel, raven ali ukrivljen. Kožica je gladka, svetlo zelene barve in na sončni strani ploda 20 do 60 % prekrita s temno rdečo barvo. Z zorenjem se osnovna barva spremeni v rumeno. Plod prekrivajo drobne rjaste lenticеле, ki so po plodu zelo gosto razporejene. Meso je rumenkasto bele barve, srednje čvrsto, srednje sočno, sladko, dobrega okusa. Plodovi zorijo konec junija ali v začetku julija. Sorta ni primerna za skladiščenje, ampak za takojšnjo porabo.

Zgodnja morettinijeva (Butirra precoce Morettini) (-21)

Vzgojil jo je Morettini s križanjem sort Košja x Viljamovka v Firencah v Italiji. Rast drevesa je srednja do bujna. Skladnost s kutino je zelo dobra. Sorta je precej občutljiva za škrlup in zelo občutljiva za hrušev ožig. Cveti srednje zgodaj in je nagnjena k partenokarpiji. Zarodi zgodaj, rodnost je srednje velika in redna. Plod je majhen do srednje velik (100 do 160 g), hruškaste oblike. Pecelj je kratek do srednje dolg in srednje debel. Kožica je tanka, gladka. Osnovna barva ploda je svetlo zelena, ki jo na sončni strani 15 do 50 % prekriva rdeča barva. Plod je prekrit z drobnimi rjastimi lenticelami. Meso je belo, srednje čvrsto, fine teksture, sočno, topno, sladko kislo, precej polnega okusa. Zori konec julija ali v začetku avgusta.

Viljamovka (Williams bon Chrétien) (0)

Sinonimi: Bartlett, Beurrée William, Williams Christbirne

Je angleška sorta neznanih staršev, ki jo je našel učitelj Stair iz Aldermastona okoli leta 1770, razmnoževati pa jo je začel pod svojim imenom Richard Williams. Za tla ni zahtevna. Rast je srednje bujna. Skladnost s kutino je zelo slaba, zato je potrebno obvezno uporabiti posredovalko. Drevo je srednje občutljivo za škrlup, bolj pa za hruševu boljšico in klorozo. Zelo občutljiva je za hrušev ožig. Cveti srednje pozno. Nagnjena je k partenokarpiji. Ima zgoden vstop v rodnost in daje redne in velike pridelke. Plod je srednje velik (160 do 260 g), hruškaste oblike. Pecelj je kratek do srednje dolg. Kožica je tanka in z notranje strani prekrita z zelo drobnimi sklerenhimskimi zrci, gladka, s svetlo zeleno osnovno barvo, ki se z zorenjem spreminja v rumeno. Na sončni strani je plod lahko rdeče obarvan. Meso je belo, zelo fine teksture, sočno, popolnoma topno, sladko, z rahlo izraženo kislino, aromatično, z značilno muškatno aromo, odličnega okusa. Zori od druge polovice avgusta do začetka septembra.

Konferans (Conference) (+25)

Je angleška sorta, ki jo je vzgojil Rivers v mestu Sawbridgewort iz sejanca, ki ga je dobil s prosto oprašitvijo sorte Leon Leclerc de Naval. Sorta ni zahtevna za tla. Drevo raste srednje bujno. Skladnost s kutino je zadovoljiva. Odporna je proti škrlupu in občutljiva za kalcijevo klorozo, zelo občutljiva za hrušev ožig in hudo poletno vročino – toplotni udar. Cveti srednje pozno, nagnjena je k partenokarpiji. Konferans spada med sorte z največjim rodnim potencialom. Zarodi zgodaj in ima redne ter velike pridelke. Plod je srednje velik do velik (140 do 240 g), izdolženo hruškaste oblike, s kratkim do srednje dolgim in tankim do srednje debelim ter ukrivljenim pecljem. Kožica je srednje tanka, čvrsta in rahlo hrapava. Osnovna barva plodu je zelena, ki jo na večjem delu plodu prekriva rjasta prevleka. Plod je najbolj rjast ob muhi. Z zorenjem se osnovna barva spremeni v zeleno rumeno. Meso je rumeno belo, okoli peščišča lahko tudi oranžno, fine teksture, sočno, topno, sladko in dišeče.

Fetelova (Abbé Fétel) (+25)

Sinonimi: Abate fetel, Calebasse Abbé Fétel.

Je francoska sorta neznanih staršev, ki jo je vzgojil opat Fétel v mestu Chessy les Mines okoli leta 1866. Drevo raste srednje bujno. Skladnost s kutino je slaba, zato je potrebna posredovalka. Občutljiva je za spomladansko pozebo, srednje občutljiva za hrušovo bolšico in izredno občutljiva za hrušev ožig. Cveti srednje zgodaj in je delno nagnjena k partenokarpiji. Rodi srednje dobro in nekoliko neredno. Plod je srednje velik do zelo velik (180 do 320 g), značilno zelo izdolženo hruškaste oblike in asimetričen. Pecelj je kratek, debel in nekoliko ukrivljen. Kožica je srednje tanka in čvrsta. Osnovna barva plodu je rumeno zelena, ki se z zorenjem spremeni v zlato rumeno, na sončni strani je lahko rdeč nadih. Ob peclju in muhi so plodovi radi rjasti. Na kožici so dobro vidne številne rdečkasto rjave lenticеле. Meso je belo, srednje fine teksture, sočno, poltopno, sladko in srednje aromatično. Zori sredi septembra.

Harrow Sweet (+30)

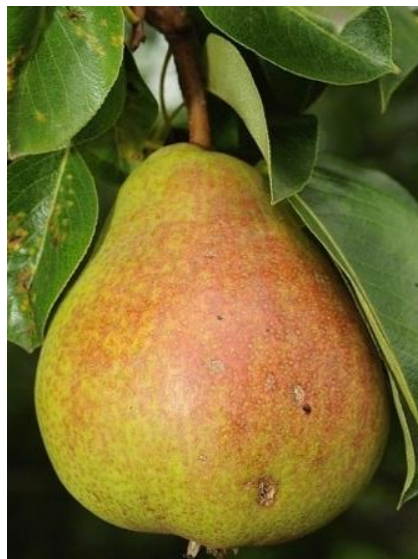
Je kanadska sorta, dobljena s križanjem sort (Old Home x Early sweet) x Viljamovka. Selekcional jo je Quamme na raziskovalni postaji v Harrowu. V pridelavo je bila uvedena leta 1991. Drevo raste srednje bujno. Skladnost s kutino BA 29 je dobra, s kutino MC pa slaba. Je malo občutljiva za škrlup in hrušovo bolšico. Je edina sorta v slovenskem sadnem izboru, ki je odporna na hrušev ožig. Cveti srednje zgodaj. Zarodi zgodaj in daje velike ter redne pridelke. Plod je srednje velik (150 do 200 g), hruškaste oblike. Pecelj je kratek, srednje debel in ukrivljen. Kožica je gladka, svetlo zelene osnovne barve, ki je na sončni strani tudi do 50 % površine plodu prekrita z rdečo barvo. Ko plod dozori, postane osnovna barva zlato rumena. Meso je rumeno bele barve, fine teksture, srednje sočno in sladko. Zori sredi septembra. V hladilnici z navadno atmosfero zdrži do konca decembra.

Seznam B	Število dni od začetka zorenja sorte Viljamovka	Čas cvetenja
KLAPOVA	-17	Pozno
STARKRIMSON	-7	Srednje pozno
RDEČA VILJAMOVKA	+5	Pozno
CONCORDE	+25	Srednje pozno
BOSKOVA STEKLENKA	+27	Zelo pozno
DRUŠTVENKA	+32	Pozno
PAKHAMOVA	+34	Srednje pozno
KRASANKA	+50	Srednje zgodaj
ZIMSKA DEKANKA	+60	Srednje zgodaj

Klapova (Clapp's Favourite) (-17)

Je ameriška sorta, ki jo je vzgojil Thaddeus Clapp v mestu Dorchester (Massachusetts) iz semena, najverjetneje iz semena sorte Flemish Beauty. Rast je srednje bujna. Krošnja je srednje redka. S kutino ni dobro skladna. Je občutljiva za hrušev škrlup, hruševo bolšico in hrušev ožig. Cveti pozno in ima dobro kaljiv cvetni prah. V rodnost vstopi srednje pozno, pridelki so redni in srednje veliki. Plodovi so srednje veliki do veliki (130 do 210 g), hruškaste oblike, v hladnejših območjih nekoliko izdolžene oblike. Kožica je srednje debela, suha, gladka in brez rjavosti. Osnovna barva kože je svetlo zelena, ki je lahko do 50 % prekrita s temno rdečo krovno barvo. Meso je rumeno belo, srednje čvrsto, fine, topne teksture, aromatično, sladko kislega okusa.

Starkrimson (Starcrimson) (-7)

Je brstna mutacija sorte Klapova, ki jo je leta 1939 odkril Adrian Kalle v mestu South Haven v zvezni državi Michigan, ZDA. V pridelavo so jo uvedli leta 1956. Drevo raste srednje bujno. Barva mladik in enoletnih poganjkov je rdečkasta. Skladnost s kutino ni zadovoljiva. Dobro uspeva v zmerno toplih krajih, ne odgovarjajo pa ji topla ali hladna območja. Cveti srednje pozno do pozno. Je interinkompatibilna s sorto Klapova, zato se ti sorti med sabo ne moreta oploditi. V rodnost vstopi srednje zgodaj in ima srednje velike in redne pridelke. Plod je srednje velik do velik (150 do 200 g), nekoliko večji od sorte Klapova. Osnovna barva je v celoti prekrita s temno rdečo krovno barvo. Med dozorevanjem postaja krovna barva svetlejša in živahnejša. Kožica ploda je nekoliko debelejša. Meso je belo, sočno in sladko.

Rdeča viljamovka (Max Red Bartlett) (+5)

Sinonimi: Red Bartlett, William rossa

Je brstna mutacija sorte Viljamovka, ki jo je leta 1938 odkril Moritz v kraju Zillah v ZDA. Drevo je manj bujno in se manj razvejuje, zato je krošnja bolj redka. Skladnost s kutino je zelo slaba. Zelo je občutljiva za hrušev ožig. Cveti pozno. V rodnost vstopi nekoliko kasneje, rodnost je slabša kot pri sorti Viljamovka. Oblika ploda je podobna sorti Viljamovka. Osnovna barva kože je zelena in jo skoraj v celoti prekriva temno rdeča barva, ki je lahko tudi prižasta. Meso je kremno belo, topno, sladko, sočno in z značilno muškato aromo.

Concorde (+25)

Je angleška sorta, ki so jo vzgajali v East Mallingu s križanjem sort Društvenka x Konferans leta 1968. Drevo raste srednje bujno. Skladnost s kutino je dobra. Na hrušev ožig je manj občutljiva in je odporna proti mikoplazmi (Pear decline), ki jo prenaša hruševa bolšica. Cveti srednje pozno – med sortama Konferans in Društvenka. Zarodi zgodaj, rodi obilno in redno. Nagnjena je k tvorbi partenokarpnih plodov. Plod je srednje velik do velik (150 do 250 g), hruškaste oblike, ki je nekoliko izdolžena. Pecelj je srednje dolg, tanek do srednje debel. Osnovna barva ploda je zeleno rumena, na sončni strani prekrita z rdečo barvo. Plod je manj rjast kot plod sorte Konferans. Meso je kremno bele barve, čvrsto, fine teksture, zelo sočno, topno, sladko in dišeče.

Boskova steklenka (Calebasse Bosc) (+27)

Je francoska sorta neznanih staršev, ki jo je našel Madiot leta 1793 v kraju Apremont. Drevo raste bujno. S kutino ni skladna. Za škrlup je malo občutljiva. Občutljiva je za hrušev ožig. Cveti zelo pozno in je nagnjena k partenokarpiji. V rodnost vstopi nekoliko kasneje, vendar rodi redno in ima velike pridelke. Plod je srednje velik do velik (180 do 280 g), podolgovato hruškaste, v spodnjem delu trebušaste oblike, z dolgim, tankim in ukrivljenim pecljem. Osnovna barva kože je rumeno zelena, ki je skoraj po vsej površini prekrita z bronasto rjavo prevleko. Meso je kremno bele barve, fine teksture, sočno, topno, kislo sladkega okusa, aromatično in dišavno.

Sinonimi: Beurré Bosc, Kaiser, Kaiser Alexander, Imperatorre alessando, Butirra d'apremont.

Društvenka (Doyenne de Comice) (+32)

Sinonimi: Decana del Comizio, Comice, Fondante du comice, Beurré Robert

Je francoska sorta neznanih staršev, vrtnarjev Dhomé in Millet de la Turtaudière iz Angersa. V pridelavo so jo razširili leta 1849. Drevo raste v začetku bujno, nato srednje bujno. Skladnost s kutino je srednja. Zelo občutljiva je za škrlup in hrušev ožig, srednje občutljiva za hruševo bolšico in občutljiva za viruse. Cveti pozno. V rodnost vstopi pozno, rodi srednje dobro in neredno – nagnjena je k izmenični rodnosti. Plod je debel do zelo debel (200 do 300 g), okroglasto hruškaste, asimetrične oblike. Pecelj je kratek, debel in raven. Kožica je zeleno rumena, z rdeče bronastim nadihom. Rjasta prevleka je vidna okoli peclja in muhe. Meso je kremno bele barve, topno, sočno, okusno, kisl sladko in dišavno.

Pakhamova (Packham's triumph) (+34)

Sinonimi: William autumnale, William tardiva, Trionfo di packham

Je avstralska sorta, ki jo je leta 1886 vzgojil Packham iz Molonga s križanjem sort Bella angevina x Viljamovka. Drevo je srednje bujne rasti. Skladnost s kutino je slaba. Občutljiva je za klorozo, srednje občutljiva za škrlup in hruševo bolšico in zelo občutljiva za hrušev ožig. Cveti srednje pozno. Delno je nagnjena k partenokarpiji. V rodnost vstopi zgodaj, rodnost je dobra in redna. Plod je srednje velik do velik (180 do 280 g), hruškaste oblike, podoben sorti Viljamovka, v spodnjem delu trebušast, z dobro vidnimi nabrekliami. Pecelj je dolg, debel in ukrivljen. Kožica je tanka, gladka in svetlo zelena. Meso je bele barve, fine teksture, sočno, topno, sladko kislega okusa in dišavno.

Krasanka (Passe Crassane) (+50)

Sinonimi: Passa Crassana, Edel Crassane, Passe Crassane Boisbunel

Je francoska sorta neznanih staršev, ki jo je iz semena vzgojil drevesničar Boisbunel v Ruenu v severni Franciji. Drevo raste srednje bujno. Enoletni les je razmeroma kratek in debel. Skladnost s kutino je slaba, zato se priporoča cepljenje na posredovalko. Zelo občutljiva je za hrušev ožig, saj je opazno pri tej sorti zelo močno sekunadarno cvetenje. Cveti srednje zgodaj in je občutljiva za spomladansko pozebo, les pa

za zimsko. Zarodi zgodaj, rodi redno in dobro. Plod je velik do zelo velik (200 do 340 g in več), jabolčno okrogle oblike, včasih tudi nekoliko ovalen. Pecelj je srednje dolg in srednje debel do debel ter raven. Kožica je debela, čvrsta, rumeno zelene osnovne barve, ki preide med zorenjem v rumeno. Meso je kremno belo, srednje fine teksture, z veliko drobnih in srednje velikih sklerenhimskih zrnc v sredini mesa, sočno, topno, sladko kislega okusa, aromatično in dišeče. Zori sredi oktobra. Užitno zrela postane šele decembra po primernem skladiščenju (hladilnica).

Zimska dekanka (Doyenné d'Hiver) (+60)

Sinonimi: Pastorale de Louain, Pastorale, Winterdechantsbirne, Zimna Dekanka, Decana d'Inverno, Dekanka zimnjaja

Izvira iz Belgije iz kapucinskega samostana v Louvainu. Sedanje ime je dobila leta 1860. Drevo je srednje bujne rasti. Skladnost s kutino ni dobra. Cveti srednje zgodaj. V rodnost stopi hitro, daje srednje velike in redne pridelke. Plod je velik do zelo velik (230 – 350 g), okroglasto jajčaste oblike. Kožica je debela in rahlo hrapava. Osnovna barva kože je zelena, na sončni strani lahko do 30 % prekrita z rjavo rdečo krovno barvo. Meso je rumeno belo, fine teksture, zelo sočno, topno, sladko kislega okusa, z blago aromo.

BRESKEV

(*Prunus persica* var. *vulgaris* Maxim.)

PODLAGE

Kot podlage za breskve lahko uporabljamo razne vrste koščičarjev, poleg breskev tudi različne slive, mandelj in križance teh vrst med seboj. Za prvo generacijo breskev se kot podlaga uporablja predvsem **sejanec vinogradniške breskve**, ki je vzgojen iz semena vinogradniške breskve. Podlaga je primerna za lahka in propustna tla, kjer voda ne zastaja in količina aktivnega apna ne presega štiri do pet odstotkov. Sorte breskev na sejancih zelo bujno rastejo in so skladne s to podlago. Sejanci so občutljivi za različne ogorčice in nizke temperature. Breskve cepljene na sejancu ne prenesajo ponovnega sajenja na isto mesto. Dobre lastnosti generativne podlage so: zelo dobro se ukoreninja, ima globoke korenine, odporna na sušo, dela visoko krošnjo. Slabe lastnosti: podlaga vpliva na pozno rodnost, nasad je neizenačen, ne daje vedno enake kakovosti in nima velike redne rodnosti.

Za drugo generacijo breskev na istih tleh (utrujena tla) uporabljamo podlago **GF 677**, ki je križanec breskve (*Prunus persica* L.) in mandlja (*Prunus amygdalus* L.). Je najbolj razširjena podlaga za breskev. Dobro prenaša sajenje na isto mesto, sušo in bazična tla, ne prenaša pa težjih, vlažnih tal. Kakovost plodov na tej podlagi je zelo dobra, pridelek pa je velik. Drevesa cepljena na to podlago imajo srednje bujno rast. Dobro prenaša do 12 % aktivnega apna v tleh. Prav tako je tudi dobro skladna z večino breskovih sort. Odporna je proti ogorčicam v tleh. Podlaga GF 677 je zelo bujna. Občutljiva je na visoko podtalnico in nekatere patogene v tleh ter listno svetlikavost. Podlaga požene močne korenine, ki so dobro odporne na bolezni in škodljivce. Podlaga ni tolerantna na železovo klorozo.

Podlaga **Isthara** je križanec (*Prunus cerasifera* Ehr. (mirabolana) x *Prunus salicina* Lindley (kitajsko-japonska sliva)) x (*Prunus cerasifera* Ehr. (mirabolana) x *Prunus persica* L. (breskev)). Drevesa na tej podlagi imajo šibkejšo rast. Podlaga je najmanj občutljiva na železovo klorozo. Vpliva tudi na zgodnejše dozorevanje plodov. Ustrezajo ji dobro rodovitna tla, z manjšo vsebnostjo aktivnega apna. Dobro prenaša sušna obdobja in vpliva na lepo obliko plodov. Slabost podlage je, da je občutljiva na ogorčice vrste *Mesocriconema xenoplax* (Raski) Luc & Raski, odporna pa je na ogorčice iz rodu *Meloidogyne* spp.. Podlaga je občutljiva na bakterijski rak.

SORTE

Seznam A – rumeno mesnate sorte	Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven	Čas cvetenja
MAYCREST	-28	Zgodaj
SPRINGCREST	-24	Zgodaj
SPRING LADY	-17	Srednje zgodaj
SPRINGBELLE	-15	Srednje zgodaj
REDHAVEN	0	Srednje pozno
NORMAN	+7	Srednje pozno
MARIA MARTA	+8	Srednje zgodaj
FAYETTE	+31	Srednje zgodaj

Maycrest (-28)

Sinonim: Minastar

Je brstna mutacija sorte Springcrest, ki so jo vzgajali v Kaliforniji in začeli razširjati leta 1977. Drevo raste srednje bujno do bujno. Cveti zgodaj. Rodnost je dobra in redna. Plod je okrogel, srednje droben. Osnovna barva kože je rumena, 70 do 80 % prekrita z živo rdečo barvo in prižasta. Meso je rumeno, včasih ob koščici zelenkasto, čvrsto in dobrega okusa. Je kostenica.

Springcrest (-24)

Je križanec, ki so ga vzgajali v Fort Valleyu v Georgiji v ZDA s križanjem sort [(Fireglow x Hiley) x Fireglow] x Springtime. V pridelavo so ga razširili 1969 leta. Drevo raste srednje bujno do bujno. Cveti zgodaj. Rodi dobro. Plod je droben do srednje debel, okrogel. Kožica je rumena in malo dlakava. 70 do 80 % plodu je prekrita z živo rdečim prelivom in prižami. Meso je rumeno, čvrsto in zelo sočno. Koščica se nekoliko loči od mesa.

Spring Lady (-17)

Sinonim: Merspri.

Je ameriška sorta. Drevo raste bujno. Cveti srednje zgodaj. Rodi dobro in redno. Plod je srednje debel, okrogle do okroglo ovalne oblike. Osnovna barva kože je rumeno zelena, ki je skoraj po vsej površini živo rdeče prelita in pikčasta. Meso je rumeno oranžne barve, čvrsto, sočno in dobrega okusa. Je kostenica.

Springbelle (-15)

Je italijanska sorta, ki je sejanec neznanega izvora. Drevo je srednje bujne do bujne rasti. Rodi dobro. Plodovi so srednje debeli do debeli (120 do 150 g), okrogle oblike, po okusu prav dobri. Je kostenica. Meso je rumene barve, sočno in topno.

Redhaven (0)

Je križanec sort Halehaven x Kalhaven, ki so ga vzgojili v South Havnu v ZDA. Drevo raste srednje bujno. Cveti srednje pozno. Rodi zelo dobro in redno. Plod je srednje debel do debel, okroglast, z rahlo naznačenim šivom. Kožica je zlato rumene barve, z živahno rdečim prelivom in prižami na 70 do 80 % površine plodu in je srednje dlakava. Meso je rumeno oranžno, pri koščici nekoliko rdečkasto, čvrsto, topno in odličnega okusa. Je cepka. Na Primorskem v dolgoletnem povprečju zori med 22. in 25. julijem.

Norman (+7)

Je križanec sort Sunhigh x Redskin, ki so ga vzgojili v Jackson Springsu v Severni Karolini v ZDA in ga v pridelavo razširili leta 1968. Drevo raste srednje bujno. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je srednje debel in okroglast. Kožica je rumena, skoraj po vsej površini prekrita s temno rdečo barvo. Meso je oranžno rumeno, zelo čvrsto, topno in okusno. Sorta je uporabna za predelavo, ker je odporna proti porjavitvi mesa. Je cepka.

Maria Marta (+8)

Je italijanska sorta, ki je nastala s samooprašitvijo sorte Glohaven. V pridelavo so jo začeli širiti leta 1992. Cveti srednje zgodaj. Plod je srednje debel do debel, rahlo asimetričen, sploščen, s srednje globokim šivom. Osnovna barva kožice je rumena, ki je pikasto in prižasto prelita na 60 do 80 % površine plodu s temno rdečo barvo. Meso je rumeno, ob koščici rahlo rdeče obarvano, čvrsto, topno, primerno sočno, sladko kislo in srednje aromatično. Je polcepka.

Fayette (+31)

Je križanec sort Fay Elberta x [(Fireglow x Hiley) x Fireglow], ki so ga vzgojili v Fresnu v Kaliforniji (ZDA) in ga v pridelavo začeli širiti leta 1966. Drevo je srednje bujne do bujne rasti. Cveti srednje zgodaj. Rodnost je dobra in redna. Plod je srednje debel in okroglast. Kožica je rumena, 70 do 80 % prekrita z rdečo barvo, srednje dlakava. Meso je rumeno, ob koščici rdeče, čvrsto, topno in sočno. Je cepka.

Seznam B – rumeno mesnate sorte

ROYAL GLORY

GLOHAVEN

ROMESTAR

SUNCREST

SYMPHONIE

VETERAN

EXTREME* 436

ZEE LADY

Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven

-5

+11

+17

+18

+20

+20

+20

+28

Čas cvetenja

Srednje pozno

Srednje pozno

Srednje zgodaj

Srednje zgodaj

Srednje zgodaj

Pozno

Srednje pozno

Srednje pozno

Royal Glory (-5)

Je ameriška sorta, ki je nastala s prosto oprašitvijo sorte May grand. Cveti srednje pozno. Rodi srednje dobro. Plod je srednje debel do debel, rahlo sploščen in asimetričen, z izbočenim šivom. Osnovna barva kožice je rumena in skoraj v celoti prekrita s temno rdečo barvo. Meso je rumeno, čvrsto, topno, sočno, sladko kislega okusa in aromatično. Je cepka.

Glohaven (+11)

Sorto so vzgajali v South Havnu v ZDA s križanjem sort South Haven 20 x Kalhaven in pričeli širiti leta 1963. Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Rodi srednje dobro do dobro. Plod je okrogel in debel. Kožica je rumena, 70 % plodu prekriva živo rdeči preliv in priže. Meso je oranžno rumeno, pri koščici rdečkasto, čvrsto, sočno in okusno. Je cepka.

Romestar (+17)

Sorto so vzgajali leta 1993 v Rimu in je križanec sort Fayette x Stark redgold. Drevo je srednje bujne in odprte rasti. Rodi dobro in redno. Plodovi so srednje debeli, rahlo sploščeni, rahlo asimetrični, s srednje globokim šivom. Kožica je rumena in skoraj v celoti prekrita s temno rdečo barvo. Meso je rumeno oranžno, ob koščici malo rdeče obarvano, čvrsto, topno, sočno, sladko kislo in zelo aromatično. Koščica je drobna. Je cepka. Sorta je občutljiva za škrlup in monilijo.

Suncrest (+18)

Je križanec sort Alamar x Gold dust, ki so ga vzgajali v Fresnu v Kaliforniji (ZDA) in začeli širiti leta 1959. Drevo raste bujno. Cveti srednje zgodaj. Rodi dobro. Plod je srednje debel do debel in okroglast. Osnovna barva kože je rumena in je 60 do 70 % prekrita z živo rdečo barvo, ki je prelita in prižasta. Plodovi se zgodaj obarvajo in ostanejo na drevesu, ne da bi prezoreli. Meso je rumeno, ob koščici rdeče, čvrsto, sočno in aromatično. Je cepka.

Symphonie (+20)

Je francoska sorta, ki je nastala s prosto oprašitvijo sorte Early O'Henry. Cveti srednje zgodaj. Rodi srednje dobro in redno. Plodovi so težki od 150 do 180 g. Osnovna barva kože je rumena, ki jo 80 do 90 % prekriva rdeča barva. Meso je rumeno, čvrsto, topno in sočno. Je cepka.

Veteran (+20)

Je križanec sort Vaughan x Early Elberta, ki so ga vzgojili v Vinelandu v Kanadi. V pridelavo so sorto razširili po letu 1928. Drevo raste srednje bujno do bujno. Cveti pozno. Rodi obilno in redno. Plod je debel do zelo debel in okroglaste oblike. Kožica je rumena, na senčni strani zeleno rumena, na sončni strani pa z rdečkastim prelivom do 50 % površine plodu. Kožica je debela in srednje dlakava. Meso je oranžno rumeno, včasih ob koščici rdeče, topno, sočno, sladko kislega okusa in se ne loči popolnoma od koščice.

Extreme* 436 (+20)

Izvira iz Španije. Rodnost je dobra. Plod je rahlo asimetričen, sploščen, z močno vbočenim vrhom, srednje močnim šivom in povprečno maso 190 g. Plod je 90 – 100% prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je prižasto in enakomerno porazdeljena. Meso je oranžno, z malo obarvanosti pod kožico, ob koščici in v mesu, sladko, topno, sočno, aromatično in okusno. Je cepka.

Zee Lady (+28)

Izvira iz ZDA, kjer jo je vzgojil Zaiger. Rodnost je dobra. Plod je rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom in srednje globokim šivom ploda, s povprečno maso 180 g. Plod je 90 – 100% prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je pikasto, prižasto in enakomerno porazdeljena. Meso je oranžno, brez rdeče obarvanosti pod kožico in v mesu, ob koščici pa je malo rdeče obarvano, čvrsto, topno, sočno, kislo sladko, zelo aromatično in zelo okusno. Je cepka.

Seznam B – belo mesnate sorte	Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven	Čas cvetenja
ANITA	-25	Srednje zgodaj
GRETA	+4	Srednje pozno
MARIA BIANCA	+7	Srednje pozno
REGINA BIANCA	+28	Srednje zgodaj

Anita (-25)

Sorto je vzgojil Zeiger v Kaliforniji leta 1979 s križanjem sort R10/5 nektarina x Royal Gold. Plodovi dosežejo za tako zgodnjo sorto dobro debelino. Plod je sploščen, nekoliko asimetričen. Osnovna barva kože je svetlo zelena in 80 do 90 % plodu prekriva rdeča barva, ki je pikasta in prižasta. Meso je belo, nekoliko rdeče obarvano, srednje čvrsto, topno, sočno, kislo sladko in aromatično. Je kostenica.

Greta (+4)

Je italijanska sorta, ki je bila vzgojena na inštitutu v Rimu. V pridelavo so jo razširili leta 1995. Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Rodi dobro in redno. Plod je srednje debel do debel (150 - 170 g), rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom in srednje globokim šivom. Plod je skoraj v celoti prekrit s temno rdečo krovno barvo. Meso je belo, čvrsto, rahlo rdeče obarvano ob koščici, sladko kislega okusa, zelo aromatično in zelo okusno. Je cepka.

Maria Bianca (+7)

Je križanec sort Dew Hale x Michelini, ki so ga vzgojili v Firencah (Italija) in začeli širiti leta 1980. Drevo je srednje bujne do bujne rasti. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je srednje debel in okroglast. Kožica je belo zelena, 60 do 70 % plodu prekriva rdeča barva. Meso je belo, topno in sladko kislo. Je cepka.

Regina Bianca (+28)

Sorto so vzgojili v Rimu s križanjem sort Glohaven x K2 leta 1993. Drevo raste srednje bujno. Cveti srednje zgodaj. Pridelki so zelo dobri in redni. Plodovi so debeli (180 do 220 g), okrogli in rahlo asimetrični. Osnovna barva plodu je belo zelena, 60 do 80 % plodu prekriva rdeča barva, ki je pikasta in prižasta. Plod je srednje dlakav. Kožica poka po šivu. Meso je belo, rahlo rdeče obarvano, srednje čvrsto, topno, sočno, kislo sladko, aromatično in zelo okusno. Je cepka. Občutljiva je na odtise.

NEKTARINA

(*Prunus persica* var. *nucipersica* (Borkh.) C. K. Schneid.)

PODLAGE

Kot podlage za nektarine se uporabljajo enake podlage kot za breskev.

SORTE

Seznam A – rumeno mesnate sorte	Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven	Čas cvetenja
ARMKING	-20	Srednje zgodaj
SPRING RED	+2	Srednje pozno
STARK RED GOLD	+21	Srednje pozno

Armking (-20)

Sinonim: Eveking. Je križanec dveh sejancev breskev, ki so ga vzgojili v Wascu v Kaliforniji (ZDA) in v pridelavo razširili leta 1969. Drevo raste bujno. Cveti srednje zgodaj. Rodnost je dobra. Plodovi so občutljivi za rjavost, pokanje in plesen. Plod je srednje debel, okroglasto podolgovat. Kožica je gladka, rumeno oranžna, 70 do 80 % površine plodu prekriva intenzivno rdeča barva. Meso je rumeno, srednje čvrsto in okusno. Je kostenica.

Spring red (+2)

Sinonim: Andical. Sorta je nastala s prosto oprašitvijo sorte Summer grand v Kaliforniji (ZDA). V pridelavo so jo začeli širiti leta 1974. Drevo je bujne rasti. Cveti srednje pozno. Plod je srednje debel, okroglasto podolgovat. Kožica je rumena, 80 do 100 % prekrita z bleščečo rdečo barvo. Meso je rumeno, čvrsto, sočno in dobrega okusa.

Stark red gold (+21)

Sinonim: Andosa. Vzgojili so jo iz sejanca prosto oprasene sorte Sungrand v Le Grandu v Kaliforniji (ZDA) in jo v pridelavo razširili leta 1962. Drevo raste srednje bujno. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra in redna. Plod je srednje debel do debel in okroglast. Kožica je rumena in 70 do 80 % prekrita z intenzivno rdečo barvo. Meso je rumeno oranžno, čvrsto, sočno in sladko kislega okusa. Je cepka. Plodovi so odporni proti plesni.

Seznam B – rumeno mesnate sorte

LAURA	-20
AMBRA*	-14
REBUS* 038	-6
PIT LINE	-4
AMIGA	-2
MARIA LAURA	+4
MARIA AURELIA	+25
ORION	+30
MAX	+32

Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven

Čas cvetenja

Srednje pozno
Srednje pozno
Srednje zgodaj
Srednje zgodaj
Srednje pozno
Srednje pozno
Srednje pozno
Pozno
Srednje pozno

Laura (-20)

Je italijanska sorta, ki je nastala kot prosta oprasitev sorte Larry. Cveti srednje pozno. Rodnost je zelo dobra. Plod je rahlo simetričen, z rahlo vbočenim vrhom ploda in s površinskim šivom ploda, s povprečno maso 122 g. Plod je 90 – 100 % prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je enakomerno in prižasto porazdeljena. Meso je rumeno, z malo rdeče obarvanosti v mesu, pod kožico in ob koščici pa je brez obarvanosti. Meso je čvrsto, topno, kislo, sočno, aromatično in okusno. Plodovi so bili ocenjeni kot prav dobri. Zori od 27. junija do 12. julija. Je kostenica.

Ambra* (-14)

Je italijanska sorta, ki je bila vzgojena v Bologni. V pridelavo je bila razširjena leta 1996. Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Rodi dobro in redno. Plod je srednje debel (110 - 130 g), podolgovat in nekoliko asimetričen. Temno rdeča krovna barva prekriva plod skoraj v celoti. Meso je rumeno, rahlo rdeče obarvano ob koščici, sladko kislega okusa, aromatično in zelo okusno. Je polcepka.

Rebus* 038 (-6)

Izvira iz CRPV - Italija. Rodnost je dobra. Plod je rahlo asimetričen, sploščen, z močno vbočenim vrhom in površinskim šivom ploda, s povprečno maso 120 g. Meso je rumeno, brez rdeče obarvanosti pod kožico in ob koščici, v mesu pa je malo obarvano, čvrsto, topno, sočno, kislo sladko, aromatično in okusno. Je cepka.

Pit Line (-4)

Izvira iz Italije. Rodnost je dobra. Plod je rahlo asimetričen in sploščen, s površinskim šivom in rahlo izbočenim vrhom, s povprečno maso 150 g. Plod je 90 – 100% prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je neenakomerno porazdeljena. Meso je rumeno oranžno, srednje rdeče obarvano pod kožico in v mesu, ob koščici pa ni obarvano, čvrsto, topno, sladko, sočno, aromatično in okusno. Je cepka.

Amiga (-2)

Je rumeno mesnata nektarina, ki jo je vzgojil g. Minguzzi (Italija) s prosto oprašitvijo sorte Venus. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je okroglast in rahlo simetričen, z rahlo vbočenim vrhom ploda in srednje globokim šivom ploda, s povprečno maso 152 g. Plod je 90 – 100 % prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je enakomerno in pikasto porazdeljena. Meso je svetlo rumeno, brez rdeče obarvanosti pod kožico, v mesu in ob koščici. Meso je čvrsto, topno, sladko kislo, sočno, aromatično in okusno. Plodovi so bili ocenjeni kot prav dobri. Je polcepka.

Maria Laura (+4)

Sorto so vzgajali v Italiji. Nastala je s samooprašitvijo sorte Favortop. Rodnost je dobra in redna. Plodovi so veliki. Kožica je rumena in skoraj v celoti prekrita z intenzivno rdečo barvo. Meso je čvrsto, zelo aromatično in sočno. Njene pomološke lastnosti so prav dobre. Je cepka.

Maria Aurelia (+25)

Sorto je vzgojil Bellini v Firencah leta 1983. Drevo je srednje bujne rasti. Cveti srednje pozno. Plodovi so podolgovato okrogli, intenzivno rdeče obarvani na 70 – 80 % površine plodu. Ima dobro rodnost, zelo lepe plodove, debele, čvrste, aromatične, ki so sladko kislega okusa in ocenjeni kot odlični. Sorta je malo občutljiva za škrlup. Je cepka.

Orion (+30)

Sorta cveti pozno. Rodi zelo dobro in redno. Plodovi so debeli in podolgovati. Kožica je rumena, 80 do 90 % plodu prekriva svetleča temno rdeča barva. Meso je rumeno, ob koščici malo rdeče obarvano, čvrsto, topno, sočno, sladko kislo in zelo aromatično. Je cepka.

Max (+32)

Je italijanska sorta, ki je nastala na CRPV v Ravenni s prosto oprašitvijo sorte Venus. V pridelavo je bila sorta razširjena leta 1995. Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Rodi redno in zelo dobro. Plod je srednje debel do debel (150 - 180 g), 30 – 60 % prekrit z rdečo krovno barvo, rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom in srednje globokim šivom. Meso je čvrsto, topno, primerno sočno, sladko kislega okusa, močno rdeče obarvano ob koščici, aromatično in okusno. Je cepka.

Seznam A – belo mesnate sorte

CALDESSI 2000

CALDESSI 2010

Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven

-10

+40

Caldessi 2000 (-10)

Je križanec sort Stark redgold x Snowqueen. Rodnost je dobra in redna. Plod je srednje velik, okrogle oblike, rahlo asimetričen. Kožica je svetlo zelena, 80 do 90 % prekrita s temno rdečo barvo. Meso je belo, malo rdeče obarvano v mesu in ob koščici, čvrsto, topno, sočno, sladko kislo in zelo aromatično. Je cepka.

Caldesi 2010 (+30)

Je križanec sort Stark redgold x Snowqueen. Cveti srednje pozno. Pridelek je dober in reden. Plodovi so debeli, podolgovati, rahlo asimetrični, nekoliko občutljivi za monilijo. Kožica je svetlo zelena, 60 do 80 % prekrita s temno rdečo barvo. Meso je belo, srednje rdeče obarvano v mesu in malo ob koščici, srednje čvrsto, topno, sočno, sladko kislo in aromatično. Je cepka.

Seznam B – belo mesnate sorte

MARIA LUCIA

SILVER GIANT

Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven

-19

+25

Čas cvetenja

Srednje pozno

Srednje pozno

Maria Lucia (-19)

Je italijanska sorta, ki je nastala s križanjem sort (Maria Aurelia x California) x Snow Queen. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je rahlo simetričen, z rahlo izbočenim vrhom ploda in srednje globokim šivom ploda, s povprečno maso 116 g. Plod je 80 – 90 % prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je pikasto in prižasto porazdeljena. Meso je belo, z malo rdeče obarvanosti v mesu, pod kožico in ob koščici pa je brez obarvanosti. Meso je čvrsto, topno, sladko kislo, sočno, aromatično in okusno. Zori od 27. junija do 8. julija. Je kostenica.

Silver Giant (+25)

Sorto je v Italiji vzgojil Ossani s križanjem sort Caldesi 2000 x Spring Red. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je podolgovat in rahlo asimetričen, z rahlo vbočenim vrhom ploda in površinskim šivom ploda, s povprečno maso 165 g. Plod je 90 – 100 % prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je enakomerno in prižasto porazdeljena. Meso je belo, z malo rdeče obarvanosti pod kožico, v mesu in ob koščici. Meso je čvrsto, topno, sladko kislo, sočno, zelo aromatično in zelo okusno. Zori od 10. do 30. avgust. Je cepka.

KITAJSKA BRESKEV

Prunus persica var. *platicarpa* (Decne.) L.H. Bailey

Podlage enake kot pri breskvi.

SORTE

**Seznam B – rumeno
mesnate sorte**
PLANE GOLD

Število dni od začetka zorenja sorte
Redhaven
+23

Čas cvetenja

Srednje pozno

Plane Gold (+23)

Je španska sorta (Provedo). Cveti srednje pozno. Rodi zelo dobro. Plod je sploščen, rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom ploda in zelo globokim šivom ploda. 90 – 100 % ploda prekriva temno rdeča krovna barva, ki je enakomerno in pikasto porazdeljena. Plod ima povprečno masa 112 g. Meso je rumeno, čvrsto, topno, sladko, sočno, aromatično in okusno, brez obarvanosti v mesu, pod kožico in ob koščici. Je cepka.

**Seznam B – belo
mesnate sorte**
UFO 4
PLATICARPA BIANCA

**Število dni od začetka
zorenja sorte Redhaven**
-17
-11

Čas cvetenja

Srednje pozno
Srednje pozno

Ufo 4 (-17)

Vzgojili so jo v CRA v Rimu (Italija). Je križanec sort Maybelle x Saturn. Cveti srednje pozno in dobro rodi. Plod je sploščen in rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom ploda in srednje globokim šivom ploda. 90 – 100 % ploda je prekrita s temno rdečo krovno barvo, ki je enakomerno, prižasto in pikasto porazdeljena. Povprečna masa ploda je 106 g. Meso je belo, čvrsto, topno, sladko, sočno, zelo aromatično in zelo okusno, brez rdeče obarvanosti pod kožico, v mesu in ob koščici. Je polcepka.

Platicarpa Bianca (-11)

Je mutacija sorte Saturn. Cveti srednje pozno. Rodi dobro. Plod je sploščen, rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom ploda in srednje globokim šivom ploda, 90 – 100 % prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je pikasto in prižasto porazdeljena. Povprečna masa ploda je 106 g. Meso je belo, čvrsto, topno, sladko, sočno, zelo aromatično in zelo okusno, brez obarvanosti v mesu, pod kožico in ob koščici. Plodovi so bili ocenjeni kot odlični. Je cepka.

ČEŠNJA

Prunus avium L.

Pri nas so češnje namenjene predvsem sveži porabi, zato so v sadni izbor vključene sorte, ki imajo sposobnost oblikovanja velikih plodov in so bile preizkušene v Sloveniji. Poleg primerne rodnosti so pomembne tudi druge lastnosti sort, kot so npr. manjša občutljivost za pozebo, pokanje in gnitje plodov ter lastnosti, ki določajo kakovost češenj (npr. čvrstost kože in mesa, dolžina peclja). Posebno pozornost se namenja izbiri samooplodnih sort ter sort za podaljševanje sezone zorenja.

Večina sort češnje je samoneoplodnih. Samoneoplodna sorta oblikuje plodove le, če v bližini raste primerna druga sorta, ki cveti sočasno (t.i. opraševalna sorta). Za oploditev samoneoplodne sorte se poskrbi tako, da se v neposredno bližino posadi vsaj še eno češnjo druge skladne sorte. Izbiri primernih opraševalnih sort je potrebno posvetiti veliko pozornosti. Nekatere sorte morajo biti za primerno oploditev obkrožene z vsaj dvema opraševalnima sortama. Ob tem je pomembna tudi razporeditev sort po sadovnjaku. Opraševalne sorte se izbira po sterilitetnih alelih, ki so navedeni v opisu sorte. Samoneoplodno sorto z zapisom (S3S9) lahko oplodi sorta, ki ima različen vsaj 1 alel (npr. S4S9 ali S1S4 - najboljše). Žensko spolno calico samooplodne sorte pelod iste sorte lahko oplodi, kljub temu pa se opraševalne sorte priporoča tudi za samooplodne sorte.

V seznamu A so 4 sorte, ki zorijo od drugega do šestega češnjevega tedna. Vsaka od njih predstavlja nekakšen temelj v določenem času zorenja češenj, okoli katerega se pri načrtovanju sajenja dodajo sorte iz seznama B, da se zagotovi: i) oploditev, ii) vrstenje sort od zgodnjih do poznih (v seznamu B so sorte od prvega do sedmega češnjevega tedna, od -5 do +34 glede na zorenje sorte Burlat), iii) zmanjšanje tveganje za izgubo pridelka v neugodnih razmerah. Izgubo pridelka lahko preprečimo tudi s tem, da posadimo več sort. Morebiten izpad pridelka pri eni sorti lahko pokrije pridelek druge sorte. Sadovnjak češenj je praviloma večsortni. Vrstenje večjega števila sort omogoča tudi lažje obvladovanje obiranja.

Pridelava češnje se intenzivira. Uvedba podlag manjše bujnosti je omogočila zmanjšanje velikosti dreves, povečanje gostote sajenja in uvedbo novih tehnologij pridelave, s katerimi je mogoče zmanjšati škodo zaradi dežja, toče ali drugih povzročiteljev škode. Sorto poleg lastnosti plodov opredeljujejo tudi druge pomembne značilnosti, kot npr. bujnost rasti, zato so nekatere bolj primerne za bujne, druge pa za šibke podlage.

PODLAGE

Izbiro podlage je potrebno prilagoditi rastnim razmeram, lastnostim sorte in tehnologiji pridelave. Univerzalna podlaga, ki bi bila primerna za vse sorte in za vse rastne razmere, pri češnji ne obstaja.

Sejanec češnje (*P. avium* L.) je bujna podlaga. Drevesa na tej podlagi so velika, velikost pa je odvisna tudi od rastnih razmer in od sorte, ki je na podlago cepljena. Podlaga je primerna za slabše rastne razmere brez možnosti namakanja, za zelo rodne in šibkorastoče

sorte. Za bujne sorte je manj primerna. Hitrejši vstop v rodnost se doseže z upogibanjem poganjkov. Zastajanje vode v tleh ne prenaša, prav tako ne hude suše.

Maxma 14 (Maxma Delbard® 14) je vegetativna srednje bujna podlaga, nastala s križanjem rešeljike in češnje (*P. mahaleb* L. x *P. avium* L.). Drevesa na tej podlagi so manjše bujnosti in s hitrejšim vstopom v rodnost kot na podlagi sejanec češnje. Bujnost dreves je odvisna od rastnih razmer. Podlaga je primerna za vse sorte. V kombinaciji s šibkorastočo in rodno sorto bo drevo manjše kot v kombinaciji z bujno sorto. Drevesa na tej podlagi sušo bolje prenašajo kot na podlagah Gisela 6 ali Gisela 5, kljub temu pa dajejo boljše rezultate ob namakanju.

Gisela 6 je vegetativna srednje bujna podlaga, ki je nastala s križanjem višnje in sivolistne češnje (*P. cerasus* L. x *P. canescens* Bois.). Drevesa na tej podlagi so običajno nekoliko večja kot na podlagi Gisela 5 in manjša kot na podlagi Maxma 14. V celinskem delu Slovenije so drevesa na splošno bujnejša kot na Primorskem. Podlaga je primerna za dobra in odcedna tla, potrebuje oporo in namakanje. Vpliva na zgodnjo in kasneje dobro rodnost. Končna velikost dreves omogoča večjo gostoto sajenja in pridelavo pod različnimi sistemi zaščite pred škodljivimi vplivi okolja.

Gisela 5 je vegetativna srednje bujna do šibka podlaga (*P. cerasus* L. x *P. canescens* Bois.). Rast dreves na tej podlagi je odvisna od rastnih razmer in od kombinacije s sorto. Podlaga je primerna za globoka, humusna in odcedna tla. Potrebuje oporo in namakanje. To je primerna podlaga za bujnorastoče in srednje rodne sorte. Šibkorastoče in zelo rodne sorte za to podlago niso primerne. V celinskem delu Slovenije so drevesa na tej podlagi na splošno bujnejša kot na Primorskem. Podlaga vpliva na hiter vstop v rodnost in kasneje dobro rodnost. Končna velikost dreves omogoča večjo gostoto sajenja in pridelavo pod različnimi sistemi zaščite pred škodljivimi vplivi okolja.

SORTE

Seznam A	Čas zorenja	Čas cvetenja
BURLAT	0	srednje pozno
GRACE STAR	+10	srednje zgodaj
BLACK STAR	+16	srednje zgodaj
KORDIA	+26	srednje pozno

Burlat (0)

Burlat je stara francoska sorta, cenjena zaradi zgodnosti in dobre rodnosti. Sorta Burlat je pri češnji standard, s katerim se primerja čas zorenja ostalih sort. Na Primorskem dozori običajno okoli 20. maja. Raste srednje bujno, zato jo lahko kombiniramo s podlagami različne bujnosti. Je samoneoplodna sorta (S3S9). Opraševalne sorte so: Grace Star, Celeste, Canada Giant, Giorgia, Van. Plod je srednje velik (7 g, premer 24 mm, velikost kovanca za 1 EUR). Kožica, meso in sok so v optimalni zrelosti temno rdeče barve. Pecelj je srednje dolg, koščica pa srednje velika od velika. Kožica in meso sta srednje čvrsta. Meso je sočno, aromatično in sladko kislega okusa. Za pokanje je srednje občutljiv.

Grace Star (+10)

Sorta Grace Star je potomec prosto oprašene sorte Burlat (1985, Italija). V pridelavi je od leta 2001. Lastnik žlahtniteljske pravice je CRPV (Italija). Rast dreves je bujna, zato se jo priporoča za srednje bujno ali šibko podlago. Je samooplodna sorta (S4S9). Rodnost je velika in redna. Plod je velik, atraktiven, prisekano srčaste oblike in ob optimalni zrelosti živo rdeče barve. Okus je sladko kisel in aromatičen. Koščica je drobna in se loči od mesa. Kožica je čvrsta, meso pa polčvrsto do čvrsto. Pecelj je srednje dolg in srednje debel. Za pokanje je manj občutljiv.

Black Star (+16)

Italijanska sorta (Lapins x Burlat, 1985) je v pridelavi od leta 2001. Raste bujno, zato se jo priporoča za srednje bujno ali šibko podlago. Je samoneoplodna (S1S3). Opraševalne sorte so: Burlat, Grace Star. Redno in dobro rodi. Plod je velik, simetričen, čvrst, prisekano srčaste oblike, z drobno koščico in srednje dolgim pecljem. Plod doseže primerno zrelost, kadar sta kožica in meso obarvana temno rdeče. Za pokanje je manj občutljiv.

Kordia (+26)

Je češka sorta neznanega starševskega para, razširjena od leta 1981. Raste bujno, zato je primerna za šibko ali srednje bujno podlago. Je samoneoplodna sorta (S3S6). Opraševalne sorte so: Burlat, Grace Star, Summit, Canada Giant, Germersdorfer, Regina. Zaradi občutljivosti za spomladansko pozebo se priporoča sajenje na dobre sadjarske lege. Plod je velik, srčaste oblike, z dolgim pecljem, drobno koščico, čvrst, aromatičen in odličnega, sladko kislega okusa. V optimalni zrelosti je kožica karminasto rdeče do temno rdeče barve, meso pa temno rdeče. Manj občutljiv za pokanje.

Seznam B

PANARO 1* SWEET EARLY®

NIMBA®

PANARO 2* EARLY STAR®

MARYSA®

VIGRED

SUMPACA* CELESTE®

GIORGIA

NEW STAR

SUMGITA* CANADA GIANT®

VAN

FRANCOSKA

SUNBURST

GERMERSDORFER

LAPINS

REGINA

SKEENA®

IRENA®

Čas zorenja

-5

-5-0

0

+10

+10

+10

+11

+13

+17

+18

+20

+20

+20

+24

+30

+34

+34

Čas cvetenja

srednje zgodaj

srednje zgodaj

srednje zgodaj

srednje zgodaj

srednje pozno

srednje zgodaj

srednje zgodaj

srednje zgodaj

srednje pozno

srednje zgodaj

srednje pozno

srednje pozno

srednje pozno

srednje zgodaj

pozno

srednje zgodaj

Pozno

Sweet Early (-5)

Italijanska sorta (Burlat x Sunburst) je razširjena od leta 2001. Lastnik žlahtniteljske pravice je CRA-FRF (Italija). Rast je pokončna in bujna, zato je primerna za srednje bujno ali šibko podlago. Sorta je samooplodna (S1S9). Dozori 5 dni pred sorto Burlat, ki jo preseže tudi v masi ploda. Plod je velik, pecelj pa kratek. Barva kože je temno rdeča, barva mesa pa rdeča. Meso se od koščice, ki je majhna, srednje dobro loči. Kožica je čvrsta, meso pa polčvrsto. Okus je kislo sladek (ima malo kisline). Za pikanje je srednje občutljiv.

Nimba (-5-0)

Ameriška sorta (starševski sorti nista objavljeni, Kalifornija, ZDA) je bila registrirana pri CPVO leta 2013. Rast je pokončna in bujna. Rodnost je podobna sorti Burlat ali večja, zato je primerna za srednje bujno ali bujno podlago. Samoneoplodna sorta (S2S3). Opraševalne sorte so: Burlat, Sweet Early, Pacific Red. Dozori od nekaj dni pred sorto Burlat ali hkrati z njo. Plod srčasto prisekane oblike je za ta čas zorenja zelo velik, zelo čvrst in zelo okusen. Pecelj je kratek, debel in se težko izpuli. Koščica je relativno velika. Barva kože je v optimalni zrelosti živo rdeča do temno rdeča, barva mesa pa rdeča. Okus je kislo sladek in je dober tudi pri manj zrelih plodovih. Za pikanje je srednje občutljiv.

Early Star (0)

Italijanska sorta (Burlat x Stella Compact, 1983) je v pridelavi od leta 1999. Raste bujno do srednje bujno, zato je primerna za srednje bujno ali šibko podlago. Zori v času zorenja sorte Burlat. Je samooplodna (S4S9). Rodnost sorte je običajno večja kot pri sorti Burlat. Plod je velik, čvrst, sladko kislega okusa in srednje aromatičen. Barva kože je v optimalni zrelosti temno rdeča, barva mesa in soka pa rdeča. Meso se od koščice, ki je srednje velika, srednje dobro loči. Manj občutljiv za pikanje.

Marysa (+10)

Italijanska sorta (starši niso znani, 2004). Raste bujno in razprto, zato je primerna za srednje bujno, bujno ali šibko podlago. Je zelo rodna in samooplodna sorta (S3S4), ki dozori teden in pol do dva tedna po sorti Burlat. Plod je velik in čvrst z majhno koščico. Pecelj je dolg in tanek in se hitro izsuši. Barva kože in mesa je v optimalni zrelosti temno rdeča. Okus je sladko kisel (prevladuje kislina). Prezgodaj obrani plodovi so kisli. Za pikanje so manj občutljivi.

Vigred (+10)

Vigred je slovenska sorta češnje (Germersdorfer x Burlat, 1970). V pridelavi je od leta 1986. Primerno raste in rodi le v kombinaciji s srednje bujno ali šibko podlago. Je samoneoplodna sorta (S3S9). Primerne soproševalne sorte so: Grace Star, Celeste, Canada Giant, Giorgia, Van. Plod je velik, prisekano srčaste oblike, bleščeče živo rdeče do temno rdeče barve s srednje dolgim pecljem. Primerno zrel je, ko se meso ob koščici obarva temno rdeče. Meso je čvrsto in se od koščice, ki je drobna, lepo loči. Za pikanje je manj občutljiv.

Celeste (+10)

Kanadska sorta (Van x Newstar) je v pridelavi od leta 1993. Lastnik žlahtniteljske pravice je IPS (Francija). Raste bujno in je primerna je za različne tipe podlag. Je samooplodna sorta (S1S4). Zarodi srednje zgodaj, nato pa dobro rodi. Plod je velik in čvrst. Pecelj je kratek do srednje dolg. Barva kože je v optimalni zrelosti živo rdeča. Meso je srednje čvrsto, sočno, aromatično, sladko kislega okusa. Za pikanje je občutljiv.

Giorgia (+11)

Italijanska sorta (Caccianese x ISF 123) je v pridelavi od leta 1985. Zaradi srednje bujne rasti je primerna le za bujno ali srednje bujno podlago. Hitro preide v rodnost in nato obilno rodi. Je samoneoplodna (S1S13). Primerne opraševalne sorte so: Burlat, Celeste, Grace Star, Van. Plod srčaste oblike je srednje velik. Kožica je temno rdeča, bleščeča in čvrsta. Meso je čvrsto, sočno, rdeče, aromatično in sladko kislega okusa. Za pokanje je manj občutljiv.

New Star (+13)

Kanadska sorta (Van x Stella) je razširjena od leta 1987. Raste srednje bujno in je primerna za srednje bujno ali bujno podlago. Sorta je samooplodna (S3S4). Plod je velik in ima srednje dolg do dolg pecelj. Kožica je v optimalni zrelosti temno rdeča. Meso, ki se srednje dobro loči od koščice, je aromatično in sladko kislega okusa. Je polhrustavka in manj občutljiva za pokanje.

Canada Giant (+17)

Kanadska sorta neznanega izvora je v pridelavi od leta 1993. Lastnik žlahtniteljske pravice je IPS (Francija). Rast je bujna, zato je primerna za srednje bujno ali šibko podlago. Je samoneoplodna sorta (S1S2). Opraševalne sorte so: Burlat, Giorgia, Van, Kordia. Hitro zarodi, nato dobro in redno rodi. Plod je velik, prisekano srčaste oblike s srednje dolgim pecljem. Meso se od koščice loči srednje dobro. Barva kožice je v optimalni zrelosti živo rdeča do temno rdeča. Meso je sočno, srednje aromatično in sladko kislega okusa. Je polhrustavka, manj občutljiva za pokanje.

Van (+18)

Stara kanadska sorta je potomec prosto oprasene sorte Empress Eugenie. Raste srednje bujno. Zgodaj zarodi, nato pa obilno rodi. Primerna je le za srednje bujno ali bujno podlago. Je samoneoplodna sorta (S1S3). Opraševalne sorte so: Burlat, Celeste, Grace Star, Giorgia, Kordia. Plod je srednje veliki, čvrst, s kratkim do srednje dolgim pecljem in majhno koščico. Kožica ploda je v optimalni zrelosti temno rdeča. Meso je sočno, aromatično, sladko kislega okusa. Za pokanje je manj občutljiv.

Francoska (+20)

Sorta, ki je domnevno iz Francije, se je v Goriških Brdih razširila po drugi svetovni vojni. Uveljavljena sinonima sta Napoleonka z dolgim pecljem in Štekarjeva. Rast je pokončna in srednje bujna, zato ustreza bujni ali srednje bujni podlagi. Je samoneoplodna sorta. Opraševalne sorte niso znane, vendar redno in dobro rodi, ko je obkrožena z različnimi sočasno cvetočimi sortami. Plod je srednje velik, pecelj pa srednje dolg do dolg. Češnja je hrustavka srčaste oblike, sočna in prijetnega okusa. Kožica je živo do temno rdeča, meso svetlejše in ob koščici nekoliko temnejše. Za pokanje je manj občutljiv.

Sunburst (+20)

Kanadska sorta (Van x Stella) je v pridelavi od leta 1983. Drevo raste bujno. Primerna je za srednje bujno ali šibko podlago. Je samooplodna sorta (S3S4). Plod je velik, živo rdeč, ima srednje dolg pecelj in srednje veliko koščico. Meso in sok sta rdeče barve. Meso je sočno do zelo sočno, srednje aromatično in sladko kislega okusa. Polhrustavka. Za pokanje je manj občutljiv.

Germersdorfer (+20)

Sorta neznanega izvora je poznana tudi kot Šnajders (Schneiders - Schneiders Späte Knorpelkirsche). Raste srednje bujno do bujno. Primerna je za šibko ali srednje bujno podlago. Sorta je pomembna opraševalna sorta za druge sorte, ki svetijo sočasno. Je samoneoplodna (S3S12). Opraševalne sorte so: Canada Giant, Giorgia, Kordia, Regina. Plod je velik in čvrst. Pecelj je srednje dolg-dolg. Koščica se srednje dobro loči od mesa. Barva kože in mesa je v optimalni zrelosti temno rdeča. Meso je sočno, aromatično, sladko kislega okusa. Za pikanje je manj občutljiv.

Lapins (+24)

Je kanadska sorta (Van x Stella), ki je v pridelavi od leta 1983. Raste bujno in se slabo obrašča. Za šibko podlago ni primerna. Je samooplodna sorta (S1S4). Zgodaj zarodi, nato pa obilno rodi. Plod ovalne oblike ima srednje dolg pecelj. Kožica je čvrsta, v optimalni zrelosti živo do temno rdeča. Za pikanje je manj občutljiv. Je srednje aromatična polhrustavka sladko kislega okusa.

Regina (+30)

Nemška sorta (Schneiders Späte Knorpelkirsche x Rub e) je v pridelavi od leta 1981. Rast je bujna, zato je primerna le za šibko ali srednje bujno podlago. Je samoneoplodna sorta (S1S3), za katero se priporoča več opraševalnih sort (minimalno dve sorti v neposredni bližini). Primerne opraševalne sorte so: Germersdorfer, Kordia, Irena. Plod je velik, ovalne oblike in čvrst. Ima dolg pecelj. Je manj sočen, aromatičen in odličnega kislodolga do sladkega okusa. Barva kože je ob zrelosti temno rdeča, skoraj črna, barva mesa pa temno rdeča. Za pikanje je manj občutljiv.

Skeena® (+34)

Kanadska sorta ((Bing x Stella) x (Van x Stella), 1976) je v pridelavi od leta 1997. Lastnik žlahtniteljske pravice je IPS (Francija). Je samooplodna sorta (S1S4), ki dozori zelo pozno. Raste srednje bujno in je primerna za srednje bujno ali šibko podlago. Plod je srednje velik s srednje dolgim peceljem. Optimalno zrel ima kožico in meso temno rdeče barve. Hrustavka. Okus je sladko kisel, pri prezgodaj obranih plodovih pa kisel. Za pokanje je srednje občutljiv.

Irena (+34)

Češka sorta (Kordia x Merton Reward, 1980) je v pridelavi od leta 2009. Lastnik žlahtniteljske pravice je Artevos. Sorta Irena je pomembna kot opráševalna sorta za sorto Regina. Rast je bujna, podobna sorti Kordia. Primerna je za srednje bujno ali šibko podlago. Samoneoplodna sorta (S4S6). Opráševalne sorte so: Regina, Areko, Elza. Zaradi občutljivosti za spomladansko pozebo se priporoča sajenje na dobre sadjarske lege. Plod srčasto prisekane oblike z dolgim pecljem je velik, čvrst in okusen. Koščica je srednje velika. Barva kožice, mesa in soka je v optimalni zrelosti temno rdeča, okus pa kislo sladek. Pri manj zrelih plodovih prevladuje kislina. Za pokanje je srednje občutljiv.

SLIVA

Prunus domestica L.

Bogata hranilna sestava in vsestranska uporabnost plodov so lastnosti slive, robustne sadne vrste, ki ima pri nas dolgo tradicijo pridelave. Plodove so tradicionalno predvsem predelali, zdaj pa prevladujejo namizne sorte za raznolikimi možnostmi kulinarične uporabe. Gre za sorte, ki v Sloveniji dobro in redno rodijo ter imajo pomološke lastnosti, ki jih potrošnik pričakuje (npr. srednje velik plod v odtenkih modre barve).

V Sloveniji je virus šarke razširjen v vseh sadnih rajonih, zato je najučinkovitejša metoda varstva sajenje odpornih ali tolerantnih sort. Odporna sorta ima zmožnost, da razmnoževanje virusa zavre, v tolerantni sorti pa se virus razmnožuje, a ne povzroča znamenj okužbe oz. škode na plodovih. To lastnost imajo le nove sorte, tiste, ki so bile žlahtnjene s ciljem odpornosti/tolerantnosti proti šarki.

V Sadni izbor se uvrstijo sorte zokusnimi plodovi, vendar je okus razvit le pri zrelih plodovih. Prezgodaj obrane slive nimajo primerno obarvane kožice, niti primerne barve mesa, zato nimajo razvitega okusa in arome, še posebej cenjenih lastnosti te sadne vrste. Plodovi za predelavo morajo imeti tudi večjo vsebnost suhe snovi, kar imajo predvsem plodovi sort, ki zorijo avgusta in septembra.

V seznamu A sta dve sorti. Vsaka od njiju predstavlja temelj v določenem terminu zorenja sliv, ki ga dopolnjujejo sorte iz seznama B glede: i) termina zorenja (v seznamu B se vrstijo sortez z zorenjem od julija do septembra) in ii) pomoloških lastnosti.

PODLAGE

Slovenske drevesnice ponujajo sadike slive na podlagah sejanec mirabolane (*P. cerasifera* L.) in Wavit (*P. domestica* L.).

Sejanec mirabolane je najbolj razširjena, generativna bujna podlaga. Boljše rezultate daje ob namakanju. Primerna je za vse sorte, še posebej za srednje bujne sorte

Vegetativna podlaga **Wavit**[®] Prudom je in-vitro razmnožena selekcija slive Wangenheim. Bujnost drevesa je odvisna od rastnih razmer in sorte. V kombinaciji z bujno sorto bo drevo podobne bujnosti kot na podlagi sejanec mirabolane, s srednje bujno sorto pa manjše. Gre za podlago, ki omogoča gosto sajenje. Potrebuje oporo in namakanje.

SORTE

Seznam A

ČAČANSKA LEPOITICA[®]
STANLEY

Čas zorenja

konec VII/začetek VIII
začetek IX

Čas cvetenja

srednje zgodaj
srednje pozno

Čačanska lepota[®]

Srbska sorta (Wangenheim x Požegača, 1961) je v pridelavi od leta 1991. Raste šibko do srednje bujno. Je zgodnja in rodna samooplodna sorta. Plod eliptične oblike s srednje dolgim pecljem je srednje velik (40 g) in ob zrelosti obarvan temno modro. Je sladko kislega okusa. Meso zeleno rumene barve je čvrsto in se dobro loči od koščice (cepka). Primerna za svežo porabo in predelavo. Tolerantna na šarko.

Stanley

Je ameriška sorta (Agen x Grand Duke). Raste srednje bujno. Je samooplodna. Redno in obilno rodi. Plod izdolženo eliptične oblike je srednje velik in ima srednje dolg pecelj. Kožica je ob zrelosti temno modra. Meso je zeleno rumeno, čvrsto, in se od koščice večinoma dobro loči. Koščica je velika. Je sladko kislega okusa, srednje aromatičen. Primerna za svežo porabo in predelavo. Tolerantna na šarko.

Seznam B

TOPFIRST

ČAČANSKA RANA

TOPFIVE[®]

ČAČANSKA NAJBOLJA[®]

VALJEVKA[®]

VALOR

KULINARIA* TOPTASTE[®]

JOJO[®]

Čas zorenja

sredi VII

druga polovica VII

prva polovica VIII

druga polovica VIII

konec VIII

konec VIII

konec VIII - začetek IX

sredi IX

Čas cvetenja

srednje zgodaj

srednje zgodaj

srednje pozno

srednje zgodaj

srednje pozno

srednje pozno

srednje zgodaj

zgodaj

Topfirst

Je zgodnja nemška sorta (Čačanska najbolja x Ruth Gerstetter, 1992). Rast je srednje bujna. Rodnost nastopi zgodaj in je srednje velika. Značilno je ozko obiralno okno. Samooplodna sorta. Plod je velik, ovalne oblike in rahlo asimetričen. Barva kože je vijolično modra, barva mesa pa zeleno rumena. Meso je srednje čvrsto do čvrsto, osvežilno in se srednje dobro loči od koščice. Primerna predvsem za svežo porabo. Odporna proti šarki.

Čačanska rana

Srbska sorta (Wagenhajmova x Požegača, 1961) raste bujno. Je samoneoplodna sorta. Primerni opraševalni sorti sta Čačanska lepótica in Stanley. Plod ovalne oblike je srednje velik do velik in ob zrelosti hitro odpade (ozko obiralno okno). Barva kože je modro vijolična, barva mesa pa svetlo rumena. Okus primerno zrelih plodov je sladko kisel, osvežilen. Cepka. Primerna za svežo porabo. Tolerantna na šarko.

Topfive

Topfive je nemška sorta (Čačanska najbolja x Auerbaher, 1986). Lastnik žlahtniteljske pravice je Artevos. Rast je srednje bujna, rodnost pa srednje velika. Je delno samooplodna sorta. Opraševalne sorte so: Čačanska lepótica, Katinka. Plod je srednje velik (35 g), čvrst, sočen, okusen in aromatičen. Pecelj je srednje dolg. Kožica je ob primerni zrelosti temno modra, meso pa zlato rumeno. Cepka. Namizna sorta, ki je primerna tudi za pripravo slaščic. Odporna proti šarki.

Čačanska najbolja

Srbska sorta (Wangenhajms x Požegača, 1961) je v pridelavi od leta 1991. Raste bujno do zelo bujno. Je samoneoplodna sorta. Opraševalni sorti sta Čačanska lepotica in Čačanska rodna. Plod eliptične oblike je srednje velik. Barva kože, ki je srednje debela, je v optimalni zrelosti temno modra, barva mesa pa svetlo rumena. Meso je čvrsto, sočno, kislodolga okusa. Namizna sorta, primerna tudi za predelavo. Tolerantna na šarko.

Valjevka

Srbska sorta (Agen 707 x Stanley, 1959) je v pridelavi od leta 1991. Raste srednje bujno. Samooplodna sorta. Rodnost je velika. Plod je majhen do srednje velik. Kožica je debela, temno modre barve s svetlim poprhom in srednje dolgim do dolgim pecljem. Meso je zeleno rumene do zlato rumene barve, manj sočno, čvrsto, srednje aromatično in kislodolga okusa. Koščica je srednje velika in se dobro loči od mesa. Primerna je tudi za sušenje. Tolerantna na šarko.

Valor

Je kanadska sorta (Imperial Epinense x Grand Duke, 1968). Raste srednje bujno do bujno. Hitro zarodi, nato pa srednje do odlično rodi. Je samoneoplodna sorta. Opraševalna sorta je Stanley. Plod eliptične oblike je srednje velik do velik, vijolično modre barve in s srednje dolgim, tankim pecljem. Cepka. Meso je kislodolga, okusno in aromatično. Primerna za svežo porabo in predelavo. Tolerantna na šarko.

Toptaste

Nemška sorta (Valor x Domača češplja, 1993) raste bujno do zelo bujno. Je samooplodna, kljub temu se priporoča opraševalna sorta (Stanley). Rodnost je redna in velika. Plod je srednje velik do velik, temno modre barve in z mesom zlato rumene barve kislodolkega okusa. Lahko doseže veliko vsebnost suhe snovi in dobro aromo (predelava!). Koščica je velika in se slabo loči od mesa. Pogoste nepravilnosti na kožici ploda, ki se ob peclju hitro naguba, zmanjšujejo primernost za namizno rabo. Tolerantna na šarko.

Jojo

Nemška sorta (Ortenauer x Stanley, 1981) je v pridelavi od leta 1999. Lastnik žlahtniteljske pravice je Artevos. Rast je srednje bujna. Rodnost je velika. Je samooplodna sorta. Plod je velik in ima kratek do srednje dolg pecelj. Kožica je debela, modro vijolične do temno modre barve. Meso je ob primerni zrelosti zlato rumene do oranžno rumene barve, sočno, čvrsto, aromatično in kislodolkega okusa. Primerna za namizno rabo in predelavo. Odporna proti šarki.

MARELICA

Prunus armeniaca L.

Marelica je ena od najzgodnejše cvetočih sadnih vrst. Tveganje za spomladansko pozebo lahko zmanjšamo z izbiro sorte, ki cveti čim pozneje. Za naše klimatske razmere so ustrezne predvsem sorte, ki potrebujejo dolgo vernalizacijo. Sorte s kratko vernalizacijo se ob prvih toplejših dneh 'zbudijo', ponovna ohladitev pa povzroči razpoke na deblu in vejah. Tako nastanejo vstopna mesta za okužbe, kar kasneje pogosto vodi v odmiranje dreves.

Tudi marelica je dovzetna za okužbo z virusom šarke, zato je odpornost ali toleranca pomembna in zelena lastnost. Nekatere izmed sort so proti šarki odporne, druge so tolerantne. Poleg tega je v naboru sadnega izbora tudi nekaj sort, ki te lastnosti nimajo, pa vendar se v naših pridelovalnih razmerah kažejo z robustnostjo, oz. manjšo občutljivostjo.

V sadni izbor so vključene sorte, ki so bile preizkušene v Sloveniji. V njem prevladujejo t.i. tradicionalne sorte s primernimi pomološkimi lastnostmi tudi za predelavo. Seznam A dopolnjujejo sorte iz seznama B, da bi se zagotovilo: i) oploditev samoneoplodnih ali delno samooplodnih sort, ii) vrstenje sort v želenem časovnem okviru.

PODLAGE

Pri marelici se kot podlaga uporabljata dve različici mirabolane (*P. cerasifera* L.): generativna podlaga **sejanec mirabolane** in vegetativna podlaga mirabolana **29C**. V slovenskih razmerah je dala dobre rezultate preizkušanja tudi podlaga **Wavit**® Prudom (*P. domestica* L.). Bujnost dreves na teh podlagah je odvisna od rastnih razmer in od sorte. Na podlagah 29C in Wavit so drevesa šibkejša in bolj izenačena kot na podlagi sejanec mirabolane.

SORTE

Seznam A

BHART*ORANGE RED®
SAN CASTRESE

Čas zorenja

konec VI – začetek VII
konec VI

Čas cvetenja

pozno
srednje zgodaj

Orange red®

Je ameriška sorta (Lasgerdi Mashhad x (Scout x Mc Clure)). Raste bujno. Je samoneoplodna sorta. Opraševalne sorte so: Hargrand, Bergeron, Sefora. Plod je srednje velik, rahlo asimetričen, srednje globok šiv, izbočen vrh ploda. Osnovno oranžno barvo kože deloma prekriva rdeča krovna barva. Je cepka z rumeno oranžnim do oranžnim mesom. Odporna proti šarki.

San castrese

Italijanska sorta je selekcija marelic iz okolice Vezuva. Raste bujno in razprto, rodi pa redno in dobro. Samooplodna sorta je tudi dober opraševalec drugih sort (npr. sorte Aurora). Cveti srednje zgodaj, kljub temu pa zaradi postopnega odpiranja brstov redko v celoti pozebe. Plod okroglo eliptične oblike je srednje velik in povprečnega okusa, običajno brez krovne barve, kar so odlike sorte za predelavo. Meso je svetlo oranžno, srednje čvrsto, aromatično in se od koščice loči srednje dobro do dobro. Tolerantna na šarko.

Seznam B

NINFA*
AURORA®
TOM COT®
PERLA
HARCOT
HARGRAND
PISANA
DEBELI FLOKARJI
PORTICI
BERGERON

Čas zorenja

začetek VI
začetek VI
druga polovica VI
konec VI
konec VI – začetek VII
konec VI – začetek VII
prva polovica VII
prva polovica VII
prva polovica VII
sredi VII

Čas cvetenja

zgodaj
srednje zgodaj
srednje pozno - pozno
pozno
pozno
srednje pozno
pozno
pozno
srednje zgodaj
pozno

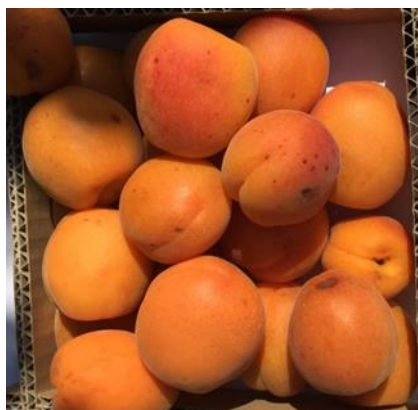
Ninfa

Italijanska sorta (Ouardi x Tyrinthos) je samooplodna. Lastnik žlahtniteljske pravice je CRPV. Ker cveti zgodaj, je primerna le za najboljše sadjarske lege na Primorskem. Tam dozori v začetku junija. Rast dreves je bujna, rodnost pa velika. Plod okroglaste oblike je srednje velik (do 40 g). Krovna barva v obiki pikic prekriva manj kot četrtno ploda. Cepka. Namizna sorta.

Aurora

Izvor sorte ni znan. Rast je bujna, rodnost pa srednja. Primerna predvsem za Primorsko. Je samoneoplodna sorta, ki jo oprašujejo sorte San castrese ali Hargrand. Plod je srednje velik. Kožica je rumeno oranžna, do polovice prekrita s svetlo rdečo krovno barvo. Meso je rumeno oranžno, srednje čvrsto. Cepka. Namizna sorta. Odporna proti šarki.

Tom Cot

Ameriška sorta (Rival x selekcija prosto oprasene sorte Goldrich, ZDA, 1996) je v pridelavi od leta 1989. Je samooplodna sorta, cenjena tudi kot opraševalna sorta drugih sort. Rast je srednje bujna, rodnost je srednja in redna. Plod je okroglast, srednje velik do velik, čvrst in sočen. Cepka. Osnovno oranžno barvo v manjši meri prekriva krovna rdeča barva. Primerna za vse vrste predelave.

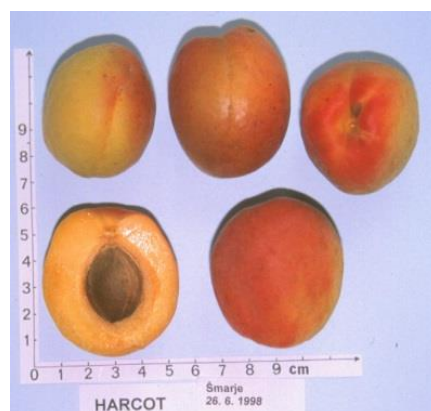
Perla

Je italijanska (prosto oprášena sorta Precoce di Colomer) samooplodna sorta. Rast je srednje bujna, rodnost pa redna in velika. Plod je srednje velik, rahlo asimetričen. Ima srednje globok šiv, gladko kožico in izbočen vrh. Osnovna barva kožice je zeleno rumena do rumena, manj kot četrtno površine prekrita s krovno barvo v obliki pikic. Je cepka z rumenim mesom. Primerna za vse vrste predelave. Proti šarki odporna sorta.

Harcot

Je kanadska sorta (((Geneva x Naramata) x Morden 604) x (Phelps x Perfection), 1977). Raste srednje bujno do bujno. Je samooplodna sorta, priporočljiva pa je opráševalna sorta (npr. Hargrand, Pisana). Plod je srednje velik, čvrst, cepka. Osnovna barva kožice in mesa je oranžno rumena. Do tretjine jo prekriva rdeča krovna barva. Za šarko tolerantna sorta.

Hargrand

Je kanadska sorta. Rast je srednje bujna. Je delno samooplodna sorta, priporoča se opráševalna sorta (npr. Orange red). Rodnost je dobra in redna. Plod je srednje velik do velik. Osnovna barva kožice in mesa je rumeno oranžna, barva mesa pa rumeno oranžna do rumeno oranža. Cepka. Robustna sorta.

Pisana

Italijanska sorta (prosto oprášena Icapì 26/5) je v pridelavi od leta 1991. Rast je srednje bujna. Je samooplodna sorta. Vstop v rodnost nekoliko kasni, nato pa je dobro rodi. Plod ovalne oblike je velik in čvrst. Je cepka z dobro izraženo aromo. Tolerantna na šarko.

Debeli flokarji

Je lokalna briška sorta, katere izvor ni znan. Nekoč je bila najbolj razširjena sorta marelice v Goriških Brdih. Drevo dobro uspeva na toplih legah in peščenih tleh. Samooplodna sorta, ki redko pozebe. Nagnjena je k izmenični rodnosti. Plod je srednje velik, aromatičen, sočen, srednje čvrst in občutljiv. Kožica je oranžno rumene barve in pogosto prekrita z rdečo krovno barvo. Meso oranžne barve se od koščice dobro loči. Predvsem za predelavo.

Portici

Italijanska samooplodna sorta iz okolice Vezuva. Raste srednje bujno in dobro rodi. Plod je velik, rumeno oranžne barve. Deloma ga prekriva rdeča krovna barva. Meso je čvrsto in sočno, dobrega okusa in prijetne arome. Primeren za predelavo.

Bergeron

Je stara samooplodna francoska sorta (naključni sejaneč). Rodnost je dobra in redna, rast pa srednje bujna do bujna. Plod okroglaste oblike je velik, okusen in aromatičen. Cepka. Krovna barva prekriva plod enakomerno ali v obliki pikic vsaj do polovice. Meso je oranžno in polčvrsto. Robustna sorta.

JAGODA

Fragaria x ananassa

Jagoda ostaja v Sloveniji najpomembnejša jagodičasta sadna vrsta, tako po obsegu pridelave kot po tržnem pomenu. Sortna struktura je izrazito dinamična, saj se pridelovalci stalno prilagajajo zahtevam trga, podnebnim razmeram in tehnološkemu razvoju. V zadnjih letih se pomemben del pridelave seli tudi v gojenje na substratih in v zavarovanih prostorih, kjer se posamezne sorte pogosto odzovejo drugače kot v tleh. Sortna življenjska doba je praviloma omejena, saj se le redki genotipi dolgoročno izkažejo kot agronomsko in tržno stabilni. Med takšnimi je sorta Clery, ki je v slovenski pridelavi prisotna že več kot desetletje. Kljub številnim novim genotipom ji po kombinaciji zgodnosti, stabilnosti pridelka in tržne kakovosti plodov še nismo našli ustreznega nadomestka, zato ostaja referenčna sorta za primerjavo novih zgodnjih sort.

SORTE

Skupina enkrat rodnih sort jagod

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Clery
CLERY*	0
DELY *	+2
JOLY*	+4
ASIA*	+4
KLODIA*	+2

Clery* (0)

Clery je zelo zgodnja italijanska sorta (CIV), v pridelavi od leta 2002. Je standardna sorta, ki jo v Evropi pridelujemo v največjem obsegu. Rast je srednje bujna. Pridelek je srednje velik. Plodovi so srednje veliki do veliki, izdolženo stožčasti, pravilno oblikovani od začetka do konca obiranja. Barva plodov je svetleče karminasto rdeča. Povrhnjica je odporna na pritiske in transport. Plodovi so zelo aromatični. Okus je zelo dober. Sorta je primerna za pridelavo v tleh in zunaj tal, v substratih. Rastlina je tolerantna za bolezni korenin.

Dely* (+2)

Dely je enkrat rodna italijanska sorta (CIV), v pridelavi od leta 2010. Rast je srednje bujna, izredno visoka in pokončna. Cvet je srednje velik. Cveti zgodaj in dolgo. Pridelek je majhen do srednje velik. Zori zelo zgodaj, sočasno s standardno sorto Clery. Plodovi so veliki, izenačeni, pravilno srčasto stožčasti, svetleče rdeči, trdni in aromatični. Meso je intenzivno rdeče, enotno obarvano. Čaša je srednje velika. Okus je zelo dober, sladek in skladen. Sorta Dely je zaradi izjemne kakovosti zelo primerna za sajenje v intenzivne nasade. Tolerantna je za bolezni listov in korenin.

Joly* (+3)

Joly je italijanska sorta, v pridelavi je od leta 2005. Je srednje pozna, primerna za osrednje evropski prostor. Primerna je za pridelavo v tunelih in na prostem. Rast je bujna. Plod je velik do zelo velik, stožčasto izdolžen, včasih delno sploščen, intenzivno rdeč in svetleč. Zaradi velikosti plodov se pogosto lomijo peclji, kar privede do prisilnega zorenja. Meso in povrhnjica sta srednje trdni, predvsem pri višjih temperaturah. Meso ima visok delež sladkorja. Je dobrega okusa. Pridelek je srednje velik. Močno je občutljiva za črno pegavost jagod in pepelasto plesen. Odporna je za koreninske bolezni in nizke temperature.

Asia* (+4)

Asia je italijanska sorta, v pridelavi je od leta 2005. Je srednje zgodnja. Primerna je za spomladansko in jesensko pridelavo v tunelih in na prostem, tudi na celinskih območjih. Rast je bujna, je tolerantna na zimsko pozebo in najbolj pogoste koreninske bolezni. Plod je zelo velik, dolge, stožčaste oblike, svetlo rdeč in svetleč. Meso ima visok delež sladkorja. Je odličnega okusa. Je dokaj občutljiva na Colectrotrichum in pepelasto plesen. Plodovi so po obiranju dobro obstojni.

Klodia* (+3)

Klodia je italijanska sorta (CIV). Ker zahteva več nizkih temperatur, je primerna za gojenje v osrednje evropskem prostoru. Rast je srednje bujna.. Cvetovi so v višini listov ali malo pod listi. Je srednje rodna. Zori 2 dni za sorto Clery. Plod je velik do zelo velik, lep, izdolženo stožčast, trden. Povrhnjica je zelo odporna, svetleče rdeča. Notranjost plodu je svetlo rdeča. Je zelo dobrega okusa. Zaradi robustne rasti je dokaj odporna za bolezni in zunanje stresne razmere.

Seznam B

FEDERICA*

ARIANNA*

APRICA*

ELSANTA

SANDRA*

SIBILLA*

LIA*

Število dni od začetka zorenja sorte Clery

+10

+2

+4

+4

+8

+8

+2

Federica* (+10)

Federica je italijanska sorta (CIV), primerna za osrednji evropski prostor, predvsem za celinsko podnebje. Rastline so srednje bujne, robustne in zelo rodne. Cvetovi so večinoma v višini listov ali nekoliko pod njimi. Gre za pozno sorto, ki zori 10 dni za standardno sorto Clery. Plodovi so temno rdeče barve, svetleči in kompaktni, pogosto rahlo ploščate oblike, nepravilne oblike. So čvrsti, dobro prenašajo transport in imajo dobro obstojnost po obiranju. Okus je prijeten in uravnotežen. Sorta je primerna za pridelavo v tunelih in na prostem. Primerna za utrujena zemljišča.

Arianna* (+2)

Arianna je zgodnja sorta (+2 dni glede na Clery), razvita v programu Berrylab. Rastline so robustne, bujne in rodne ter manj občutljive na najpogostejše glivične bolezni, zato so primerne tudi za površine, kjer so jagode že rasle. Plodovi so srednje veliki, stožčasti, čvrsti in svetlo rdeče barve. Odlikujejo jih zelo dober okus in izrazita aroma. Sorta je primerna za pridelavo na prostem ter v zavarovanih prostorih, tako pri jesenskem sajenju v tla kot tudi v intenzivnejših sistemih. Namenjena je svežemu trgu in trgovskim verigam ter priporočljiva za območja srednje in severovzhodne Evrope. Za sajenje so primerni tako frigo kot modulni sadilni materiali.

Aprica* (+4)

Aprica je italijanska sorta (CIV), primerna za osrednji evropski prostor. Rast je pokončna in bujna. Cvetovi so pod listi. Je zelo rodna. Zoreti začne nekaj dni za standardno sorto Clery. Plod je zelo velik, lep, pravilno stožčasto oblikovan. Velikost plodov je zelo izenačena preko celega obiralnega obdobja. Plod je zelo trden in ima dolgo obstojnost. Svetlo in svetlečo barvo doseže tudi pri nižjih temperaturah. Je dobrega, skladnega okusa. Rastlina je robustna, odporna za dež in zato tudi za bolezni, predvsem za pepelasto plesen.

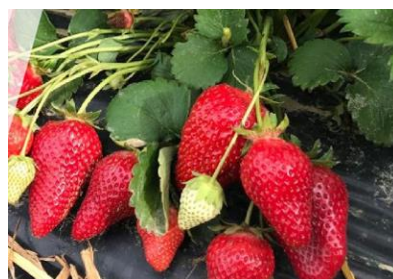
Elsanta (+4)

Elsanta je nizozemska sorta, križanka sort Gorella in Holiday. Skrižana je bila leta 1973 in je v pridelavi od leta 1981. Rast je bujna in odprta. Plodovi so srednje veliki, okroglo srčaste oblike. Površina plodu je živo rdeče barve. Meso je oranžno rdeče, belo žarkasto, topno. Okus je zelo dober, usklajen, sladko kisel. Zori srednje pozno. Občutljiva je za pezebo. Primernejša je za pridelavo na prostem in v zavarovanem prostoru.

Sandra* (-2)

Sandra je zelo zgodnja sorta, primerna za pridelavo v celinskem in subcelinskem podnebju. Rastlina je robustna in močne rasti, tolerantna na večino glivičnih bolezni, nekoliko bolj občutljiva na pepelasto plesen. Rodnost je srednja, vendar stabilna. Plodovi so dolgi, koničasti, svetlo rdeče barve in privlačnega videza. Meso je čvrsto, z dobro konsistenco. Sorta izstopa po zelo dobrem, izrazito sladkem okusu in visoki vsebnosti sladkorjev ter je namenjena predvsem sveži porabi.

Sibilla* (+8)

Sibilla je italijanska sorta (CIV). Ker zahteva več nizkih temperatur, je primerna za gojenje v osrednje evropskem prostoru. Rast je bujna, listi veliki, pokončni. Cvetovi so v višini listov ali malo pod listi. Je zelo rodna. Zori 8 dni za sorto Clery. Plod je velik do zelo velik, lep, izdolženo stožčast, trden. Povrhinja je zelo odporna, svetleče rdeča. Notranjost plodu je svetlo rdeča. Je zelo dobrega okusa. Zaradi robustne rasti je dokaj odporna za bolezni in zunanje stresne razmere. Delno je občutljiva za zelo visoke temperature. Zahteva večje razdalje med rastlinami.

Lia* (+2)

Lia je italijanska sorta, skrižana leta 1996. Je križanka (sel.86.288.1 x Cortina) x Miss. Selekcionirana je bila 1998. V pridelavi je od leta 2006. Sorta je bila leta 2009 iz Sugar Lia preimenovana v sorto Lia. Je srednje bujna, delno pokončna. Priporočeno jo je saditi zgodaj, na zelo bogata tla. Je srednje zgodnja sorta. Zoreti začne nekoliko za sorto Clery. Plod je srednje velik, pravilen, stožčast, zelo trden, svetlo rdeč in svetleč. Meso je trdno, bogato s sladkorji, aromatično in zelo dobro. Sorta je srednje rodna. Občutljiva je za belo listno pegavost, črno pegavost jagod, pepelasto plesen, bakterizo in gnilobo korenin ter na poletne toplotne šoke.

Skupina dvakrat rodni sort jagod

Seznam A

ALBION*

Albion*

Albion je večkrat rodna ameriška sorta (Kalifornija). Rast je srednje bujna, zelo pokončna, kar omogoča gostejše sajenje. Podobna je sorti Diamante. Pridelek je srednje velik. Plod je srednje velik do velik, zelo trden, pravilno stožčasto oblikovan, izdolžen, dobrega in sladkega okusa. Lahko se trga. Barva je zelo intenzivna. Pri visokih temperaturah so plodovi temni. Včasih je barva neenotna. Plodovi so zelo obstojni. Je srednje do zelo občutljiva za črno pegavost jagod. Zelo je odporna za venenje in gnilobo korenin jagode. Primerna je za gojenje v tleh in zunaj tal.

Seznam B

MARA DES BOIS*

MURANO

SAN ANDREAS

Mara des bois*

Mara des bois je večkrat rodna sorta, ki je nastala s križanjem sort (Humi Gento x Ostara) x (Red Gauntlet x Korona) v Franciji. Njen žlahtnitelj je Andre Marionnet. Komercialno so sorto začeli gojiti leta 1991. Rast je pokončna in srednje bujna. Listi so številni. Rodnost je srednje velika. Cveti zgodaj. Cvetna stebila so pod listi. Cvetovi so srednje veliki in zelo številni. Plodovi so majhni do srednje veliki, stožčasto okrogli in pravilno oblikovani. So zelo izenačeni po obliki, velikosti in barvi. Povrhnjica je rdeče oranžna, svetleča. Čaša je srednje velika in prilegajoča. Semena so srednje velika, rumena, rahlo vdrta. Meso je rdeče, topno in sočno. Sredina plodu je delno votla. Okus je izredno dober in skladen. Plod je zelo aromatičen. Sorta je primerna za gojenje v vseh okoljih.

Murano*

Murano je večkrat rodna, italijanska sorta iz programa CIV (Consorzio Italiano Vivaisti). Je nevtralna na dolžino dneva. Za dobro rast in razvoj potrebuje veliko število hladnih ur. Rastlina je bujna in pokončna. Cveteti začne zgodaj in zelo bogato. Cvetna stebila so pokončna. Pridelek je velik. Plodovi so izenačeni v celem obiralnem obdobju. Plod je velik, pravilno stožčasto oblikovan, svetleče rdeč tudi pri višjih temperaturah. Zaradi trdnosti plodu, je obstojnost zelo dobra. Meso je rdeče, v sredini delno votlo. Okus je dober, sladko kisel, izenačen v celem obiralnem obdobju. Sorta je zelo odporna za bolezni. Potrebe po gnojenju z dušikom so majhne. Primerna je tudi za dveletno pridelovanje. Na dveletnih rastlinah je začetek zorenja do 10 dni zgodnejši kot na enoletnih. Primerna je za vse tehnologije pridelave.

San Andreas

San Andreas je večkrat rodna ameriška sorta (University of California Wolskill Experimental Orchard), skrižana leta 2001. Je križanec sorte Albion in selekcije Cal 97.86-1. Je nevtralna na dolžino dneva. Rast je bujna, visoka, gosta, nekoliko poveseva. Izrašča manj pritlik kot npr. pri sorti Albion. Pridelek je zelo velik. Plod je velik, trden, pravilno stožčasto oblikovan. Velikost in oblika sta skozi obiralno sezono nekoliko spremenljiva. Barva plodu je svetlejša od drugih večkrat rodnih sort (npr. Albion). Barva mesa je rdeča. Okus je dober. Sorta je dokaj odporna za pepelasto plesen, črno pegavost jagod (antraknozo), venenje in jagodno koreninsko gnilobo. Ob ustrezni tehnologiji je odporna za pršico. Je malo občutljiva za nizke temperature. V slovenskih pridelovalnih pogojih je bila prvič preizkušena leta 2009, v primerjavi s sortami Portola, Monterey in Diamante. V tistem obdobju se je v pridelavi bolj uveljavila sorta Diamante.

MALINA

Rubus idaeus

Čeprav je površin z malinami v Sloveniji razmeroma malo, ostaja ta sadna vrsta med potrošniki zelo cenjena. Malina je tradicionalna sadna kultura, katere plodovi se uživajo sveži ali predelani v različne izdelke. Zaradi občutljivosti rastlin na bolezni in škodljivce se pridelava vse pogostejše seli v zavarovane prostore, kjer je mogoče zagotoviti bolj nadzorovane razmere in stabilnejši pridelek. V zadnjih letih narašča pomen dvakrat rodnih sort, ki v primerjavi z enkrat rodnimi omogočajo prilagodljivejšo organizacijo pridelave in učinkovitejše obvladovanje določenih bolezni ter škodljivcev. Pridelovalci so zato posodobili tehnologije pridelave, vse bolj se uveljavlja tudi gojenje malin zunaj tal, v substratih. Ob tem se je življenjska doba nasadov skrajšala, saj se maline praviloma sadijo za krajše obdobje, le za nekaj let. Zaradi hitrega tehnološkega razvoja in prilagajanja tržnim zahtevam se sortiment malin hitro spreminja.

SORTE

Skupina enkrat rodnih sort malin

Seznam A TULAMEEN

Število dni od začetka zorenja sorte Tulameen
0

Tulameen (0)

Tulameen je bila skrižana leta 1980 v Kanadi. V pridelavi je od leta 1989. Je križanec sort Nootka x Glen prosen. Rast je bujna in pokončna. Rodne vejice so dolge. Poganjki so brez trnov. Cveti pozno, v drugi polovici maja. Zoreti začne pozno, v drugi polovici junija. Zori zelo dolgo. Pridelek je zelo velik. Plodovi so zelo veliki, dolgi, stožčaste oblike, svetleče rdeče obarvani, trdni in obstojni. Lahko se obira. Odporna je na prenašalce virusa mozaik, delno odporna za koreninsko gnilobo in za pepelasto plesen. Občutljiva je za mraz, sušico malin in sivo plesen poganjkov. Primerna je za strojno obiranje. Zelo je primerna za gojenje v pridelovalnih in ljubiteljskih nasadih.

Seznam B GLEN AMPLE WILLAMETTE

Število dni od začetka zorenja sorte Tulameed
-7
-7

Glen Ample (-7)

Glen Ample je bila skrižana v Veliki Britaniji leta 1978. V pridelavi je od leta 1994. Je sejanec sorte Glen Rosa. Rast je srednje bujna do bujna, pokončna. Poganjki so brez trnov. Cveti srednje pozno, v drugi polovici maja. Zori zgodaj, v sredini junija. Pridelek je velik do zelo velik. Plod je srednje velik do velik, svetlo rdeče barve, okroglo stožčaste oblike in trden. Okus je dober, z močnejše izraženo kislino. Primerna je za svežo uporabo in predelavo. Obiranje je lahko. Za bolezni je srednje občutljiva.

Willamette (-7)

Willamette je ameriška sorta, križanka sort Newburg in Lloyd George. V pridelavi je od leta 1950. Je močne rasti, z veliko pokončno rastočih in s trni obraščenih poganjkov ter s srednje veliko srednje dolgih rodni vejic. Plodovi so srednje veliki, podolgovato koničaste oblike, temno rdeče barve in aromatični. Okus je zelo prijeten, skladen. Zori zgodaj, v sredini junija. Pridelek je srednje velik. Delno je občutljiva za zimsko pozebo in za odmiranje malin ter občutljiva za malinovo sušico.

Skupina dvakrat rodni sort malin

Seznam A

CLARITA

OPTIMA*

ENROSADIRA

Število dni od začetka zorenja sorte Enrosadira

+5

+14

+2

*čas zorenja v prvem obiralnem obdobju (poletno jesensko)

Clarita (+2)

Clarita je dvakrat rodna italijanska sorta (Berryplant). Je zelo bujna, pokončna, s trnastimi poganjki. List je zelo velik, intenzivno zelen. Cveti srednje zgodaj. Pridelek je velik. Plod je velik, svetlo rdeč, trden, okroglo stožčast. Zelo lahko se obira. Je delno odporna za bolezni in škodljivce in zelo odporna za pozebo. Zelo je primerna za pridelovanje z dvema obiralnima obdobjema (zgodnje poletno obiranje in pozno poletno-jesensko obdobje). Primerna je za pridelovanje v tleh in zunaj tal v substratih.

Optima* (+14)

Optima je pozna dvakrat rodna italijanska sorta žlahtniteljskega podjetja Berryplant. Rast je bujna. Sorta z visokim pridelovalnim potencialom, zlasti v poletnem ciklu pridelave. Rastlina je močna in rodna, z nekoliko razvejanimi ter bujnimi poganjki, ki imajo izrazitejše trne. Proti koncu sezone tvori manjši pridelek na enoletnih poganjkih, večji delež pridelka pa doseže v drugem letu rasti. Plodovi so po obliki in aromi podobni sorti Tulameen. So svetlejše barve, ki po obiranju ostaja svetla, ter prijetnega, skladnega okusa. Sorta je primerna za pridelavo dolgih poganjkov (long cane sistem) in se dobro obnese v intenzivnih pridelovalnih sistemih.

Enrosadira (+2)

Enrosadira je dvakrat rodna italijanska sorta žlahtnitelja Gilberta Molarija. V pridelavi je od leta 2008. Rast je bujna, z veliko rodnimi poganjki. Zori zelo zgodnja. Pridelek je velik v obeh obiralnih obdobjih. Prvo obiralno obdobje je proti koncu julija, drugo obiralno obdobje pa v drugem letu v začetku junija. Plod je velik, svetlo oranžno rdeče barve, stožčaste oblike. Okus je srednje dober do dober. Plod je trden, z dobro skladiščno sposobnostjo. Rastlina je tolerantna na glavne bolezni in škodljivce.

Seznam B

SUGANA
REGINA*
AMIRA*
POLKA*

Število dni od začetka zorenja
sorte **Enrosadira**

-2
-2
-2
-2

Sugana (-2)

Sugana je dvakrat rodna švicarska sorta maline, skrižana leta 1999 (Markus Kobelt, Buchs). V pridelavi je od leta 2009. Je potomka sort Autumn Bliss in Tulameen. Rast je pokončna in visoka. Talni poganjki gosto izraščajo, so srednje močni in srednje trnasti. List je srednje velik. Plod je velik, zelo podoben sorti Tulameen, z velikimi plodiči. V zadnjih obiranjih so plodovi manjši in bolj okrogli. Je manj svetleč. Okus je dober, sladko kisel. Je srednje pozen. Na prostem zori od sredine avgusta dalje. Sorta je primerna predvsem za pridelovanje na prvih, letošnjih poganjkih (primocane). Je srednje odporana za koreninsko gnilobo.

Regina* (-2)

Regina je dvakrat rodna italijanska sorta žlahtniteljskega podjetja Berryplant. Rast je bujna. Talni poganjki so delno pokončni in malo trnasti. List je velik. Zori zgodaj, takoj za Amiro. Pridelek je srednje velik. Plod je srednje velik do velik, stožčast do okrogel, svetlo rdeč in zelo obstojen. Plod je sočen, aromatičen in sladkega okusa. Sorta je občutljiva za sušico

Amira* (-2)

Amira je dvakrat rodna italijanska sorta (Berry Plant), križanka med sortama Polka in Tulameen. Je bujna in pokončna. Pridelek je velik. Plod je velik, trden, rdeč in gladek. Okus je zelo dober, skladen. Njena največja prednost je v tem, da zelo dolgo zdrži v hladilnici. V kontrolirani atmosferi tudi dva do tri tedne. V tem času pride do majhnih sprememb barve. Odporna je za nizke zimske temperature in visoke poletne temperature, vendar ne prenaša izjemnih ekstremov v obe smeri. Je delno občutljiva za sušico.

Polka* (-2)

Polka je dvakrat rodna poljska sorta, selekcija naključnih križancev s sorto Autumn bliss. Križanja so bila izvršena 1993. Je srednje bujna. Poganjki so pokončno rastoči, tako da ne potrebujejo opore. Glavna prednost te sorte je zgodnje jesensko zorenje in dobra kakovost plodov. Zori nekaj dni za sorto Autumn bliss. Plodovi so srednje velik do veliki, stožčasti, trdni, kompaktni, primerni za transport. Barva je srednje do temno rdeča. Okus je dober do zelo dober. Plodovi vsebujejo veliko suhe snovi (8,3 % Brix) in biološko aktivnih snovi, predvsem elagične kisline. Primerna je za sveže uživanje in predelavo. Testi so pokazali visoko stopnjo tolerance za sivo plesen poganjkov in plodov.

AMERIŠKA BOROVNICA

Vaccinium corymbosum

Ameriška borovnica je ena najhitreje rastočih sadnih vrst v svetovni pridelavi in potrošnji. V zadnjih letih se je tradicionalno ustaljen sortiment močno posodobil, saj nove sorte vključujejo tako vrstne kot tudi medvrstne križance. Med seboj se razlikujejo po prilagojenosti na različna pridelovalna območja (severna ali južna) ter po času zorenja. Pridelava pri nas poteka na različnih rastiščih, pri čemer sorte pogosto različno izražajo rast, bujnost in rodnost glede na talne in pridelovalne razmere. Sodobne žlahtniteljske smeri sledijo tudi podnebnim spremembam, zato so nekatere nove sorte manj izrazito listopadne oziroma dalj časa ohranjajo listno maso. Hkrati se v zadnjih letih krepí sistem klubske zaščitenih sort, vezanih na licenčne pogodbe in omejen dostop do sadilnega materiala, kar lahko zmanjšuje dostopnost novih genotipov, zlasti za manjše pridelovalce.

SORTE

Seznam A

DUKE	0
DRAPER*	+7
LIBERTY*	+14
ELLIOTT	+28
AURORA*	+30

Število dni od začetka zorenja sorte Duke

Duke (0)

Duke je križanka sort Ivanhoe in Earliblue ter selekcij E-30 in E-11. Rast je bujna. Grm je odprt, drevesast, pokončen, z velikim številom poganjkov. Plod je debel do zelo debel, sploščeno okrogel, trden, prekrit z močnim poprhom. Okus je zelo dober, skladen in blag. Zori zgodaj in zelo sočasno. Pridelek je zelo velik. Primerni so za svežo porabo in zamrzovanje. Sorta je odporna je za nizke spomladanske temperature.

Draper* (+7)

Ameriška sorta, skrižana leta 1990. V pridelavi je od leta 2003. Je križanka sorte Duke in selekcije G751. Rast je bujna, pokončna. Poganjki so zmerno razvejani. Grozd je zelo rahel. Zori zgodaj do srednje pozno in zelo sočasno. Pridelek je zelo velik. Plod je srednje velik, zelo trden. Povrhnjica je trdna in zelo svetla. Okus je dober, blag, z malo kisline. Zelo je odporna za zimski mraz.

Liberty* (+14)

Ameriška sorta, skrižana leta 1991. V pridelavi je od leta 2003. Je križanka sort Brigitta x Elliott. Rast je bujna, pokončna, s številnimi zmerno obraščenimi poganjki. Je srednje pozna sorta. Pridelek je velik in se ga običajno obere v dveh do treh obiranjih. Plod je srednje velik, rahlo sploščen, zelo trden, z modrim poprhom. Okus je zelo dober, srednje kisel. Zelo je odporna za zimski mraz.

Elliott (+28)

Križanka sort (Burlington x ((Dixi x (Jersey x Pioneer))). V pridelavi je od leta 1974. Grm je srednje visoke in pokončne rasti. Plodovi so srednje debeli, zelo trdni, svetlo modre barve z izrazitim poprhom. Okus je dober, rahlo kisel. Zori zelo pozno, 4 tedne za zgodnjimi sortami. Je rodovitna sorta, ki redno rodi. Je delno odporna za monilijo.

Aurora* (+30)

Aurora je sorta ameriškega izvora. V pridelavi je od leta 2004. Je potomka sort Brigitta in Elliott. Rast je visoka, močna, robustna. Poganjki so obrasli z močnimi stranskimi poganjki. Je pozna sorta in zori sočasno ali nekaj dni za sorto Elliott. V naših klimatskih razmerah začne zoreti konec julija. Primerna je za podaljševanje sezone. Zorenje je precej sočasno, saj jo oberemo v 3 do 4 obiranjih. Pridelek je velik. Plod je v povprečju za četrtno večji od plodu sorte Elliott. Je rahlo sploščen, temno moder z majhno in suho pecljevo jamico. Okus je kisel, zato mora biti obrana dobro dozorela (na grmu modra približno 7 dni). Je dokaj odporna na pokanje plodov in zelo odporna za nizke zimske temperature.

Seznam B

CHANDLER

Število dni od začetka zorenja sorte Duke

+8

BLUECROP

+8

DARROW

+16

TOP SHELF ®

+2

BLUE RIBBON ®

+2

MEGAS BLUE ®

+2

Chandler (+8)

Sorta ameriškega izvora, potomka sort Darrow in Berkeley. V pridelavi je od leta 1994. Rast je bujna, pokončna, visoka in široka. Cveti sočasno s sorto Bluecrop. Zori srednje pozno, za sorto Bluecrop. V naših razmerah začne zoreti v prvem do drugem tednu julija. Obdobje zorenja je v primerjavi z drugimi sortami zelo dolgo. Pridelek je velik. Plodovi so zelo veliki, med poznanimi sortami v povprečju največji, trdni, sploščeno okrogli, s srednje izraženim poprhom. Okus je zelo dober. Sorta je v primerjavi z drugimi sortami manj odporna na zimski mraz. Sorta se je v naših klimatskih razmerah pokazala kot zelo občutljiva tudi na spomladansko pozebo, ki se je v zadnjih letih večkrat pojavila. Zaradi veliki in okusnih plodov je zelo primerna za samoobiranje in gojenje v vrtovih.

Bluecrop (+8)

Križanka sort (Jersey x Pioneer) x (Stanley x June). Je v svetu še vedno najbolj razširjena sorta, kljub temu da je v pridelavi od leta 1952. Grm je bujen, širok in visok. Poganjki so številni, zelo dolgi, manj obraščeni s stranskimi poganjki in včasih nekoliko povešeni. Plod je debel, okrogel, do rahlo sploščen, trden, prekrit z obilnim in obstojnim poprhom, zato so svetlo modrega videza. Okus je dober. Zori srednje pozno, od 7 do 10 dni za zgodnjimi sortami. Možne težave zaradi slabega dozorevanja oziroma obarvanja plodov. Rodnost je velika in stalna. Sorta je odporna za zimski mraz in sušo ter delno odporna za bolezni.

Darrow (+16)

Sorta ameriškega izvora (New Jersey). V pridelavi je od leta 1965. Je potomka sort (Wareham x Pioneer) x Bluecrop. Rast je bujna, odprta in pokončna. Poganjki so močni, široki in razvejani. Po času zorenja je srednje pozna do pozna. Zori približno 7 dni pred pozno sorto Elliott. Obira se 4 do 6 krat v sezoni. Poudarek je na prvem obiranju v katerem se obere velik del pridelka. Plod je zelo velik, sploščen, svetlo moder. Okus je dober. Bolj primerna je za blago klimo. Odporna je za monilijo in nekatere viruse.

Top Shelf® (+2)

Top Shelf® je sorta ameriške borovnice iz žlahtniteljskega programa Fall Creek® Genetics™, ki izstopa po zelo velikih, aromatičnih in izjemno čvrstih plodovih. Zori sočasno s sorto Duke. Plodovi so trdi, z odlično skladiščno sposobnostjo in dobro obstojnostjo po obiranju, zato so primerni za daljše transportne poti in zahtevnejše trge. Sorta je v številnih lastnostih primerljiva s sorto Draper, vendar jo presega po bujnosti rasti, velikosti plodov in intenzivnosti okusa. Rastlina je močne rasti, enostavna za obrezovanje ter dosega visoke pridelke že v mladosti, predvsem zaradi nadpovprečne velikosti plodov. Primerna je za komercialne nasade v območjih z višjo potrebo po hladnih urah (High Chill), zlasti tam, kjer zime niso izrazito ostre. Zaradi izjemne kakovosti plodov je zelo zanimiva za evropski veleprodajni trg.

Blue Ribbon® (+2)

Blue Ribbon® je zgodnja do srednje zgodnja sorta ameriške borovnice iz programa Fall Creek® Genetics™, namenjena predvsem svežemu trgu in ročnemu obiranju. Odlikujejo jo visoki pridelki velikih, svetlo modrih in zelo čvrstih plodov z izrazito sladkim, sadnim okusom. Plodovi imajo dobro obstojnost po obiranju in primerno skladiščno sposobnost. Grm je razprte rasti in dobro rodnosti. Sorta je primerna za komercialne nasade v območjih s srednjo do višjo potrebo po hladnih urah (Mid Chill do High Chill), zlasti tam, kjer zime niso izrazito ostre. V različnih okoljskih razmerah se je izkazala kot prilagodljiva in stabilna sorta z izjemno kakovostjo plodov.

Megas Blue® (+2)

MegasBlue je visoko rodna sorta ameriške borovnice, primerna za strojno obiranje. Odlikujejo jo močna rast, zanesljiva rodnost ter koncentrirano obdobje zorenja, kar omogoča učinkovitejšo organizacijo obiranja in nižje stroške pridelave. Plodovi so veliki, temno modri, brez izrazite rdeče obarvanosti na pecljevi strani. Imajo dobro razmerje med sladkorji in kislinami ter so primerni za sveži trg. Sorta zahteva približno 1000 hladnih enot na leto in je bila razvita v ZDA (žlahtnitelj Bob Gabriel). Namenjena je komercialnim nasadom v območjih z zadostno akumulacijo nizkih temperatur.

OREH

Juglans regia L.

Pri lupinarjih poteka zamenjava priporočenih sort nekoliko počasneje kot pri nekaterih drugih sadnih vrstah. Kljub vegetativno razmnoženemu sadilnemu materialu traja juvenilna doba lupinarjev vsaj pet do sedem let, polna rodnost pa se – odvisno od vrste, načina rodnosti in s tem pogojene tehnologije pridelave, nikoli ne začne pred osmim ali desetim letom starosti. Zaradi dolge življenjske dobe (tudi do 50 let in več), pa je preizkušanje sort izjemnega pomena, saj ima sajenje neustreznih sort dolgotrajnejše negativne posledice kot pri vrstah s krajšo življenjsko dobo in hitrejšim obratom sort.

Glavni kriteriji za uvrstitev novih sort oreha v sadni izbor so: pozno brstenje, dobra (lateralna) rodnost, čim manjša občutljivost za bakterijsko črno pegavost in orehovo muho ter kakovostni plodovi. V skupini A so sorte, s katerimi imamo v Sloveniji že dolgoletne dobre izkušnje in jih priporočamo tako tržnim kot tudi ljubiteljskim pridelovalcem orehov. Skupina B pa zajema sorte, ki so dale dobre rezultate v krajšem obdobju preizkušanja ali imajo omejene možnosti za širjenje glede na klimatske pogoje ali pa jih priporočamo predvsem kot dobre oprasovalke sortam iz prve skupine. Katere so izključno oprasovalne sorte je posebej specificirano z oznako (o). Sadni izbor smo dopolnili z domačo sorto Zala in francosko oprasovalno sorto Fertignac.

SORTE

Seznam A

FRANQUETTE

FERNOR®

FERNETTE®

LARA®

ELIT

SAVA

MILA

Čas brstenja

pozen (konec aprila)

pozen (konec aprila)

pozen (konec aprila)

srednje pozen (sredina do konec aprila)

pozen (konec aprila)

pozen (konec aprila)

pozen (konec aprila)

Franquette

Spada med najstarejše francoske sorte. Izvira z območja Isère in je ena izmed najbolj razširjenih sort oreha v svetovnem merilu. Brsti konec aprila. Je srednje do bujne rasti, odporna proti pozebi in malo občutljiva za bakterijsko črno in glivično rjavo pegavost orehov in tudi za orehovo muho. Rodi redno in dobro, ima terminalni način rodnosti. Opraševalke so sorte Meylannaise, Ronde de Montignac in Elit. Plod je srednje velik do velik, podolgovat z izrazito konico in šivom. Luščina je tanka, čvrsta, rahlo brazdasta in lepe svetle barve, izplen jedrca je 42-46 %. Jadrce je zelo svetlo, odličnega okusa in se zlahka izlušči. Zori sredi oktobra. Sadimo jo lahko povsod po Sloveniji.

Fernor®

Je francoski križanec med sortama Franquette in Lara, avtorja Erica Germaina. Brsti zadnje dni aprila. Je odporna na spomladanske pozebe in zelo malo občutljiva za črno in rjavo pegavost orehov. Občutljivost za orehovo muho je majhna do srednja. Drevo je srednje bujne, nekoliko pokončne rasti. Zelo zgodaj zarodi in je zelo rodna, saj rodi na obstranskih brstih. Oprašujeta jo sorti Fernette in Ronde de Montignac. Plod je rahlo podolgovat, srednje velik, z dobro spojeno, svetlo in precej nagrbnčeno luščino. Izplen jedrca je 43-47 %. Jadrce je zelo svetlo, se lepo izlušči in je odlične kakovosti. Zori v prvi polovici oktobra. Sadimo jo lahko povsod po Sloveniji.

Fernette®

Je francoski križanec, potomec sort Franquette in Lara, avtorja Erica Germaina. Brsti konec aprila, zato dobro kljubuje poznim spomladanskim pozebam. Občutljivost za črno in rjavo pegavost oreha ter orehovo muho je majhna. Raste srednje bujno, nekoliko razprostrto. Zarodi zelo zgodaj in redno ter obilno rodi - rodna je večina lateralnih brstov. Opraševalke so Franquette, Ronde de Montignac in Meylannaise. Plod je velik, okroglasto podolgovate, rahlo oglate oblike. Luščina je svetla, gladka in dobro spojena. Jadrce je veliko, nekoliko rjavkasto, ima 46-50 odstotni izplen in se zlahka izlušči. Zori sredi oktobra. Primerna je za celinska in tudi toplejša območja v Sloveniji.

Lara®

Je naključni sejanec ameriške sorte Payne. Odbran je bil v Franciji. Brsti v zadnji dekadi aprila. Je zmerno občutljiva za spomladanski mraz, za bakterijsko pegavost so bolj občutljivi mladi poganjki. Občutljivost za rjavo pegavost je majhna, za orehovo muho pa srednja do velika. Drevo je bujne rasti, razprtega habitusa. Zarodi zelo zgodaj. Rodi na lateralnih brstih, zato je rodnost zelo obilna in redna. Opraševalke so sorte Franquette, Ronde de Montignac, Fernor, Fernette in Meylannaise. Plod je velik, privlačne okroglasto kopaste oblike. Luščina je svetla, gladka, z vmesnimi gubami, izplen jedrca je 45-50 %. Jadrce je svetlo rjavo. Zori konec septembra, v začetku oktobra. Sadimo jo v Primorju, v celinski Sloveniji pa na vinogradniške lege in zgornje dele pobočij.

Elit

Je domača sorta, avtorice Tatjane Hlišč. Brsti konec aprila. Odporna je proti spomladanskim pozebam ter srednje občutljiva za orehovo črno in rjavo pegavost. Občutljivost za orehovo muho je majhna do srednja. Drevo je srednje bujne, nekoliko pokončne rasti. Spada med terminalno rodne sorte. Zarodi zgodaj, rodi redno in zadovoljivo. Opraševalke so sorte Parisienne, Franquette in G-139; delno se lahko opraši tudi sama. Plod je ovalne oblike, srednje velik. Luščina je svetla, gladka in prikupnega videza, izplen jedrca je 42-47 %. Jadrce je svetlo rumeno, okusno in se lepo loči od luščine. Zori sredi oktobra. Primerna je za vsa območja pridelave v Sloveniji.

Sava

Je slovenska sorta, avtorice Anite Solar. Kot sejanec neznanega izvora je bila odbrana iz lokalne poulacije Zdole pri Krškem in preizkušena v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Odžene sredi zadnje dekade aprila, dva dni pred sorto Franquette. Je zelo malo občutljiva do odporna na pozne spomladanske pozebe ter malo občutljiva za orehovo črno in rjavo pegavost in tudi za orehovo muho. Drevo je bujne in čokate rasti, ima razprostrt habitus in gosto obraščeno krošnjo. Oprašujejo jo sorte Ronde de Montignac, Meylannaise, Elit in Parisienne. Ima intermediarni tip rodnosti – rodi na enoletnih poganjkih, ki izraščajo iz dve- in večletnega

lesa. Rodnost je srednja do obilna in zelo redna. Plod je srednje velik do velik. Po obliki je podolgovato oglat in ima gladko, svetlo rjavo luščino, ki je tesno spojena na šivu. Jedrce je svetlo rjavkasto in se lepo izlušči, izplen jedrca je od 40 do 47 %. Zori konec septembra, v začetku oktobra. Primerna je za vsa pridelovalna območja v Sloveniji

Mila

Je nova slovenska sorta, avtorice Anite Solar. Odbrana je bila iz populacije domačega oreha v Zdolah pri Krškem. Dolgoletno preizkušanje je potekalo v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Brsti pozno, dva do štiri dni pred sorto Franquette in ni občutljiva za pozne spomladanske pozebe. Za črno in rjavo pegavost oreha in orehovo muho je malo občutljiva. Rast drevesa je šibkejša do srednje bujna, habitus nekoliko pokončen, obraščenost srednja. Cveti pozno, oprahujejo jo sorte Elit, Meylannaise, Franquette in Parisienne. Ima lateralni tip rodnosti, rodi solidno in redno. Plod je srednje velik do velik, ovalno-eliptične podolgovate oblike z rahlo poudarjeno konico. Luščina je tanka in gladka, čvrsto spojena, s tankim šivom, svetlo rjave barve. Jedrce je svetlo, se zlahka izlušči, izplen je okrog 47 %. Zori v prvi polovici oktobra. Sadimo jo lahko v vrtove in nasade v vseh slovenskih pridelovalnih območjih.

Seznam B

Sorta

PARISIENNE

ADAMS

CHANDLER

KRKA

RUBINA

FERJEAN

ELA

ZALA

MEYLANNAISE (o)

RONDE DE MONTIGNAC (o)

FERTIGNAC (o)

Čas brstenja

pozen (konec aprila)

srednje zgodnj (sredina aprila)

srednje zgodnj (sredina aprila)

srednje zgodnj (sredina aprila)

srednje zgodnj (sredina aprila)

srednje pozen (sredina do konec aprila)

srednje zgodnj (sredina aprila)

pozen (konec aprila)

pozen (konec aprila)

pozen (konec aprila)

pozen (konec aprila)

Parisienne

Je stara francoska sorta z območja Isère. Brsti zadnje dni aprila, zaradi česar je odporna proti spomladanskim pozebam. Za orehovo črno in rjavo pegavost ter orehovo muho je malo občutljiva. Drevo je bujne rasti. Rodnost je terminalna. Zarodi zgodaj in srednje rodi. Opraševalke so sorte Ronde de Montignac, Meylannaise in Elit. Pri nas jo sadimo predvsem kot opraševalko sorte Elit. Plod je okroglasto ovalne oblike, srednje velik do velik. Luščina je nekoliko hrapava in rjavkasta. Jedrce je kakovostno, svetlo rjavo in se zlahka izlušči. Izplen znaša 43-49 %. Zori sredi oktobra. Sadimo jo lahko povsod po Sloveniji.

Adams

Je ameriška sorta. Brsti sredi zadnje dekade aprila. Je malo občutljiva za spomladanski mraz. Za bakterijsko pegavost so občutljivi predvsem plodovi. Občutljivost za rjavo pegavost oreha in orehovo muho je majhna do srednja. Drevo zelo bujno in čokato raste. Rodi tudi na nekaterih lateralnih brstih, zato je rodnost dobra. Opraševalke so sorte Rasna, Ronde de Montignac, Meylannaise in Elit. Plod je velik, okroglasto podolgovat z močnejšim šivom in konico. Luščina je svetla, rahlo razbrazdana, izplen jedrca je 44-47 % in je svetlo rjavkaste barve. Zori v začetku oktobra. Najbolje uspeva na vinogradniških legah, na zgornjih delih pobočij in v Primorju.

Chandler

Je križanec med sorto Pedro in selekcijo UC56-224, vzgojen na kalifornijski univerzi Davis. Odžene v začetku zadnje deкаде aprila, zato je občutljiva za pozen spomladanski mraz. Listi so zelo občutljivi za glivično rjavo pegavost, na bujno rastočih mladikah se rad pojavi bakterijski ožig. Občutljivost za orehovo muho je majhna do srednja. Drevo raste srednje bujno. Zarodi zgodaj in obilno rodi, tudi na večini obstranskih brstov. Opraševalke so sorte Fernor, Fernette, Franquette, Meylannaise in Ronde de Montignac. Plod je velik, podolgovat, z lepo, svetlo in gladko luščino. Izplen jedrca je 44-50 %. Jdrce je svetlo in se dobro izlušči. Zori v prvi polovici oktobra. Primerna je za vinogradniške lege in Primorje.

Krka

Je slovenska sorta, avtorice Anite Solar. Kot sejanec neznanega porekla je bila najdena na domačiji Erjavec v Ivančni gorici in preizkušena v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Odžene do devet dni pred sorto Franquette. Je zelo malo občutljiva za zimski mraz in srednje občutljiva za pozne spomladanske pozebe. Za črno in rjavo pegavost oreha je malo občutljiva, za orehovo muho pa malo do srednje. Raste bujno, drevo je gosto obraščeno, ima rahlo pokončen do razprostrt habitus. Cveti homogamno in se opraši s svojim cvetnim prahom. Oprašujejo jo tudi sorte G-139, Franquette, Parisienne in Fernette. Ima lateralni tip rodnosti, zgodaj zarodi in obilno ter redno rodi. Plod je majhen do srednje velik, prikupne okroglaste oblike. Ima svetlo, rahlo brazdasto luščino, ki je čvrsto spojena na šivu. Jdrce je svetlo, se zlahka izlušči in ima preko 50 odstotni izplen. Zori konec septembra. Dobro bo uspevala na vinogradniških legah, v Primorju in na zgornjih delih pobočij v celinski Sloveniji.

Rubina

Je slovenskega porekla, avtorice Anite Solar. Pod številko 32 je bila odbrana iz populacije sejancev sorte G-139 in preizkušena v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Odžene 7-10 dni pred sorto Franquette. Je zmerno občutljiva za spomladanske pozebe, zimski mraz pa dobro prenaša. Za orehovo črno in rjavo pegavost ter orehovo muho je malo občutljiva. Rast drevesa je srednje bujna, nekoliko pokončna. Ima intermediarni do lateralni tip rodnosti. Rodnost je srednja. Plod je srednje debel do debel, ovalne oblike z gladko, svetlo in dobro spojeno luščino. Posebnost sorte so jedrca atraktivne rubinastordeče barve. Jadrca se dobro izluščijo in imajo 43-47 odstotni izplen. Zori proti koncu septembra. Sorta je zanimiva kot kulinarčna posebnost. V segmentu rdečeplojnih orehov bo zamenjala nemško selekcijo G-1239, ki smo jo doslej razmnoževali v Sloveniji in odžene 10 do 14 dni pred Rubino. Sadimo jo na bolj zavetne mikrolokacije ali na vinogradniške lege ter v Primorje.

Ferjean

Je francoskega porekla, križanka med sortama Grosvert in Lara, avtorja Erica Germaina. Odžene srednje pozno do pozno, 4-6 dni pred sorto Franquette. Je malo občutljiva za spomladanski mraz. Občutljivost za bakterijsko črno pegavost in orehovo muho je majhna, za rjavo pegavost oreha pa srednja. Rast dreves je srednje bujna, ima lateralni tip rodnosti. Zarodi zgodaj ter dobro in redno rodi. Opraševalke so sorte Elit, Parisienne in Fernette. Plod je droben do srednje debel, okroglaste oblike z gladko luščino in izraženim šivom. Jadrce je svetlo, se dobro loči od luščine in jedrnih pregrad. Izplen jadrca je 44-47 %. Zori v začetku oktobra. Primerna je za vsa pridelovalna območja v Sloveniji.

Ela

Je nova slovenska sorta, s križanjem sort Petovio x Elit jo je vzgojila Anita Solar. Preizkušena je bila v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Brsti srednje pozno, do deset dni pred sorto Franquette. Je malo občutljiva za mraz ter črno in rjavo pegavost oreha. Občutljivost za orehovo muho je srednja. Drevo raste srednje do bujno, oblikuje lepo krošnjo in je vitalnega izgleda. Cveti dokaj homogamno in se deloma oprashi z lastnim pelodom. Oprashujejo jo tudi sorte Franquette, Sava, Krka, Fernette, Ronde de Montignac in Rubina. Ima intermediarni tip rodnosti - rodi na močnih enoletnih poganjkih, ki izraščajo iz dve- in večletnega lesa. Rodnost je srednja in redna. Plod je okroglast, majhen do srednje velik, prikupnega videza, z gladko luščino. Jedrca se zlahka izluščijo in imajo 48-55 odstotni izplen. Zori v začetku oktobra. Sadimo jo lahko v vseh klimatskih območjih Slovenije. Prednost naj imajo dvignjene in vinogradniške lege.

Zala

Je nova slovenska sorta, avtorice Anite Solar. Odbrana je bila iz populacije domačega oreha. Dolgoletno preizkušanje je potekalo v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Brsti pozno, dva do štiri dni pred sorto Franquette in je manj občutljiva za pozne spomladanske pozebe. Za črno in rjavo pegavost oreha in orehovo muho je srednje občutljiva. Rast drevesa je srednje bujna do bujna. Cveti srednje zgodaj, oprashujejo jo sorte Franquette, Sava, Krka, Fernette, Ronde de Montignac, Rubina. Ima intermediarni (delno lateralna) tip rodnosti, rodi srednje veliko in redno. Plod je srednje velik, ovalno-eliptične podolgovate oblike. Luščina srednje debela, čvrsto spojena. Jedrce je srednje svetlo, se dokaj zlahka izlušči, izplen je okrog 48 %. Zori v prvi polovici oktobra. Sadimo jo lahko v vseh klimatskih območjih Slovenije.

Meylannaise (o)

Je stara francoska sorta. Brsti konec aprila. Je odporna proti spomladanskim pozebam in malo občutljiva tako za bakterijsko črno kot glivično rjavo pegavost in tudi za orehovo muho. Raste srednje do bujno, ima terminalni tip rodnosti. Rodi redno in srednje. Opraševalke so sorte Franquette, Parisienne, Ronde de Montignac. Pri nas jo sadimo kot opraševalko poznih sort. Ima velik plod, privlačne okroglasto kopaste oblike s svetlo, gladko luščino. Jedrce je svetlo in srednje zapolnjuje luščino, izplen znaša 43-45 %. Zori sredi oktobra. Primerna je za vsa pridelovalna območja v Sloveniji.

Ronde de Montignac (o)

Je stara francoska sorta. Brsti v zadnjih dneh aprila. Je odporna proti spomladanskemu mrazu, zelo malo občutljiva za bakterijsko in glivično pegavost, pa tudi za orehovo muho. Drevo raste nekoliko šibkeje. Rodnost je delno lateralna, stalna in srednja do obilna. Oprašuje jo sorta Meylannaise. Pri nas se sadi zgolj za opraševanje drugih poznih sort. Plod je bolj droben, okroglaste oblike. Luščina je svetlo rjava, precej razbrazdana. Jelderce je svetlo rumeno in s 44-49 odstotnim izplenom dobro napolnjuje luščino. Zori v začetku oktobra. Uspešno jo gojimo povsod po Sloveniji.

Fertignac (o)

Je francoskega porekla. Brsti v zadnjih dneh aprila. Je odporna proti spomladanskemu mrazu. Občutljivost za bakterijsko črno pegavost in orehovo muho je majhna, za rjavo pegavost oreha pa srednja. Rast dreves je srednje bujna, ima lateralni tip rodnosti. Rodnost je stalna in obilna. Oprašuje jo sorta Elit in Ronde de Montignac delno se lahko opraši tudi sama. Sadi se zgolj za opraševanje drugih poznih sort. Nadomešča sorto Ronde de Montignac, saj je pridelek večji in plod bolj atraktiven. Plod je velik, okroglaste do rahlo podolgovate oblike. Luščina je svetlo rjava, precej razbrazdana. Jedrce je zelo svetlo, se lepo izlušči in je odlične kakovosti, izplen jedrca je od 43 do 48 %. Zori v prvi polovici oktobra. Sadimo jo lahko povsod po Sloveniji.

LESKA

Corylus avellana L.

Pri uvajanju novih sort leske dajemo poudarek čim večjemu pridelku, dobrim tehnološkim lastnostim (predvsem izpadanju zrelih lešnikov iz zelene ovojnice), kakovosti plodov ter majhni občutljivosti za lešnikarja, bakterijske bolezni fitoplazme ter leskove pepelovke. V skupini A so sorte, ki jih priporočamo povsod po Sloveniji za tržno pridelavo lešnikov. V skupini B pa so sorte, ki jih sadimo kot izbrane opraševalke sort iz prve skupine ali sorte, ki jih je potrebno še dodatno preizkusiti v proizvodnih nasadih. To skupino smo dopolnili z ameriško sorto Jefferson.

SORTE

Seznam A

TONDA DI GIFFONI

ENNIS

DARIA

MERVEILLE DE BOLLWILLER

RICCIA DI TALANICO

Tonda di Giffoni

Izvira iz osrednje Italije. Raste bujno, v mladosti nekoliko pokončno, kasneje se krošnja lepo razpre. Gojimo jo lahko kot grm, zelo dobro se obnese tudi v drevesni gojitveni obliki. Zarodi zgodaj, rodi dobro in redno. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico je zelo malo občutljiva. Cveti in brsti zgodaj. Dobro jo oprašujejo sorte Tonda gentile Romana, Pauetet in Nocchione, delno tudi Fertile de Coutard in Segorbe. Izpadanje zrelih lešnikov iz zelene ovojnice je srednje do popolno. Plod je srednje debel, kalibra 17-22 mm, okrogel z izrazito vzdolžno brazdo. Luščina je tanka, lepo rjava z vzdolžnimi svetlejšimi prižami. Jedrce je okroglasto srčasto s srednje kompaktno povrhnjico (testo), ki se pri praženju popolnoma odlušči. Izplen jedrca je 44-48 %. Zori v začetku septembra.

Ennis

Je ameriška sorta. Raste šibko do srednje bujno, razvije gosto krošnjo. Lepo uspeva tako v grmasti kot drevesni gojitveni obliki. Rodi dobro in redno. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico je malo občutljiva. Cveti in brsti pozno. Opraševalke so sorte Butler, Pauetet, Cosford, Merveille de Bollwiller in Corabel. Plod je velik, kalibra 20-24 mm, ovalno okrogle oblike. Ko dozori, skoraj vedno izpade iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, prikupnega videza, svetle lešnikove barve s temnejšimi vzdolžnimi prižami in svetleča. Jedrce je ovalno zašiljeno z mestoma debelejšo a gladko testo, ki se pri praženju slabše odlušči. Izplen jedrca je 43-45 %. Zori sredi septembra.

Ena najboljših namiznih sort.

Daria

Je italijanska sorta, vzgojena na torinski univerzi s križanjem sort Tonda gentile delle Langhe in Cosford. Raste srednje bujno in srednje pokončno, v obliki grma ali drevesa. Rodi zelo dobro. Je precej občutljiva za leskovo brstno pršico in dokaj odporna proti lešnikarju. Cveti in brsti srednje zgodaj. Oprašujeta jo sorti Istrska dolgoplodna leska in Pauetet. Plod je srednje velik, kalibra 16-20 mm, okrogle in zelo izenačene oblike. Ko je zrel, vedno izpade iz zelene ovojnice. Tudi jedrce je okroglasto in ima tanko in gladko testo. Izplen jedrca je okrog 48-52 %. Zori konec avgusta do začetka septembra.

Marveille de Bollwiller = Halska leska

Je neznanega, morda francoskega morda nemškega izvora. V Ameriki je poznana pod imenom Hall's Giant, v Nemčiji pa kot Hallesche Riesen in Wunder aus Bollwiller. Pri nas jo že desetletja gojimo pod imenom Halska leska. Raste zelo bujno in pokončno. Gojimo jo lahko kot grm ali drevo. Rodnost je srednja. Odporna je proti leskovi brstni pršici in srednje občutljiva za lešnikarja. Cveti in brsti pozno. Najpogosteje jo sadimo kot opraševalko Istrske dolgoplodne leske in številnih drugih sort. Če jo sadimo kot vodilno sorto, jo kombiniramo z opraševalkami, kot so Butler, Ennis, Segorbe, Pauetet, Fertile de Coutard in Cosford. Plod je velik, kalibra 18-24 mm, značilne stožčaste, rahlo podolgovate oblike. Izpadanje iz zelene ovojnice je srednje. Luščina je debelejša, svetlorjave do rdečkaste barve. Jedrce je podolgovato, rahlo zašiljeno. Ima

tanko, mestoma odebeljeno testo, ki popolnoma odstopi ob praženju. Izplen jedrca je 38-40 %. Zori v drugi dekadi septembra. Spada med namizne sorte.

Riccia di Talanico (Riccia di Roccarainola)

Izvira iz Italije. Raste bujno. Oblikujemo jo kot grm, dobro uspeva tudi v drevesni gojitveni obliki. Zarodi zgodaj in obilno rodi. Za lešnikarja je malo občutljiva in skoraj odporna proti leskovi brstni pršici. Cveti in brsti srednje do pozno. Opraševalke so sorte Tonda gentile Romana, Negret in Campanica. Plod je srednje debel, okroglo ovalne oblike s tanko luščino svetlo lešnikove barve. Izpadanje zrelih lešnikov iz ovojnice je zelo dobro. Jedrce je okroglasto in ima tanko testo, ki pri praženju lepo odstopi. Izplen jedrca je 48-51 %. Zori v prvi dekadi septembra. Kljub temu da se v Italiji večinoma uporablja kot opraševalna sorta pa smo jo na Seznam A uvrstili zaradi zelo zgodnjega vstopa v rodnost, obilne rodnosti in kakovostnih plodov.

Seznam B

ISTRSKA DOLGOPLODNA LESKA
ISTRSKA OKROGLOPLODNA LESKA
FERTILE DE COUTARD
FERCORIL-CORABEL®
BUTLER
LEWIS
CLARK
TONDA PACIFICA®
UNITO 119
SEGORBE
TONDA GENTILE ROMANA
TONDA GENTILE DELLE LANGHE
NEGRET
PAUETET
FERIALE®
FERWILLER
JEFFERSON

Istrska dolgoplodna leska (Istrska debeloplodna leska)

Izvira iz hrvaške Istre in je dobro udomačena v Sloveniji. Raste srednje bujno do bujno in ima značilen razprt, rahlo povešav habitus. Največkrat jo gojimo kot grm. Rodi zelo obilno. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico je malo občutljiva. Zelo je občutljiva za leskovo pepelovko ter fitoplazme, zato je bila premeščena na seznam B. Cveti in brsti srednje zgodaj. Opraševalke so Rimska, Halska, Istrska okrogloplodna in Landsberška dolgoplodna leska. Plod je velik in podolgovat, kalibra 20-24 mm. Ob zrelosti ne izpade iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, privlačne lešnikove barve. Jedrce je podolgovato s poudarjeno konico in tanko ter gladko testo, ki pri praženju v celoti odstopi. Izplen jedrca je 39-43 %. Zori v drugi polovici septembra. Spada med namizne sorte.

Istrska okrogloplodna leska

Izvira iz hrvaške Istre. Je srednje bujne do bujne rasti, Rodnost je srednja. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico ni posebno občutljiva. Omenjamo jo samo kot dobro opraševalko za Istrsko dolgoplodno lesko. Plod je srednje velik do velik, kalibra 18-20 mm, okroglaste oblike. Izpadanje zrelih lešnikov iz ovojnice je srednje. Luščina je srednje debela, prikupne temnejše lešnikove barve z rahlimi prižami. Jedrce je okroglasto s tanko testo. Izplen jedrca je 42-45 %. Zori konec avgusta, v začetku septembra.

Fertile de Coutard (Barcelona, Castanyera)

Poreklo ni povsem znano: morda je francoska sorta, morda ameriška, odbrana iz neke španske populacije. Zelo bujno raste in obilno rodi. Gojimo jo kot grm ali drevo. Je nekoliko bolj občutljiva za lešnikarja in malo za leskovo brstno pršico. Cveti in brsti zgodaj. Opraševalke so sorte Gunslebert, Merveille de Bollwiller, Segorbe, Negret, Pauetet in Corabel. Plod je velik, kalibra 19-25 mm, široko okroglast. Luščina je razmeroma debela, temno kostanjeve barve in brez leska. Izpadanje zrelih lešnikov iz zelene ovojnice je skoraj popolno. Jedrce je okroglo konične oblike s tanko in temno testo, ki se srednje dobro lušči po praženju. Izplen jedrca je 42-46 %. Zori sredi septembra.

Corabel (Fercoril-Corabel)®

Je naravni sejanec sorte Fertile de Coutard, francoskega izvora. Raste zelo bujno in precej pokončno, oblikuje lepo drevo ali tudi grmasto krošnjo. Rodi srednje do obilno. Je dokaj odporna proti leskovi brstni pršici in srednje občutljiva za lešnikarja. Cveti in brsti zelo pozno. Najbolje jo oprašuje sorta Merveille de Bollwiller, delno tudi sorti Pauetet in Fertile de Coutard. Plod je zelo velik, kalibra 18-24 mm, okroglaste oblike in atraktivnega izgleda. Ko je zrel, izpade iz zelene ovojnice. Luščina je lepe temno rdečkastorjave barve z rahlimi prižami. Jedrca so okroglasta s srednje kompaktno testo, ki se srednje dobro praži. Izplen jedrca je do 43-48 %. Zori v drugi dekadi septembra.

Butler

Je neznanega porekla. Prvi so jo začeli gojiti v Oregonu, ZDA, od koder se je razširila v Eropo. Raste zelo bujno. Gojimo jo kot grm ali drevo pokončnega habitusa. Rodi redno in obilno. Za leskovo brstno pršico je precej občutljiva, za lešnikarja pa zelo. Cveti in brsti zelo pozno. Oprašujejo jo sorte Fertile de Coutard, Puetet, Merveille de Bollwiller, Ennis in Segorbe. Plod je velik, kalibra 19-22 mm, valjaste oblike, privlačnega videza. Ko je zrel, lepo izpade iz zelene ovojnice. Luščina je svetleče temno rjave, rahlo rdečkaste barve. Jedrce je podolgovato oglati z dokaj kompaktno testo, ki po praženju skoraj v celoti ostane na jedrcu. Izplen jedrca je do 43-47 %. Zori v prvi polovici septembra.

Lewis

Je križanka med OSU17.028 (Barcelona x Tombul Ghiaghli) in Willamette, vzgojena na Univerzi Oregon, ZDA, kjer jo vedno gojijo kot drevo na srednje visokem deblu. Raste srednje bujno, zarodi zgodaj in dobro rodi. Je malo občutljiva za lešnikarja in nekoliko bolj za leskovo brstno pršico. Cveti in ozeleni srednje pozno. Priporočeni opraševalni sorti sta Tonda di Giffoni in Halska leska. Plod je okroglast, srednje velik do velik, kalibra 18-22 mm, izenačen po obliki. Ob zrelosti vedno izpade iz zelene ovojnice. Luščina je nekoliko rdečkastorjava, rahlo prižasta, s sivim poprhom na konici. Jedrce je okroglo, izenačene oblike in ima tanko testo, ki pri praženju lepo odstopi. Izplen jedrca je 45-50%. Zori sredi septembra.

Clark

Je križanka med sortama Tombul Ghiaghli in Willamette, vzgojena na Univerzi v Oregonu. Rast je šibkejša do srednje bujna. Običajno jo gojijo v obliki kotlaste krošnje na srednje visokem deblu. Zarodi zgodaj, rodi obilno. Je skoraj neobčutljiva za lešnikarja in zelo malo za leskovo brstno pršico. Cveti in brsti srednje pozno. Oprašujejo jo Halska leska, Istrska dolgoplodna leska, Negret in Puetet. Plodovi so okrogli, izenačeni po obliki, drobnejši do srednje debeli, kalibra 16-18 mm. Ko dozori, stoddostno izpadejo iz zelene ovojnice. Luščina je rjavorumenkasta z rahlim sivim poprhom na konici. Jedrce je okroglo, s tanko in gladko testo, ki pri praženju lepo odstopi. Izplen jedrca je 48-52%. Dozori v prvi polovici septembra.

Tonda Pacifica®

Kot križanka med Tonda gentile delle Langhe in OSU 23.024 izvira iz žlahtniteljskega programa Univerze Oregon, ZDA. Raste srednje bujno in razvije širok, nizek grm ali drevo. Rodnost je zelo dobra. Cveti zgodaj, brsti srednje zgodaj. Priporočene opraševalne sorte so Segorbe, Halska leska, Pauetet in Negret. Razvije veliko moških socvetij, zaradi česar je tudi sama dobra opraševalka. Plod je srednje velik, kalibra 17-19 mm, pravilne okroglaste oblike. Luščina je tanka, svetlo rjava do rahlo rumenkasta z nežnimi temnejšimi prižami. Jedrce je okroglo z nekoliko debelejšo testo, ki se srednje dobro odlušči pri praženju. Izplen jedrca je 46 %. Zori v drugi dekadi septembra.

Unito 119

Je križanka med sortama Tonda gentile delle Langhe in Cosford z Univerze Torino v Italiji. Bujno raste, gojimo jo lahko kot grm ali tudi drevo. Rodi zelo dobro. Je malo občutljiva za leskovo brstno pršico in srednje za lešnikarja. Cveti in brsti srednje zgodaj. Oprašujejo jo sorte Tonda gentile Romana, Negret, Pauetet in Fertile de Coutard. Plod je okrogel in drobnejši do srednje velik, kalibra 16-18 mm. Ko je zrel, vedno izpade iz zelene ovojnice. Okroglo jedrce ima tanko testo, ki se odlično praži. Izplen jedrca je 48-50 %. Zori v prvi dekadi septembra.

Segorbe

Je najverjetneje španskega izvora. Raste zelo bujno, pokončno, dobro uspeva v obliki drevesa, pa tudi grma. Zgodaj zarodi in dobro rodi. Za lešnikarja je malo občutljiva in nekoliko bolj za leskovo brstno pršico. Cveti in brsti pozno. Opraševalke so sorte Fertile de Coutard, Tonda di Giffoni, Butler, Ennis, Merveille de Bollwiller, Pauetet in Corabel. Plod je drobnejši do srednje debel, kalibra 14-19 mm, okroglasto podolgovate oblike. Zreli lešniki lepo popadajo iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, svetlo rjava in svetleča. Jedrce je okroglasto ovalno s tanko testo, ki se pri praženju odlušči. Izplen jedrca je do 40-45 %. Zori sredi septembra.

Tonda Gentile Romana (Tonda Gentile di Viterbo)

Je stara italijanska sorta. Raste srednje bujno, nekoliko razprostrto. Gojimo jo kot grm ali drevo. Rodi dobro in redno. Je malo občutljiva za lešnikarja in skoraj odporna proti leskovi brstni pršici. Cveti in brsti srednje pozno. Opraševalke so sorte Tonda di Giffoni, Riccia di Talanica in Mortarella. Plod je droben do srednje debel, kalibra 14-18 mm, okrogle oblike. Izpadanje zrelih plodov iz zelene ovojnice je popolno. Luščina je tanka, kostanjeve barve z rahlimi vzdolžnimi progami. Jedrce je okroglo s tanko testo, ki se slabše praži. Izplen jedrca je 44-47 %. Zori v začetku septembra.

Tonda Gentile Delle Langhe

Je stara severnoitalijanska sorta. Raste srednje bujno. Dobro uspeva kot grm, pa tudi kot nekoliko pokončno drevo. Rodnost je povprečna, plodovi pa zelo kakovostni in cenjeni v slaščičarski industriji. Je precej občutljiva za leskovo brstno pršico in dokaj odporna proti lešnikarju. Je zelo občutljiva na leskovo pepelovko. Cveti in brsti zelo zgodaj. Oprašujeta jo sorti Cosford in Negret. Plod je drobnejši do srednje debel, kalibra 14-20 mm in skoraj pravilne okrogle oblike. Ko je zrel, izpade iz zelene ovojnice. Luščina je tanka, bleščeče svetlo rjave barve. Jedrce je okroglo s tanko testo, ki se pri praženju popolnoma odlušči. Izplen jedrca je 44-47 %. Zori že konec avgusta.

(Tonda Gentile del Piemonte, Piemontska leska)

Negret

Je stara sorta španskega izvora. Raste šibko do srednje bujno in dobro rodi. Gojimo jo v obliki drevesa, normalno uspeva tudi kot grm. Za lešnikarja je srednje občutljiva in precej odporna proti leskovi brstni pršici. Cveti in brsti srednje zgodaj. Opraševalke so sorte Tonda di Giffoni, Gunslebert, Fertile de Coutard in Segorbe. Plod je drobnejši, kalibra 13-18 mm, rahlo podolgovat. Ko je zrel, skoraj vedno izpade iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, temnejša z vzdolžnimi prižami in sivkasto konico. Jedrce je okroglasto ovalno s srednje kompaktno testo, ki ob praženju lepo odstopi. Izplen jedrca je do 45-47 %. Zori v drugi dekadi septembra.

Pauetet

Je naravni sejanec španskega izvora. Raste nekoliko pokončno in zelo bujno. Običajno jo oblikujemo v lepo drevesno krošnjo, dobro raste in rodi tudi kot grm. Rodi redno in zelo dobro. Je malo občutljiva za leskovo brstno pršico in srednje za lešnikarja. Cveti in brsti srednje zgodaj. Opraševalke so sorte Segorbe, Tonda di Giffoni, Butler, Ennis, Merveille de Bollwiller in Corabel. Plod je droben, kalibra 13-17 mm, okroglasto podolgovate oblike. Izpadanje zrelih plodov iz zelene ovojnice je popolno. Luščina je privlačne temno rjave barve z izraziti sivim poprhom na konici. Jedrce je okroglo s temno, kompaktno testo, ki se odlično praži. Izplen jedrca je 46-50 %. Zori v prvi dekadi septembra.

Feriale®

Je francoskega sorta. Vzgojil jo je Eric Germain na INRA Bordeaux, s križanjem sort Imperial de Trebizonde in Butler. Raste bujno in ima rahlo pokončen habitus. V Franciji jo gojijo v obliki drevesa na srednje visokem deblu. Normalno uspeva tudi v obliki grma. Zarodi zgodaj in obilno rodi. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico je malo občutljiva. Cveti srednje pozno, olista srednje do pozno. Oprašuje jo Tonda di Giffoni, delno tudi Istrska dolgoplodna leska. Plod je velik, kalibra 19-24 mm, okroglaste, nekoliko sploščene oblike. Ima temnejšo rdečkastorjavo luščino z rahlimi prižami. Jedrce je okroglasto, z gladko testo, ki lepo odstopa pri praženju. Izplen jedrca je 42 do 45 %. Zori v začetku septembra.

Ferwiller®

Je francoskega porekla. Eric Germain jo je vzgojil na INRA Bordeaux s križanjem sort Merveille de Bollwiller x Tonda gentile Romana. Rast grma je bujna, habitus je srednje pokončen. Cveti pozno, olista zelo pozno. Razvije obilo moških socvetij, zaradi česar jo v Franciji sadijo predvsem kot opraševalno sorto pozno cvetočih sort kot so Butler, Ennis in Corabel. Rodnost je solidna, manj kot 1 % plodov je napadenih od lešnikarja. Plod je srednje velik s povprečno maso 2,6 g in maksimalnim kalibrom 20,7 mm. Oblika je okroglasta, rahlo podolgovata z velikim, kvadratasto oblikovanim hilumom. Luščina je tanka, svetle lešnikove barve z rahlo izraženimi prižami. Celi

lešniki in tudi jedrca so lepo izenačeni po obliki, izplen jedrc je 42-44 odstoten. Episperm je tanek, samo mestoma nekoliko debelejši in vlaknast. Plodovi zorijo v prvi plovici septembra.

Jefferson

Je ameriškega porekla. Vzgojena je bila na Univerzi v Oregonu leta 2009. Je prva sorta v sadnem izboru, ki je odporna na karantenski škodljivi organizem črna bulavost leske, ki jo povzroča gliva *Anisogramma anomala*, ki na srečo pri nas še ni prisotna. Rast grma je srednje bujna, habitus je dokaj razprostrt. Cveti srednje pozno, olista zelo zgodaj. Razvije srednje veliko moških socvetij. Oprašujejo jo sorte: Theta, Eta, Gamma, Segorbe, Tonda di Giffoni, Halska leska, Pauetet in Negret. Rodnost je velika, je srednje dovzetna na lešnikarja. Plod je okroglast in srednje velik do velik s povprečno maso 3 g. Luščina je srednje debela, svetle lešnikove barve z rahlo izraženimi prižami. Celi lešniki in tudi jedrca so lepo izenačeni po obliki, izplen jedrc je okoli 30 odstoten. Povprečna masa jedrca je 1,0 g. Episperm je tanek, samo mestoma nekoliko debelejši in vlaknast. Plodovi zorijo v začetku septembra.

KOSTANJ

Castanea x sativa Mill.

Pri kostanju želimo sorte tipa maron, z velikimi in kakovostnimi plodovi, dobro rodnostjo ter čim manjšo občutljivostjo za kostanjevega raka in kostanjevo šiškario. V skupini A so sorte, ki so dale najboljše rezultate v dolgoletnem preizkušanju in jih priporočamo za sajenje v nasade in vrtove, v skupini B pa tiste, ki so manj razširjene in jih pri nas razmnožujemo v zelo omejenem obsegu. V skupino B smo dodali novo slovensko selekcijo Kozjak.

SORTE

Seznam A

MARSOL

MARAVAL

BOUCHE DE BETIZAC

PRECOCE MIGOULE

MARIGOULE

Marsol

Je naravni križanec med evropskim in japonskim kostanjem (*Castanea sativa* x *Castanea crenata*). Drevo je bilo najdeno v francoskem departmaju Ardeche, dokončno so ga odbrali na inštitutu INRA. Raste zelo bujno, precej pokončno in se razmeroma redko obršča. Je manj občutljiv za kostanjevega raka in črnilavko, odporen proti spomladanskemu in jesenskem mrazu ter zelo občutljiv za kostanjevo šiškario. Cveti zgodaj. Oprašujejo ga sorte Precoce Migoule, Bournette in Marigoule. Zarodi zgodaj in srednje ter redno rodi. V ježici sta največkrat dva normalno razvita plodova, ki sta okroglasto trikotne oblike in svetleče rdečkasto rjave barve. Povprečna teža plodov je 13 - 15 g (80 - 67 plodov v kg). Plodovi so v glavnem monoembrionalni z majhno stopnjo zajedanja semenskega ovoja (teste) v jedro. Zorijo v začetku oktobra.

Maraval

Je naravni hibrid evropskega in japonskega kostanja z območja Lalevade d'Ardeche v Franciji. Drevo je šibkejše do srednje bujne, rahlo razprte rasti. Je občutljiv za kostanjevega raka, odporen proti spomladanskemu mrazu, dokaj odporen proti črnilavki in srednje občutljiv za kostanjevo šiškarico. Cveti srednje zgodaj. Oprašujeta ga sorti Precoc Migoule in Marigoule. Rodnost je srednja. V ježici sta eden ali dva normalno razvita ploda, redkeje trije. Plod je zelo velik, v povprečju tehta 15 - 17 g (67 - 59 plodov v kg). Je široko eliptično trikotne oblike, svetleče, temno rjavo rdečkaste barve z rahlimi prižami. Najmanj 95 % plodov je monoembrionalnih. Testa se zelo šibko zajeda v jedro. Zori v drugi dekadi oktobra.

Bouche de Betizac

Je francoski križanec med sorto Bouche Rouge (*C. sativa*) in japonskim kostanjem (*C. crenata*, CA04), vzgojen na inštitutu INRA Malemort-sur-Corrèze. Raste bujno, v mladosti dokaj pokončno, kasneje se krošnja razpre. Je občutljiv za spomladanske pozebe. Občutljivost za kostanjevega raka je manjša, proti kostanjevi šiškarici je odporen. Brsti in cveti razmeroma zgodaj. Opraševalke so sorte Précoc Migoule, Maraval in Marsol. Zarodi zgodaj, rodi zelo dobro in redno. Običajno razvije dva normalna ploda v ježici. Plod je zelo velik, ploščat, široko eliptične oblike, z velikim hilumom, v povprečju težak okrog 16 g (60-65 plodov v kg). Lupina je privlačne temno rdečkasto kostanjeve barve. Povrhnjica se zelo šibko zajeda v jedro. Monoembrionalnih je 80 - 90 % plodov. Zorijo konec septembra.

Precoce Migoule

Je naravni hibrid med evropskim in japonskim kostanjem. Z metodo pozitivne množične selekcije so ga našli v departmaju Corrèze v Franciji. Drevo je srednje do šibke rasti, pokončnega habitusa in redko obraščeno. Rodi dobro do zelo dobro. Je srednje občutljiv za kostanjevega raka in kostanjevo šiškarico. Brsti zgodaj, cveti srednje zgodaj. Oprašujejo ga sorte Maraval, Marigoule in Marsol. Sam je dober opraševalec številnih sort. V ježici so dva do trije normalno razviti plodovi. Plod je velik, trikotno eliptične oblike, svetlo mahagonijeve barve, težak 12 – 15, največ 18 g (65-80 plodov v kg). Zajedanje teste v jedro je srednje, sicer pa je notranja kakovost plodov nekoliko slabša, saj je lahko do 40 % plodov polioembrionalnih. Zorijo konec septembra.

Marigoule

Je francoska sorta, nastala z naravnim križanjem med evropskim in japonskim kostanjem. Našli so ga v nasadu Migoule na območju departmaja Corrèze, od tod tudi ime (Marron iz Migoula). Na globokih, z organsko snovjo bogatih tleh drevo bujno raste, ima rahlo pokončen habitus in je srednje gosto obraščeno. Je malo občutljivo za kostanjevega raka in srednje za kostanjevo šiškarico. Dobro prenaša zimski mraz. Brsti in cveti srednje do pozno. Oprašujejo jo sorte Precoce Migoule, Maraval in Marsol. Rodnost je dobra. V ježici so dva do trije normalno razviti plodovi z značilnostmi marona: težki so od 15 do 18 g (55-67 plodov v kg), po obliki široko eliptični z dolgim in širokim hilumom. Lupina je temno mahagonijeve barve in se sveti. Testa se zelo šibko zajeda v jedro, ki je ponavadi monoembrionalno. Zori v začetku oktobra.

Seznam B

COLOSSAL

AVBAR

KOZJAK

Colossal

Evrojaponski križanec, vzgojen na začetku 20. stoletja v Kaliforniji, ZDA. Avtor F. Gillet. Raste srednje bujno. Habitus je rahlo razprostrt, poganjki gosto obraščeni. Rodni sta lahko več kot dve tretjini enoletnih poganjkov, zato je rodnost dobra. Je srednje občutljiv za kostanjevega raka in kostanjevo šiškario. Cveti in brsti razmeroma zgodaj. Za dobro opraševanje ga sadimo skupaj s sortami Precoce Migoule, Marsol ali Marigoule. V ježici so dva do trije normalno razviti plodovi, ki ob zrelosti lepo izgledajo. Težki so od 14 do 16 g in imajo vsaj 62-71 plodov v kg. Plodovi so široko ovalne do okroglaste oblike. Lupina je rdečkastorjava z rahlimi prižami. Jedro je zelo redko zgrajeno iz dveh embrijev. Povrhnjica je nekoliko debelejša, a se zelo šibko zajeda v jedro. Zori zgodaj, konec septembra.

Avbar

Je slovenska selekcija. Odbrali smo jo iz populacije avtohtonega kostanja v kraju Golobinjek pri Mirni peči in jo spremljamo na Poskusnem polju za lupinarje v Mariboru. Drevo raste srednje bujno, ima lep habitus in gosto obraščeno krošnjo. Doslej je pokazalo tolerantnost na kostanjevega raka in tudi na kostanjevo šiškario. Ozeleni in cveti nekoliko pred evrojaponskimi križanci. Za opraševanje sta primerni sorti Marsol in Precoce Migoule. Zarodi zgodaj. V ježici sta običajno po dva normalno razvita ploda, ki sta srednje velika do velika, s povprečno težo 12,7-14,3 g (70-80 plodov v 1 kg). Po obliki so okroglasti do široko eliptični z dolgim in širokim hilumom. Na rdečkasto-črnikastorjavi lupini so lepo vidne vzdolžne priže. Jedro je najpogosteje monoembrionalno, zajedanje povrhnjice v jedro je šibko do srednje. Plodovi dozori v začetku oktobra.

Kozjak

Slovenska selekcija kostanja. Iz avtohtone populacije jo je odbrala Anita Solar. Mlado drevo raste počasi in dokaj šibko. Kasneje se rast okrepi. Krošnja je gosto razraščena, z močnimi ogrodnimi in primarnimi vejami ter kratkimi in čokatimi enoletnimi rodniimi poganki. Zarodi zgodaj in obilno podobno kot znani evro-japonski križanci. Brsti in cveti razmeroma pozno. Za opraševanje sta primerni sorti Marsol, Maraval in Precoce Migoule. V ježici sta običajno po dva normalno razvita ploda, ki sta srednje velika do velika, s povprečno težo 13-14 g. Barva lupine pri sorti Kozjak je privlačna rdečerrjava z vzdolžnimi prižami, oblika ploda je okroglasta, zajedanje episperma v jedro pa srednje in bolj intenzivno kot pri standardnih sortah. Jedro je najpogostejše monoembrionalno, zajedanje povrhnjice v jedro je šibko do srednje. Plodovi dozori v začetku oktobra.

OLJKA

Olea europaea L.

Oljka je sredozemsko drevo, ki v Sloveniji uspeva le na območju, do koder sega vpliv morja, saj ne prenese nizkih zimskih temperatur. Kljub omejenim možnostim širjenja je med sadnimi vrstami v Sloveniji druga po dejanski rabi površin, z okoli 2.700 ha nasadov.

Oljka je drevo z izredno sposobnostjo obnavljanja in močno gensko stabilnostjo, zato so se do danes ohranile številne stare sorte, sortiment pa se ne spreminja veliko. Prisotni so številni sinonimi in homonimi, kar otežuje njihovo ločevanje in identifikacijo.

V Sloveniji se je sortna struktura v 20. stoletju močno spremenila. Zaradi skrajne severne lege pozebe močno zaznamujejo razvoj oljkarstva v Sloveniji. Pred pozebo 1956 je bila v Sloveniji najbolj razširjena sorta Črnica, sledila pa ji je Istrska Belica. Sorte, kot so Drobnica, Buga in druge, so bile precej manj zastopane. Tik pred pozebo so nastali prvi večji nasadi z večinoma toskanskimi sortami, med katerimi je izstopala sorta Leccino, ki se je v naslednjem obdobju močno razširila. Po pozebi leta 1956 se je izkazalo, da je Črnica bolj občutljiva na nizke temperature, medtem ko se je sorta Istrska Belica izkazala kot manj občutljiva, hkrati pa jo odlikuje boljša in redna rodnost. Večina sorte Črnica je bila zato precepljena s sorto Istrska Belica. Po pozebi 1985 leta se je začela intenzivna obnova in sajenje oljčnikov, pri čemer je bila glavna sorta Istrska Belica, takoj za njo pa sorta Leccino, medtem ko so bile domače sorte bolj zanemarjene. V zadnjem obdobju se ponovno daje večji poudarek domačim sortam, kljub vsemu pa je po ocenah Istrska Belica daleč najbolj zastopana sorta (60 - 65%). Zaradi nevarnosti izgube starih sort (Buga, Črnica, Drobnica, Mata) smo jih v novem sadnem izboru iz seznama B premestili v skupino starih sort.

Pri sortah, namenjenih pridobivanju olja, poleg vsebnosti olja (oljevitosti) in drugih lastnosti stremimo k visokemu deležu oleinske maščobne kisline in visoki vsebnosti antioksidantov (tokoferoli, biofenoli). Pri opisu sort so vse te vrednosti opisno navedene.

Glede na oljevitost razvrščamo sorte glede na delež pridobljenega olja (%) v kategorije z zelo nizko (< 9), nizko (9 – 12), srednjo (12 – 15), visoko (15 – 18) in zelo visoko oljevitostjo (> 18). Po vsebnosti oleinske maščobne kisline, izražene kot utežni delež (%), sorte razvrščamo v kategorije z nizko (< 65), srednjo (65 – 70), visoko (70 – 75) in zelo visoko vsebnostjo (> 75). Glede na vsebnost tokoferolov (mg/kg) razvrščamo na olja z nizko (< 200), srednjo (200 – 350) in visoko (> 350) vsebnostjo tokoferolov, glede na vsebnost biofenolov (mg/kg) pa razvrščamo na olja z nizko (< 200), srednjo (200 – 450) in visoko (> 450) vsebnostjo biofenolov.

Pri sortah za vlaganje je poleg ostalih lastnosti pomembno tudi razmerje med mesnatim delom ploda in koščico. Na podlagi tega razmerja oljke razvrščamo na tiste z zelo nizkim (< 2,0), nizkim (2,0 - 4,0), srednje visokim (4,0 - 6,0), visokim (6,0 - 8,0) in zelo visokim (> 8,0) razmerjem.

SORTE

Seznam A	Namen	Čas cvetenja	Čas obiranja
ISTRSKA BELICA	olje	zgodaj	pozno
LECCINO	olje	srednje zgodaj	zgodaj
LECCIO DEL CORNO	olje	zelo pozno	pozno
MAURINO	olje	zgodaj	zelo zgodaj
ŠTORTA	vložene oljke	zelo zgodaj	zelo zgodaj

Istrska Belica

Sinonimi: Belica, Bianca Istriana, Biancara, Biancaria, Bianchera, Istarska Bjelica, Cepljena Belica, Plemenita Belica, Žlahtna Belica

Izvor sorte ni znan. Drevo je srednje bujno, z značilno pokončno in metlasto rastjo. Sorta je delno samooplodna, vendar za dobro rodnost potrebuje opraševalce. Vstop v rodnost je pozen, rodnost pa je v primerno negovanih nasadih dobra in dokaj redna, v kolekcijskem nasadu pa se je izkazala kot slabo rodna. Plodovi so srednje debeli, z visokim razmerjem med mesom in koščico ter vsebujejo visok delež olja. Po času dozorevanja spada med pozne sorte, plodovi pa so ob obiranju običajno svetlo zeleni. Olje, pridobljeno iz te sorte, je običajno grenko in pikantno, z zelo visoko vsebnostjo biofenolov, visoko vsebnostjo oleinske maščobne kisline in nizko vsebnostjo tokoferolov. Sorta Istrska Belica dobro prenaša nekoliko nižje temperature, občutljiva pa je na napad oljčne muhe, oljčnega molja in pavje oko.

Leccino

Sinonimi: Leccio, Premice, Silvestrone

Leccino je toskanska sorta, ki je v Sloveniji druga najbolj zastopana sorta. Drevo je srednje bujno, z razprto krošnjo, za oploditev pa potrebuje opraševalca (npr. Pendolino ali Frantoio). Vstop v rodnost je zgodnejši kot pri sorti Istrska Belica, rodnost je dobra in večinoma redna. Srednje debeli plodovi s srednje visokim razmerjem med mesom in koščico zgodaj dozorevajo. Povrhnjica je ob obiranju skoraj v celoti črno obarvana. Delež olja je nizek (precej nižji kot pri sorti Istrska Belica), olje pa je nežnejšega okusa, z visoko vsebnostjo biofenolov in oleinske maščobne kisline ter srednjo vsebnostjo

tokoferolov. Sorta dobro prenaša nizke temperature in vetrove, manj je občutljiva na napad oljčne muhe, oljčnega molja in na pavje oko, občutljiva pa je na sivo oljkovo pegavost.

Leccio del Corno

Sinonimi: nima

Sorta izvira iz Toskane, kjer je bila po hudi pozebi leta 1929 odbrana zaradi svoje izredne odpornosti na nizke temperature. Za oploditev potrebuje opraševalca (npr. Pendolino, Frantoio, Moraiolo). Drevo je srednje bujne rasti, z zbito krošnjo. Dozorevanje plodov je pozno; ob obiranju so majhni plodovi s srednje visokim razmerjem med mesom in koščico običajno še zeleni, hkrati pa dolgo ohranjajo visoko odpornost proti odpadanju. Za sorto je značilen zgodnji vstop v rodnost. Ob primerni rezi je rodnost zelo dobra, medtem ko je izmenična rodnost srednje izražena. Plodovi vsebujejo srednji delež olja z zelo visokim deležem oleinske maščobne kisline, visoko vsebnostjo biofenolov in srednjo vsebnostjo tokoferolov. Dobro prenaša nizke temperature in je neobčutljiva na oljčno muho, oljčnega molja in pavje oko.

Maurino

Sinonimi: Maurino Lucchese, Razzola

Sorta Maurino izvira iz Toskane. Drevo je šibke do srednje močne rasti, s povešajočimi se rodnimi vejami. Sorta je samoneoplodna, zato potrebuje opraševalca (Frantoio, Leccino, Moraiolo, Pendolino), hkrati pa je dober opraševalec sort Moraiolo in Pendolino. Sorta je cenjena zaradi zelo zgodnjega vstopa v rodnost, srednje izražene alternance in dobre rodnosti. Drobni plodovi s srednje visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico zelo zgodaj dozorevajo, vsebujejo pa srednji delež olja z visokim deležem oleinske maščobne kisline, visoko vsebnostjo biofenolov ter srednjo vsebnostjo tokoferolov. Sorta je malo občutljiva na napad oljčnega molja, oljčne muhe in pavje oko, občutljiva pa na sivo oljkovo pegavost. Dobro prenaša nizke temperature.

Štorta

Sinonimi: Fažolina, Ukrivljena, Piranska Štorta, Piranska Krivulja, Piranska Ukrivljena, Storta di Pirano
Sorta Štorta je že dolgo razširjena na območju Istre in velja za najpomembnejšo domačo sorto za vlaganje. Drevo je srednje bujno, v rodnost vstopa razmeroma pozno, rodnost pa je delno izmenična in sorazmerno nizka. Za vlaganje jo običajno obiramo že konec septembra, ko so manj kot do polovice obarvani. Plodovi so srednje debeli s srednje visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico, značilne podolgovate in nekoliko asimetrične oblike, podobno kot koščica, ki se zelo hitro loči od mesa. Meso je okusno in primerne konsistence, ob pomanjkanju padavin pa so plodovi drobnejši in precej vlaknati. Plodovi vsebujejo srednji delež olja s srednjo vsebnostjo biofenolov in tokoferolov ter visokim deležem oleinske maščobne kisline. Sorta je občutljiva na napad oljčne muhe, medtem ko je manj občutljiva na pavje oko, oljčnega molja in nizke temperature.

Seznam B	Namen	Čas cvetenja	Čas obiranja
ARBEQUINA	olje	srednje zgodaj	zelo zgodaj
ASCOLANA TENERA	vložene oljke	zgodaj	zelo zgodaj
CIPRESSINO	olje	zgodaj	zelo zgodaj
CORATINA	olje	srednje zgodaj	srednje zgodaj
FRANTOIO	olje	zgodaj	pozno
GRIGNAN	olje	zgodaj	zgodaj
ITRANA	oboje	srednje zgodaj	pozno
LECCIONE	olje	srednje zgodaj	srednje zgodaj
MORAILO	olje	pozno	srednje zgodaj
OBLICA	oboje	zgodaj	zgodaj
PENDOLINO	olje	zgodaj	zgodaj
PICHOLINE	oboje	zelo zgodaj	srednje zgodaj
SANTA CATERINA	vložene oljke	zelo zgodaj	zelo zgodaj

Arbequina

Sinonimi: Arbequà, Arbequìn, Blanca, Blancal

Sorta Arbequina izhaja iz Katalonije v Španiji. V primerjavi z našimi glavnimi sortami je nekoliko bolj občutljiva na nizke temperature. Drevo je šibke rasti, plodovi pa so drobni in rastejo v gostih grozdčih, kar omogoča hitro in učinkovito obiranje. Zaradi šibke rasti je sorta primerna tudi za intenzivne nasade z manjšimi sadilnimi razdaljami. Sorta je delno samooplodna, vendar za dobro rodnost potrebuje opraševalce. Plodovi imajo srednje razmerje med mesnatim delom in koščico, pozno se obarvajo in neenakomerno dozorevajo, zato jo običajno obiramo hkrati s sorto Maurino. Razvrščamo jo med sorte s srednjo oljevitostjo. Olje je nežno, brez izrazite grenkobe in pikantnosti s srednjim deležem oleinske maščobne kisline ter srednjo vsebnostjo biofenolov in tokoferolov. Sorta Arbequina je malo občutljiva na pavje oko, medtem ko je neobčutljiva na napad oljčne muhe in oljčnega molja.

Ascolana Tenera

Sinonimi: Oliva Dolce

Ascolana Tenera je stara italijanska samoneoplodna sorta namenjena predvsem vlaganju. Med njene dobre opraševalce spadata tudi sorti Santa Caterina in Itrana. Drevo je dokaj bujno, pokončne in zbite rasti, hkrati pa preprosto za oblikovanje. Ob ustrezni agrotehniko sorta zgodaj vstopi v rodnost, ki je srednja in delno izmenična. Plodovi se pozno in neenakomerno obarvajo. Prezreli plodovi imajo slabo konsistenco, zato jih obiramo zgodaj, v fazi zelenkaste do rumenkaste barve, do začetka spremembe barve. Meso je mehko, plodovi pa zelo občutljivi na mehanske poškodbe in odtise. Plodovi so lahko zelo veliki, z zelo visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico in nizkim deležem olja, ki ima zelo visok delež oleinske maščobne kisline ter srednjo vsebnost biofenolov in tokoferolov. Odporna je proti pavjemu očesu, zelo občutljiva pa na napad oljčne muhe.

Cipressino

Sinonimi: Frangivento, Olivo Cipressino, Olivo di Pietrafitta, Olivo Frangivento

Cipressino je italijanska sorta, prepoznavna po izrazito pokončni rasti, zaradi česar se pogosto uporablja kot vetrozaščitni pas v bližini oljčnikov. Sorta je samoneoplodna, zato za uspešno oploditev potrebuje opraševalce, kot so Frantoio, Leccino, Moraiolo in Pendolino. Plodovi z visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico so srednje veliki, okrogle oblike, nameščeni na daljših pecljih, dozorevanje pa je neenakomerno. Zaradi zgodnjega začetka barvanja sorto obiramo zelo zgodaj. V svojem izvornem okolju dosega dobro, vendar izmenično rodnost, medtem ko je v kolekcijskem nasadu rodnost nižja in delno izmenična. Plodovi vsebujejo srednji delež olja, ki ima visok delež oleinske maščobne kisline ter visoko vsebnost biofenolov in tokoferolov. Sorta je občutljiva na napad oljčne muhe in malo občutljiva na pavje oko.

Coratina

Sinonimi: Cima di Corato, Coratese, La Valente, Olivo a Confetti, Olivo a Grappoli, Olivo a Racemi, Olivo a Racimolo, Olivo a Raciuppe, Racema, Racemo, Racemo di Corato, Racioppa, Raccioppa di Corato

Sorta je razširjena v Apuliji (Italija) in je namenjena predvsem predelavi v olje. Drevo je srednje bujno, krošnja je redka, z dolgimi poganjki. Sorta običajno zgodaj vstopi v rodnost, ki je večinoma visoka in redna, čeprav se v kolekcijskem nasadu v polni rodnosti ni povsem izkazala. Za dobro oploditev potrebuje opraševalca, v njenem domačem okolju je to sorta Cellina di Nardò. Srednje veliki plodovi s srednje visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico, ki se pozno intenzivno barvajo od baze proti vrhu, so zelo različnih velikosti. Plodovi imajo srednje visok do visok delež olja, z zelo visokim deležem oleinske maščobne kisline in biofenolov ter srednjo vsebnostjo tokoferolov. Olje je sadežno, grenko in pikantno. Sorta je občutljiva na napad oljčne muhe, pavje oko in sajavost, malo občutljiva pa na napad oljčnega molja in nizke temperature.

Frantoio

Sinonimi: Bresa Fina, Comune, Correggiolo, Crognolo, Frantoiano, Gentile, Infrantoio, Laurino, Nostrato, Oliva Lunga, Pendaglio, Pignatello, Raggio, Raggiolo, Rajo, Razza, Razzo, Solciaro, Stringona

Frantoio je toskanska sorta, ki se je razširila po svetu zaradi redne in dobre rodnosti ter kakovosti olja. Drevo je bujne rasti, mladi poganjki pa so dolgi in povešajoči. Sorta je samooplodna in hkrati dober opraševalec, vendar bolje rodi v mešanih nasadih s sortami Leccino, Maurino in Pendolino. V kolekcijskem nasadu je v rodnost vstopila srednje zgodaj, vendar se v polni rodnosti ni povsem izkazala. Plodovi so srednje veliki, običajno različnih velikosti, s srednje visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico in visokim deležem olja. Dozorevajo pozno in neenakomerno, olje pa ima visok delež oleinske maščobne kisline in visoko vsebnost biofenolov ter srednjo vsebnost tokoferolov. Sorta je malo občutljiva na oljčnega molja, medtem ko je občutljiva na pavje oko, oljčno muho in nizke temperature, vendar se po pozebi hitro obnovi. Znana je tudi visoka občutljivost na oljkovega raka, ki je pogost spremljevalec te sorte.

Grignan

Sinonimi: Bersan, Gargnà, Gargnan, Gargnano, Negrar
Sorta Grignan je razširjena v Venetu in Lombardiji (Italija) in je namenjena predelavi v olje. Drevo je šibke rasti, krošnja pa bolj pokončna in redka. Sorta zgodaj stopi v rodnost in je samoneoplodna, zato potrebuje opraševalce, med katerimi so sorte Frantoio, Pendolino in Leccino. Rodnost je srednja, a konstantna. Plodovi so srednje veliki, s srednje visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico ter z zelo nizkim deležem olja. Dozorevajo zgodaj, barvanje pa je neenakomerno. Olje sorte Grignan ima zelo visok delež oleinske maščobne kisline, visoko vsebnost biofenolov in srednjo vsebnost tokoferolov. Sorta je neobčutljiva na nizke temperature in pavje oko, malo občutljiva na oljčnega molja, občutljiva pa na napad oljčne muhe.

Itrana

Sinonimi: Aitana, Aitanella, Aitanesca, Attanesca, Auliva a Acqua, Cicerone, Esperiana, Gaetana, Gitana, Iatanella, Itana, Oliva di Esperia, Oliva di Gaeta, Oliva Grossa, Olivacore, Raitana, Reitana, Strano, Tanella, Trana, Velletrana

Razširjena je v Italiji, predvsem na območju Lacija, in se uporablja tako za predelavo v olje kot za pripravo vložnih oljk. Drevo je srednje bujno, krošnja je gosta in dokaj pokončna. V rodnost vstopi srednje zgodaj, za oploditev pa potrebuje opraševalce, med katerimi so sorte Leccino, Pendolino in Olivastro. Po literaturi je zanjo značilna visoka, vendar alternativna rodnost, medtem ko podatki opazovanih nasadov na našem območju kažejo, da je rodnost delno izmenična, vendar bolj povprečna. Plodovi so nekoliko debelejši, s srednje dobrim razmerjem med mesnatim delom in koščico, dozorevajo pa postopno in pozno. Plodovi imajo nizek delež olja, ki vsebuje visok delež oleinske maščobne kisline ter srednjo vsebnost biofenolov in tokoferolov. Sorta je malo občutljiva na nizke temperature in oljčnega molja, občutljiva na oljčno muho ter tolerantna na glivične bolezni.

Leccione

Sinonimi: nima

Tudi Leccione je toskanska sorta. Je delno samooplodna, vendar se bolje obnese v mešanih nasadih. Cveti istočasno s sorto Frantoio, njen najboljši opraševalec pa je sorta Morchiaio, medtem ko s sorto Leccino ni kompatibilna. Drevo je srednje bujno in razširjene rasti, prepoznamo jo po velikih listih. V rodnost vstopi srednje zgodaj, rodnost pa je srednje dobra, vendar delno izmenična. Plodovi so srednje veliki, s srednje visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico in srednjim deležem olja. Dozorevajo srednje zgodaj. Olje je sadežno in nekoliko grenko z zelo visokim deležem oleinske maščobne kisline ter visoko vsebnostjo biofenolov in tokoferolov. Sorta je malo občutljiva na napad oljčne muhe in oljčnega molja, prav tako pa je malo občutljiva na pavje oko in nizke temperature.

Moraiolo

Sinonimi: Anerina, Assisano, Bucino, Carboncella, Cimignolo, Corniolo, Fosco, Migno, Morella, Morellino, Morello, Morichiello, Morina, Morinello, Muragliola, Neraiole, Nerella, Nerina, Neriolo, Nostrale, Ogliolo, Oliva Nera, Oliva Tonda, Oriolo, Petrosello, Ruzzolino, Tondello, Tondolina, Tondorina

Sorta Moraiolo je najmočnejše razširjena v srednji Italiji. Zanj je značilen srednje zgodnji vstop v rodno, šibka do srednje šibka rast ter dobra prilagodljivost različnim ravnim razmeram. Za oploditev potrebuje opraševalce, med katerimi so Maurino, Pendolino in nekatere druge sorte. Plodovi so drobni, s srednje visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico, pogosto združeni v grozdice in postopno dozorevajo. Kot razlog za njeno razširjenost se pogosto navajata dobra rodno in visok delež olja, vendar podatki iz kolekcijskega nasada kažejo, da je rodno izmenična in nizka, plodovi pa dosegajo srednje visok delež olja. Olje sorte Moraiolo je cenjeno zaradi izrazite sadežnosti ter visoke vsebnosti biofenolov in visokega deleža oleinske maščobne kisline, vsebuje pa srednje visoke vsebnosti tokoferolov. Sorta je občutljiva na pavje oko, sajavost, oljkovega raka in nizke temperature, hkrati pa je tolerantna na sušo, plitva tla in veter.

Oblica

Sinonimi: Balunjača, Bračka, Debela, Debela Maslina, Debeljuša, Domača, Grumača, Krupnica, Krupnica Trka, Lumbardeška, Lušinjska, Makura, Maslina, Maslina Domača, Maslina Obična, Mekura, Naša, Našinka, Domača, Orbula, Orbulača, Orcula di Lussino, Orgula, Orkis, Orkula, Sladunica, Sorbulača, Srkulača, Pitoma, Puljiška, Puljka, Torkula Debela, Torkuljska, Trgonja, Trgulja, Velika

Sorta Oblica izvira iz Hrvaške in je dobro prilagojena slabšim tlam, hkrati pa dobro prenaša nižje temperature, sušo in vetrove. Drevo je srednje bujne rasti. Sorta je delno samooplodna, vendar za boljšo oploditev potrebuje opraševalca, med katerimi so Ascolana Tenera, Drobna, Lastovka, Levantinka in Picholine. Sorta Oblica se uporablja predvsem za predelavo v olje, zaradi velikih plodov in dobrega razmerja med mesnatim delom in koščico pa tudi za vlaganje. V rodno vstopi pozno, rodno pa je srednja in izmenična. Dozoreva srednje zgodaj in

izrazito neenakomerno, plodovi s srednjo vsebnostjo olja pa so nagnjeni k hitremu gnitju. Olje vsebuje zelo visoko vsebnost biofenolov, visok delež oleinske maščobne kisline in srednje visoko vsebnost tokoferolov. V naših razmerah se je izkazala kot zelo občutljiva na napad oljčne muhe in na pavje oko, medtem ko je malo občutljiva na napad oljčnega molja in na nizke temperature.

Pendolino

Sinonimi: Maurino Fiorentino, Olivo Passerino, Piangente

Pendolino je toskanska sorta, ki se pogosto uporablja kot opraševalna sorta, zlasti za sorti Leccino in Frantoio. Sama je samoneoplodna, zato za dobro oploditev potrebuje opraševalce, med katerimi so Leccino, Moraiolo in Frantoio. Drevo je bujne rasti, z značilnimi povešajočimi, tanjšimi rodnimi vejami in ozkimi listi. Sorta zgodaj vstopi v rodnost, rodnost pa je visoka in redna. Plodovi so majhni, s srednjim razmerjem med mesnatim delom in koščico, zgodaj se obarvajo v črno in dozorevajo sočasno s sorto Leccino. Delež olja v plodovih je nizek, z visokim deležem oleinske maščobne kisline ter visoko vsebnostjo biofenolov in tokoferolov. Sorta je občutljiva za pavje oko, sajavost in oljkovega raka, medtem ko je odporna na napade oljčne muhe in oljčnega molja. Nizke temperature prenaša razmeroma dobro.

Picholine

Sinonimi: Coiasse, Collias, Colliasse, Coyas, Fausse Lucques, Lucques Bâtarde, Olive de Nîmes, Picholine du Gard, Picholine Languedoc, Piqette, Plant de Collias. Sorta Picholine izvira iz Francije in je dobro prilagodljiva različnim rastnim razmeram. Drevo je srednje bujno. Sorta je delno samooplodna. Po literaturi je znana po zgodnjem vstopu v rodnost ter dobri in redni rodnosti, zlasti ob namakanju ali v ugodnih rastnih razmerah. V kolekcijskem nasadu brez namakanja je v rodnost vstopila srednje zgodaj, rodnost pa je bila srednja in delno izmenična. Sorta Picholine je primerna tako za predelavo v olje kot za vlaganje, pri čemer je čas in način obiranja prilagojen končnemu namenu. Plodovi so srednje veliki, z zelo visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico, barvajo pa se pozno. Vsebujejo srednji delež olja z

visokim deležem oleinske maščobne kisline in tokoferolov ter zelo visoko vsebnostjo biofenolov. Sorta sorazmerno dobro prenaša nizke temperature in sušo, občutljiva pa je na napad oljčne muhe, medtem ko je na pavje oko malo občutljiva.

Santa Caterina

Sinonimi: Oliva di San Biagio, Oliva di San Giacomo, Oliva Lucchese

Sorta Santa Caterina izvira iz Toskane (Italija) in je namenjena vlaganju. Drevo je srednje bujno do bujno in bolj pokončne rasti. V novih nasadih v rodnost vstopa pozno, v polni rodnosti pa je rodnost dobra in le delno izmenična. Zaradi delne samoneoplodnosti se bolje obnese v mešanih nasadih. Plodovi so zelo debeli, z zelo visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico. Dozorevajo srednje zgodaj, vendar jih za namen vlaganja obiramo že zgodaj, ko so še zeleno obarvani. Vsebujejo nizek delež olja. Sorta je sorazmerno dobro odporna proti nizkim temperaturam, v naših razmerah pa se je izkazala kot zelo občutljiva na pavje oko in napad oljčne muhe ter občutljiva na oljčnega molja.

STARE SORT OLJK

Seznam B	Namen	Čas cvetenja	Čas obiranja
BUGA	olje	zelo zgodaj	zelo zgodaj
ČRNICA	olje	pozno	srednje zgodaj
DROBNICA	olje	srednje zgodaj	zgodaj
MATA	vložene oljke	srednje zgodaj	zgodaj

Buga

Sinonimi: Boga, Bugi, Bugla, Burla, Buso di Pirano, Buža, Piranska Buga, Briška Črnica

Domača sorta Buga je razširjena po vsej Istri. Genetske analize kažejo, da obstaja več genotipov te sorte. V prvih letih je počasnejše rasti. Drevo je šibke do srednje bujne rasti z zbito krošnjo. Za sorto je značilno zelo zgodnje in neenakomerno dozorevanje. Srednje debeli plodovi z visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico se začnejo zgodaj barvati v črno, pogosto pa se zelo zgodaj nagubajo ne glede na obarvanost. Zaradi šibke rasti je vstop v rodnost pozen, rodnost pa je nizka in delno izmenična. Plodovi imajo nizek delež olja, ki vsebuje visoko vsebnost

tokoferolov in biofenolov ter srednje visok delež oleinske maščobne kisline. Sorta Buga je malo občutljiva na nizke temperature, pavje oko in oljčno muho, občutljiva pa na oljčnega molja.

Črnica

Sinonimi: Carbania, Carbonera, Carbogno di Pirano, Istrska Črnica, Mora, Nera, Piranska Črnica

Črnica je domača sorta. Drevo je bujne rasti z razširjeno in bolj redko krošnjo. Posamezni plodovi se zgodaj začnejo barvati v črno, vendar je barvanje neenakomerno. Sorta srednje zgodaj vstopi v rodnost, rodnost pa je nizka do srednja in izmenična. Plodovi so srednje debeli, s srednje visokim razmerjem med mesnatim delom in koščico ter nizkim deležem olja. Olje ima zelo visok delež oleinske maščobne kisline in srednjo vsebnost tokoferolov in biofenolov. V primerjavi z drugimi domačimi sortami je Črnica nekoliko bolj občutljiva na mraz, vendar se po pozebi zelo dobro in hitro obnavlja. Sorta je malo občutljiva na napad oljčne muhe, oljčnega molja in na pavje oko.

Drobnica

Sinonimi: Komuna, Comuna, Pikola, Briška Drobnica

Drobnica je domača sorta, pri kateri obstaja več genotipov. Drevo je srednje bujne, dokaj pokončne rasti in ima nekoliko redkejšo krošnjo. Za dobro oploditev potrebuje oprasnevalne sorte, ki trenutno še niso identificirane. Dozorevanje je zgodnje in neenakomerno, ob obiranju pa srednje debeli plodovi še niso v celoti obarvani, na drevesu imamo prisotne plodove različnih barv – od zeleno rumenih do rdečkasto-vijoličnih. Sorta srednje zgodaj vstopi v rodnost, rodnost pa je nizka in delno izmenična. Plodovi imajo srednje razmerje med mesnatim delom in koščico ter nizkim deležem olja, ki vsebuje visok delež oleinske maščobne kisline, visoko vsebnost biofenolov ter srednjo vsebnost tokoferolov. Sorta Drobnica je malo občutljiva na nizke temperature in napad oljčne muhe, občutljiva pa na napad oljčnega molja in na pavje oko.

Mata

Sinonimi: Matto di Pirano, Piranska Mata

Domača sorta Mata je razširjena na območju Slovenske Istre, vendar je bolj redko zastopana sorta. Primerna je predvsem za vlaganje. Drevo je srednje bujno, značilni pa so dolgi pokončni poganjki. Dozorevanje je zgodnje, debeli plodovi pa postopno in neenakomerno dozorevajo. Razmerje med mesnatim delom ploda in koščico je srednje visoko. Sorta srednje zgodaj vstopi v rodnost, rodnost pa je nizka do srednja in delno izmenična. Plodovi vsebujejo zelo nizek delež olja, ki pa ima zelo visoko vsebnost biofenolov ter visok delež tokoferolov in oleinske maščobne kisline. Sorta Mata je občutljiva na nizke temperature, medtem ko je malo občutljiva na napad oljčne muhe, oljčnega molja in pavje oko.

KAKI

Diospyros kaki L.

Sadna vrsta kaki izvira iz vzhodne Azije, zato ga poimenujejo tudi vzhodno ali zlato jabolko. V Sloveniji dobro uspeva na Primorskem, v celinskem delu Slovenije je gojenje kakija omejeno na vinogradniške lege, drugod pa so žal težave z dozorevanjem plodov in s pozebami. V nasadu je kaki relativno nezahtevna sadna vrsta, saj gosti malo bolezni in škodljivcev, se prilagodi različnim tlom in je prezimno trden ter primeren tudi za ekološko pridelavo. Na mraz je občutljiv jeseni in predvsem spomladi v času brstenja, zato zanj izbiramo boljše, ne prenizke lege.

Večina sort kakija je ob obiranju neužitnih oziroma trpkih, samo plodovi sort iz skupine PCNA so v tehnološki zrelosti (ob obiranju) načeloma vedno užitni. Za te sorte je primerno toplejše podnebje z daljšim obdobjem vegetacije, v naših pogojih slabo rodijo in plodovi večkrat slabo dozoriyo oz. ostanejo deloma trpki.

Kaki razmnožujemo s cepljenjem na tri različne vrste kakija: *Diospyros kaki* – navadni kaki, *Diospyros lotus* – datljev kaki in *Diospyros virginiana* – virginijski kaki.

Za podlago kakija se pri nas uporablja izključno sejanec *Diospyros lotus* zaradi večje izenačenosti sejancev, odpornosti na mraz in sušo ter viške vode v tleh. Zagotavlja bujno rast dreves in zgodnejši vstop v rodnost, ki je dobra. *D. lotus* je zaradi slabše skladnosti manj primerna podlaga za sorte iz skupine PCNA. *D. kaki* je občutljiv na mraz, *D. virginiana* pa daje neizenačene podlage in večje število koreninskih izrastkov.

Sorte kakija delimo v štiri skupine glede na užitnost plodov ob obiranju:

PCNA (Pollination Constant Non Astringent) - v tej skupini so sorte, katerih plodovi so ob obiranju užitni ne glede na oploditev oziroma na prisotnost semen v plodu. Plodovi so užitni trdi ob obiranju. Sorte so Jiro, O'Gosho, Fuyu, Hana Fuyu in druge.

PCA (Pollination Constant Astringent) - v tej skupini so sorte, ki so trpke ne glede na oploditev, plodovi so užitni šele po zorenju. Sem uvrščamo sorte Hachiya, Fuji in Rojo Brillante.

PVNA (Pollination Variant Non Astringent) - v to skupino uvrščamo sorte, pri katerih je užitnost plodov ob obiranju odvisna od oploditve. Oplojeni plodovi z večjim številom semen so užitni trdi in imajo temnejše meso. Partenokarpni oziroma neoplojeni plodovi in plodovi z manjšim številom semen so trpki in postanejo užitni šele po zorenju. Sem sodijo sorte Kaki Tipo, Amankaki, Thiene in Kuro Kuma.

PVA (Pollination Variant Astringent) - plodovi teh sort so trpki ob obiranju, zato je za užitnost plodov potrebno zorenje. Meso oplojenih plodov ni trpko le tik ob semenih. Najbolj znani sta sorti Triumph in Hiratanenashi (klon Tone Wase).

Kaki je zelo okusno in z vitamini (A, B, C, E ...), minerali (K, P, Ca, Fe ...), tanini, pektini in antioksidanti bogato sadje. Pri nas je v nasadih največ sorte Kaki Tipo, v veliko manjšem deležu ji sledijo sorte Hachiya, Fuji, Jiro, v zadnjem času se uveljavljata sorti Rojo Brillante in Triumph. Vse razen sorte Jiro potrebujejo zorenje. Plodove kakija lahko uživamo trde ali umedene (zmehčane). V zadnjih desetletjih plodovom sort iz skupin PCA in PVA odstranjujejo trpkost s plinom CO₂. Plodove v plinotesni komori pri temperaturi 20 °C za 24-48 ur izpostavijo koncentraciji plina CO₂ > 95 %. Tehnologija je primerna tudi za plodove sort iz skupine PVNA. Tako zorjeni plodovi so užitni trdi, njihova barva ostane skoraj nespremenjena. Tržni delež s plinom zorjenih plodov strmo narašča, tudi v Sloveniji, kjer tržišče tradicionalno pozna in sprejema umedene plodove.

SORTE

Seznam A

KAKI TIPO (PVNA)

Kaki Tipo (PVNA)

Sorta Kaki Tipo je pri nas najbolj razširjena sorta kakija, najpomembnejša je tudi v Italiji. Najverjetneje je japonskega izvora. Ima izključno ženske cvetove. Uvrščamo jo v skupino variabilnih sort PVNA. Če so plodovi oplojeni, imajo na vrhu izrazit križec, večje število semen in temnejše meso, jih lahko uživamo trde. Plodovi sorte Kaki Tipo so odličnega okusa, tako trdi, kot tudi umedeni. Plod je velik, povprečna masa ploda je 250 g. Plodovi so izenačeni, okroglaste oblike v vzdolžnem in prečnem prerezu. Kožica je ob obiranju rumeno oranžne barve, ob umeditvi pa postane intenzivno oranžna. Zori v začetku novembra. Sorta obilno rodi. Odličen splošni vtis nekoliko pokvarijo kolobarji in črtaste razpoke na plodovih, ki manjšajo delež tržnih plodov.

Seznam B

AMANKAKI (PVNA)

FUJI (PCA)

HACHIYA (PCA)

JIRO C-24276 (PCNA)

ROJO BRILLANTE (PCA)

TONE WASE (PVA)

TRIUMPH (PVA)

Amankaki (PVNA)

Sorta Amankaki je verjetno japonskega izvora, neznanih staršev. Ima izključno ženske cvetove. Uvrščamo jo v skupino variabilnih PVNA sort. Plodovi sorte Amankaki so veliki, v povprečju tehtajo 250 g, so okroglasto podolgovati v vzdolžnem prerezu in okroglasti pri prečnem prerezu. Okus oplojenih in umedenih neoplojenih plodov je prav dober. Po umeditvi so partenokarpni plodovi boljšega okusa od oplojenih plodov s semeni. Plodovi sorte Amankaki imajo običajno manjše število semen ali pa so brez njih, zato potrebujejo umeditev. Sorta zori v začetku novembra, rodi obilno in je v večini lastnosti podobna sorti Kaki Tipo.

Fuji (PCA)

Sorta Fuji izvira iz Japonske, kjer je najbolj razširjena. Ima izključno ženske cvetove. Sorta Fuji sodi v skupino PCA sort, plodovi so trpki ob obiranju, užitni postanejo šele po zorenju. Po lastnostih plodov je sorta Fuji zelo podobna sorti Hachiya, razlika je predvsem v velikosti plodov. Sorta Fuji ima srednje velike plodove povprečne teže 190 g. V vzdolžni smeri so podolgovate, konične oblike, pri prečnem prerezu pa so okroglasti. Barva kože je ob obiranju oranžna, ob umeditvi pa rdeče oranžna. Meso umedenih plodov je rdeče oranžno, prav dobrega okusa, število semen v plodu je majhno. Sorta zori v začetku novembra, njena rodnost je srednja.

Hachiya (PCA)

Sorta Hachiya je verjetno japonskega izvora. Zelo je razširjena v Kaliforniji, v pridelavi od začetka 20. stoletja. Ima izključno ženske cvetove. Uvrščamo jo v skupino PCA, njeni plodovi so ob obiranju vedno trpki in potrebujejo umeditev. Sorta ima velike plodove s povprečno težo 270 g. V vzdolžni smeri so podolgovate, konične oblike, pri prečnem prerezu pa okroglasti. Plodovi so lepi in brez vidnih napak. Barva kože je ob obiranju oranžna, ob umeditvi postane rdeče oranžna. Tudi meso umedenih plodov je rdeče oranžno, zelo dobrega okusa, število semen v plodu je majhno. Zori v začetku novembra. Rodnost je srednja, manjša od sorte Kaki Tipo in precej niha med leti.

Jiro C-24276 (PCNA)

Sorta izhaja iz Japonske, kjer je nastala kot mutacija sorte Jiro. V Evropo se je razširila v 20. stoletju iz Kalifornije (ZDA). Ima izključno ženske cvetove. Plodovi so srednje veliki, v povprečju tehtajo 190 g. V vzdolžnem prerezu so sploščeni, pri prečnem prerezu pa kvadratne oblike. Trdo užitni, ustrezno dozoreli plodovi so ob obiranju rumeno oranžne barve in prav dobrega okusa. Okus umedenih plodov je dober. Zori zgodaj, na Primorskem zori v začetku novembra. Predčasno obrani plodovi so lahko še rahlo trpki. Pridelki so srednje veliki, večji od ostalih PCNA sort, a vseeno manjši od sorte Kaki Tipo. Kljub temu je sorta zaradi okusnih, trdo užitnih plodov iz skupine PCNA praktično edina zanimiva za gojenje v razmerah Primorske.

Tone Wase (PVA)

Sorta Tone Wase izvira iz Japonske, spada v skupino PVA in ima izključno ženske cvetove. Pridelujejo ga od leta 1960. Plodovi so srednje veliki, prikupne oblike in povprečno tehtajo 180 g. Pri vzdolžnem prerezu so sploščeni, v prečnem prerezu pa kvadratne oblike. Barva kože je ob obiranju oranžna, ob umeditvi pa intenzivno rdeče oranžna. Umedeni plodovi so odličnega okusa, lepega izgleda, aromatični in z visoko vsebnostjo sladkorja. Sorta Tone Wase je zgodnja, zori v zadnji dekadski oktobra. Kljub slabši rodnosti je sorta zanimiva zaradi zgodnjega zorenja in zelo okusnih plodov, ki so primerni za sušenje.

Rojo Brillante (PCA)

Sorta Rojo Brillante (slov. bleščeče rdeč) izvira iz Španije, kjer je nastala kot brstna mutacija sorte Cristalino v okolici Valencie. V pridelavi je od leta 1970. Največ je pridelajo v Španiji, širi pa se v ostala sredozemska pridelovalna območja. Ima izključno ženske cvetove. Za uživanje trdih plodov je potrebno odstraniti trpkost s plinom CO₂. Tako zorjene plodove ponujajo potrošniku pod blagovno znamko Persimon®. Plodovi so veliki, povprečne teže 265 g in v podolžnem prerezu okroglasto-podolgovati. So izredno lepi, brez črtastih razpok na kožici. Meso je manj izrazitega okusa, vendar sočno. Trdi plodovi so rumeno oranžne barve, po umeditvi pa postanejo

rdeče oranžni. Sorta je primerna za uživanje trdih ali umedenih plodov. Na tržišču prevladujejo trdi plodovi, njihov delež pa še narašča. Drevesa sorte Rojo Brillante rodijo manj od standardne sorte Kaki Tipo. Na nižjih, vlažnih legah lahko trebljenje plodov občutno zmanjša pridelek.

Triumph (PVA)

Sorta Triumph je neznanega porekla, verjetno gre za staro japonsko sorto. Razširjena je po vsem svetu (Izrael, Španija, Južna Afrika). Njene plodove prodajajo pod blagovno znamko Sharon fruit®. Za uživanje trdih plodov uporabljajo tretiranje s CO₂, ki topne tanine spremeni v netopno obliko in popolnoma odstrani trpkost. Drevesa sorte Triumph so bujna in razvijejo samo ženske cvetove. Plod je porcijski, srednje debel (180 g), ploščat v vzdolžnem ter kvadraten v prečnem prerezu, navadno brez semen. Barva kože je rumena do oranžna, plod je privlačnega videza, brez črtastih razpok in kolobarjev. Meso je sočno, hrustljivo, privlačne rumeno oranžne barve in zelo dobrega okusa. Rodnost sorte je nadpovprečna, boljša od sorte Kaki Tipo. Sorta zori pozno, sredi novembra, v določenih letih slabše dozori. Zelo zanimiva sorta, primerna za najboljše lege.

NAMIZNO GROZDJE

Vitis sp.

Pri vključevanju sort vinske trte za pridelavo namiznega grozdja v Sadni izbor upoštevamo predvsem izkušnje, ki jih imamo s sortami v Sloveniji, zahteve in potrebe sorte za pridelavo, lastnosti grozdov in jagod (velikost in oblika jagod ter grozdov, okusi itn.), toleranco na glivične bolezni, čas zorenja in možnosti trženja ter skladiščenja grozdja. Opomniti velja, da pri izboru podlage, ki se jo priporoča za posamezno sorto, je potrebno upoštevati lego in lastnosti in razmere tal.

Opomniti velja, da so interspecifične (tolerantne) sorte vinske trte samo tolerantne in ne odporne na peronosporo in pepelovko (oidij) vinske trte, pomeni, da prav tako potrebujejo skrbno in preudarno varstvo zoper bolezni. Obenem so v vinogradu prisotne še številne druge glive (črna gniloba, siva plesen itd.), kot tudi škodljivci (sukači, škržatki, kaparji itd.), ki ob neskrbnem varstvu naredijo zelo veliko gospodarsko škodo.

Seznam A - bele sorte

CENTENNIAL SEEDLESS

HELIKON

MATILDA

MUŠKAT ITALIJA

ORA

RUMENI MUŠKAT

SULTANINA

Centennial Seedless

Sinonimi: Centennial, Francesa, Hobrevet

Ameriška sorta, križanec sort Gold in Olmo Q 25-6.

Daje zeleno rumene do rumene jagode, mase 6-8 g, dolgo eliptične oblike, rahlo muškatnega okusa in brezpečk. Grozd je mase 400-700 g, stožčaste oblike, razvejan in srednje zbit. Grozdje zori med prvo in tretjo dekada avgusta, z rednim pridelkom do 20 kg/trto. Zelo občutljiva je na sivo plesen in gnilobo, zmerno na oidij in manj na peronosporo. Zanja se priporočajo podlage 1103 P, 140 R, 420 A, 5 BB. Sorta relativno slabo prenaša skladiščenje in transport, zato se jo priporoča za takojšno porabo.

Helikon

Sinonimi: Helicon beautiful, Helikon Muscat
Madžarska sorta, križanec sort Cserszegi fűszeres in Sultanina. Daje zelene do zlato jantarno rumene jagode, mase 4-6 g, kratko eliptične oblike, muškatega okusa in z redkimi pečkami. Grozd je mase 400-500 g, lijakaste oblike, zmerno zbit. Zori med prvo in tretjo dekada avgusta. Zmerno bujna, rodnost redna in velika, do 20 t/ha. Občutljivejša je na oidij in peronosporo, zmerna na pokanje in sončne ožige. Zanj se priporočajo podlage 1103 P, 140 R, 420 A, 5 BB. Relativno dobro prenaša skladiščenje in transport. Zanimiva zaradi zelo zgodnjega zorenja in izrazitega muškatega okusa.

Matilda

Italijanska sorta, križanec sort 'Muškat Italia' in 'Kardinal'. Daje rumeno do jantarno rumene jagode, mase 6-8 g, jajčaste do rahlo ovalne oblike, s čvrstim, hrustljavim in sočnim mesom ter prijetnim, rahlo muškatnim okusom. Jagode vsebujejo 1-2 pečki. Grozd je mase 600-800 g, valjasto-stožčaste oblike, pogosto razvejan, srednje zbit do rahel. Grozdje zori zelo zgodaj, od konca julija do začetka avgusta, z visokim in rednim pridelkom. Trta je bujne rasti in dobre rodnosti. Sorta dobro prenaša transport in krajše skladiščenje zaradi čvrste kožice in mesa. Občutljivost na glivične bolezni je srednja, zato zahteva redno varstvo pred peronosporo, oidijem in sivo plesnijo. Za gojenje se priporočajo podlage 1103 P, 140 Ru, SO4 in 5 BB. Zaradi zgodnjega zorenja, privlačnega videza grozdov in prijetnega okusa je primerna predvsem za svežo porabo.

Muškat Italija

Sinonimi: Italia, Muškat Italija, Dona Sofia, Muscat Italia, Pirovano 65

Italijanska sorta, križanec sort Bicanne in Muškat Hamburg. Daje zeleno rumene do rumene velike jagode, mase 9-12 g, kratke eliptične oblike, muškatnega okusa, z 1 do 2 pečkama. Grozd je mase 650-800 g, srednje zbit in stožčaste oblike. Zori med drugo dekado septembra in drugo dekado oktobra. Rodnost sorte je velika in redna, do 30 t/ha. Je zelo bujna, zahteva večje sadilne razdalje. Zelo občutljiva je na peronosporo in sivo plesen, zmerno na oidij in pokanje jagod. Zanj se priporočajo podlagi 1103 P in 5 BB, s 140 R opažena neskladnost. Grozdje se dobro skladišči in dobro prenaša transport, potrošniku precej všeča.

Ora

Francoska sorta, križanec sort (Cinsaut x Perla de Csaba) in Kardinal. Daje zmerno do zlato rumeno obarvane jagode, mase 4-6 g, kratko eliptične oblike, nevtralnega okusa in s pečkami. Grozd je mase 450-600 g, stožčaste oblike in srednje zbit. Zori med drugo dekado avgusta in prvo dekado septembra. Redna in velika rodnost, do 25 t/ha. Zmerno občutljiva je na osipanje grozdov in sivo plesen, precej pa na pokanje jagod ter druge glivične bolezni ter sončne ožige. Zanj se priporočajo podlage 1103 P, 140 R in 420 A, 5 BB. Grozdje dobro prenaša transport in skladiščenje, je lepega videza in zato potrošniku všečno. Sorta nima sinonimov.

Rumeni muškat

Sinonimi: Moscato giallo, Goldmuscateller, Muškat žuti, Moscato Sirio, Fior d'Arancio, Moscat, Moscatel, Moscato Cipro, Tamjanika

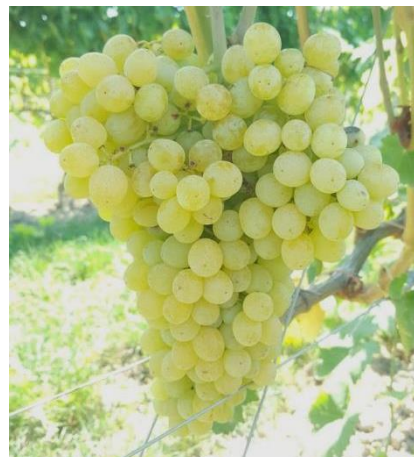
Daje svetlo do zlato rumeno obarvane jagode, mase 2-3 g, okrogle oblike, izrazitega muškatnega okusa, z 1-2 pečkama. Grozd pri sorti je običajno majhen do srednje velik, mase 175-250 g, stožčaste oblike, zbit do zelo zbit in razvejan. Zori med tretjo dekada avgusta in drugo dekada septembra. Rodi redno, do 20 t/ha, je bujna in zelo občutljiva na kap (ESCA), pomanjkanje Fe in na oidij, zmerno na ostale glivične bolezni. Deževno vreme med cvetenjem povzroča osipanje grozdov. Priporočene podlage za sorto so SO4, 5 BB, 1103 P, 140 R. Sorta je zanimiva zaradi intenzivno muškatnega okusa, se je ne priporoča za daljše skladiščenje.

Sultanina (Thomson Seedless)

Sinonimi: Sultana, Lady de Coverly, Kishmish, Chekirdeksiz, Kiszmisz, itd.

Izvor neznan, domnevno območje Turčije in Irana. Daje zeleno do zlato rumeno obarvane jagode, mase 4-6 g (z GA3 do 8 g), okrogle do dolgo sploščene oblike, brez pečk, muškatnega okusa. Grozd je mase 450-650 g, srednje zbit, stožčaste oblike. Zori med prvo in tretjo dekada septembra. Zelo bujna, zahteva večje sadilne razdalje, za povečanje pridelka (do 25 t/ha) nujna uporaba giberelinov (GA3). Zelo občutljiva na oidij, peronosporo, črno pegavost, sivo plesen ter kap (ESCA). Priporočena podlaga je 1103 P, pri 5 BB, SO4 in 140 R opažena občasna neskladnost. Grozdje dobro prenaša transport in skladiščenje, iz njega pridelujejo tudi rozine.

Seznam A - rdeče sorte

LIVAL

MUŠKAT HAMBURG

PRIMA

RDEČA ŽLAHTNINA

RIBIER (ALPHONSR LAVALÉE)

Lival

Francoska sorta, križanec sort Ribier in Lignan. Daje temno modre jagode, mase 5-6 g, okrogle oblike, nevtralnega okusa in z nekaj pečkami. Grozd je mase 450-550 g, stožčaste oblike, srednje zbit do zbit. Zori med drugo dekado avgusta in prvo dekado septembra. Zelo bujna, z redno rodnostjo do 20 t/ha. Zelo občutljiva je na peronosporo, oidij, črno pegavost in kap, manj na sivo plesen. Primerne podlage so SO4, 5 BB, 110 R, 420 A. Grozdje je primerno za skladiščenje. Ker je občutljiva na osipanje, hladno in deževno vreme ob cvetenju znatno zmanjša pridelek.

Avtor slike: Škvarč A.

Muškat Hamburg

Sinonimi: Moscato d'Amburgo, Muscat d'Hambourg, Black Muscat, Musato Preto, Zibibbo nero, Black Muscat of Alexandria

Angleška sorta, križanec sort Schiava grossa in Aleksandrijski muškat. Daje temno rdeče do temno modro obarvane jagode, mase 5-7 g, kratko eliptične oblike, z izrazitim muškatnim okusom. Grozd je mase 300 in 450 g, stožčaste oblike in srednje zbit do zbit. Zori med tretjo dekado avgusta in tretjo dekado septembra. Daje pridelek do 18 t/ha in je zmerno bujna. Občutljiva je na peronosporo, sivo plesen in oidij, tudi na sušo. Primerne podlage so SO4, 420 A in Binova. Zaradi izrazitega muškata vonja in okusa, ponekod iz nje pridelujejo tudi vino. Slabše prenaša transport in skladiščenje, zato se jo priporoča za lokalni trg.

Prima

Francoska sorta, križanec sort Lival in Kardinal. Daje temno modro obarvane jagode, mase 5-6 g, okrogle oblike, sladkega okusa in z nekaj manjšimi pečkami. Grozd je mase 300-400 g, srednje zbit in stožčaste oblike. Zori med tretjo dekado julija in drugo dekado avgusta. Rodi redno (15-20 t/ha) in je srednje bujna sorta. Zelo občutljiva je na sivo plesen in gnilobo, zmerno na oidij in peronosporo. Priporočene podlage so 1103 P, 140 R, 110 R, 420 A. Grozdje se relativno dobro skladišči in dobro prenaša transport. Ker je med zgodnejšimi sortami, je zanimiva za tržišče, a obenem zahteva dodatno pozornost pri zaščiti pred ptiči, sršeni in osami.

Rdeča žlahtnina

Sinonimi: Chasselas, Chasselas rose, Gutedel, Španjol, Rdeča plemenka

Neznane porekla, gre za mutanta sorte Bela žlahtnina. Daje svetlo rdeče obarvane jagode, mase 3-4 g, okrogle oblike, nevtralnega okusa in s pečkami. Grozd je mase 120-250 g, lijakaste oblike, zmerno zbit do zbit. Zori med drugo dekada avgusta in prvo dekada septembra. Daje reden pridelek, tudi do 20 t/ha. Precej občutljiva je na peronosporo, spomladansko pozebo in sušenje pecljevine, zmerno na oidij in sivo plesen. Priporočene podlage so 5 BB, 110 R, 420 A. Iz nje ponekod pridelujejo tudi vino. Manj primerna za skladiščenje. Zaradi zgodnjega zorenja pogoste poškodbe zaradi ptičev, os, zato se priporoča uporabo zaščitne mreže.

Ribier (Alphonse Lavallée)

Sinonimi: Alfonse Lavalée, Garnacha roya, Royal, Gros noir, Cepljena

Francoska sorta, križanec sort Dodrelyabi in Muškat Hamburg. Daje temno modro obarvane jagode, mase 6-8 g, okrogle oblike, nevtralnega okusa, z 1-2 prečkama. Grozd je mase 400-600 g, stožčaste oblike, zbit do zmerno rahel. Zori med prvo in tretjo dekada septembra. Daje reden in velik pridelek (do 30 t/ha). Zmerno občutljiva je na oidij, zelo na kap (ESCA), črno gnilobo, pokanje jagod in pomanjkanje Zn. Sorta ima veliko gospodarsko in tržno vrednost, dobro prenaša transport in skladiščenje. Opozoriti velja, da je občutljiva na pomanjkanje Zn, kar se pogosto odraža v osipanju grozdov, zato se svetuje foliarno gnojenje s Zn pred cvetenjem.

Seznam B – tolerantne sorte

ARKADIA

ESTHER

GEORG

MOLDOVA

MUSCAT BLEU

NERO

PALATINA

PREZENTABIL

Arkadia

Sinonimi: Arcadia, Arkadia Kernarm, Arkadija, Arkadiya, Juliana

Ukrajinska sorta, križanec sort Moldova in Kardinal. Daje rumeno zelene do rumene jagode, mase 8-10 g, jajčaste oblike, muškatnega okusa, brez do z majhnimi pečkami. Grozd je mase 600-800 g, lijakaste oblike, rahel do srednje zbit. Zori med prvo in tretjo dekada avgusta. Daje reden in velik pridelek (do 25 t/ha). Nekoliko občutljiva je na oidij in pokanje jagod, zmerno na preostale glivične bolezni. Priporočene podlage so 1103 P, 140 R, 420 A, 5 BB. Grozdje dobro prenaša skladiščenje in transport. Poškodovane jagode privabljajo žuželke, predvsem plodovo vinsko mušico, ki lahko povzroči veliko gospodarsko škodo.

Esther

Sinonimi: Eszter, Koenigliche Esther, Ester
Madžarska tolerantna sorta, križanec sort Eger 2 in Magaracsi Csemege. Daje temno modro obarvane jagode, mase 2-4 g, kratko eliptične oblike, sladkega prijetnega okusa, običajno z manj pečkami. Grozd je mase 350-450 g, lijakaste oblike, zbit. Zori med tretjo dekada julija in drugo dekada avgusta. Priporočene podlage so 1103 P, 140 R, 420 A, 5 BB. Grozdje se slabo skladišči in transportira, zato je zanimiva za lokalno tržišče. Hitro obarvanje jagod zgodaj poleti privablja ptice in žuželke, zato je potrebna dodatna zaščita z mrežo.

Georg

Avstrijska sorta, križanec sort Eger 1 in Original. Daje temno modro obarvane jagode, mase 4-6 g, jajčaste oblike, sladkega okusa, z 1-2 pečkama. Grozd je mase 400-600 g, stožčaste oblike, rahel do srednje zbit. Zori med drugo dekado avgusta in drugo dekado septembra. Daje reden pridelek, do 20 t/ha. Manj občutljiva je na peronosporo, gnilobo in pokanje jagod, nekoliko bolj na oidij. Priporočene podlage so 1103 P, 140 R, 420 A, SO4, 5 BB. Zmerno dobro prenaša skladiščenje in transport. Zaradi pozne zrelosti in sladkega okusa so pogoste poškodbe zaradi ptičev in os, zato se priporoča uporabo zaščitne mreže.

Moldova

Sinonimi: Moldowa, Reka

Moldavska sorta, križanec sort Guzal Kara in SeyveVillard 12-375. Daje temno modre jagode, mase 5-6 g, ovalne oblike, nevtralnega okusa, z 1-2 pečkama. Grozd je mase 400-500 g, stožčaste oblike, zmerno zbit. Zori med tretjo dekado septembra in drugo dekado oktobra. Zelo bujna, z redno in zelo veliko rodnost do 30 t/ha. Tolerantna na peronosporo, oidij, sivo plesen ter na nizke temperature in pokanje. Grozdje zelo dobro prenaša transport in primerna za daljše skladiščenje. Po užitni zrelosti grozdje na trti zelo počasi izgublja kakovost, zato je primerna tudi za odložene trgatve. Zaradi pozne trgatve je grozdje potrebno zaščititi pred divjadjo, ptiči in žuželkami.

Muscat bleu

Sinonimi: Muskat bleu, Aromato, Muscat Garnier 83/2, Muškat blu, Muškat blue

Švicarska tolerantna sorta, križanec sort Garnier 15-6 in Perle noire. Daje temno modre jagode, mase 3,5-5,0 g, okrogle oblike, rahlo muškatnega okusa, z 1-2 pečkama. Grozd je 170-250 g, rahel do zelo rahel, stožčaste oblike. Zori med tretjo dekado avgusta in tretjo dekado septembra. Zmerno bujna, pridelek redan, do 15 t/ha. Tolerantna je na oidij in peronosporo ter spomladanske pozebe, občutljiva na osipanje grozdov. Priporočene podlage so 1103 P, 140 R, 420 A, 5 BB. Grozdje relativno dobro prenaša skladiščenje in transport, zanimiva zaradi rahlega

muškatnega okusa. V nekaterih letih daje zelo rahle grozde. Primerna tudi za pridelavo soka.

Nero

Madžarska sorta, križanec sort Seyve Villard 12375 in Gárdonyi Géza. Daje temno modro obarvane jagode, mase 2-3 g, majhna, kratko eliptične oblike, sladko kislega okusa, z 1-2 pečkama. Grozd je mase 150-250 g, zbit in lijakaste oblike. Zori med tretjo dekada julija in drugo dekada avgusta. Bujna, z rednim pridelkom do 20 t/ha. Nekoliko občutljivejša na peronosporo in gnilobo, tolerantnejša na oidij in sončne ožige. Primerne podlage so 1103 P, 140 R, SO4, 5 BB. Grozdje slabo prenaša skladiščenje in transport, zanimiva zaradi zgodnjega zorenja. Zaradi zgodnjega zorenja je potrebno varstvo z varovalno mrežo zoper divjadi, ose, sršene in ptiče.

Palatina

Sinonimi: Augusztusi muskotaly, August muscat, Csepel feher tolerant 92, Prim

Madžarska sorta, križanec sort Seyve Villard 12375 in Kraljica vinogradov. Daje rumeno do zlato rumeno obarvane jagode, mase 3-4 g, sploščeno eliptične oblike, muškatnega okusa, z 1-2 majhnima pečkama. Grozd je mase 200-300 g, zbit do zelo zbit, lijakaste oblike. Zori med drugo dekada avgusta in prvo dekada septembra. Zmerno bujna, z rednim pridelkom do 20 t/ha. Tolerantna je na oidij in sončne ožige, nekoliko občutljiva na peronosporo, črno gnilobo ter spomladanske pozebe. Priporočene podlage so 1103 P, 140 R, 5 BB. Relativno slabo prenaša skladiščenje in transport, zanimiva zaradi izrazitega muškatnega okusa in zgodnje zrelosti, priporoča se jo za lokalno tržišče.

Prezentabil

Sinonimi: Presentabil

Bolgarska sorta, križanec sort Pleven Ustojcivij in Villard blanc. Daje zeleno rumeno do rumeno obarvane jagode, mase 4-6 g, jajčaste oblike, muškatega in sladkega okusa, z 1-2 pečkama. Grozd je mase 450-600 g, lijakaste oblike in srednje zbit. Zori med drugo dekada avgusta in prvo dekada septembra. Bujna, z rednim pridelkom do 20 t/ha. Tolerantna na peronosporo in oidij ter nizke zimske temperature, zmerno občutljiva na pokanje jagod in sončne ožige. Priporočene podlage so 1103 P, 140 R, 5 BB. Relativno dobro prenaša skladiščenje in transport. V gosti listni steni se jagode slabše obarvajo, ostanejo zelenkaste.

